

Kvaliteta života u Vinkovcima

Furlan, Andrijana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:692575>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Andrijana Furlan

Kvaliteta života u Vinkovcima

Diplomski rad

Zagreb

2022.

Andrijana Furlan

Kvaliteta života u Vinkovcima

Diplomski rad

predan na ocjenu

Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta

Sveučilišta u Zagrebu

radi stjecanja akademskog zvanja

magistre geografije

Zagreb

2022.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: Prostorno planiranje i regionalni razvoj* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Vedrana Prelogovića

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Kvaliteta života u Vinkovcima

Andrijana Furlan

Izvadak: Kvaliteta života široka je tema koja u geografskom smislu predstavlja zadovoljstvo stanovništva kvalitetom životnog prostora. Proučava se korištenjem objektivnih i/ili subjektivnih pokazatelja. Pokazatelji odgovaraju na pitanje kvalitete života, zbog čije brojnosti, ali i različitog poimanja kvalitete života pojedinaca i društava određivanje kvalitete života predstavlja pravi izazov. Cilj istraživanja je odrediti razinu kvalitete života kako bi se omogućilo učinkovitije i pametnije upravljanje prostorom i time zadovoljilo potrebe pripadajućeg stanovništva. U ovom radu istraživana je kvaliteta života u Gradu Vinkovcima, odnosno prostorne razlike po mjesnim odborima.

82 stranice, 34 grafičkih priloga, 5 tablica, 8 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Kvaliteta života, Vinkovci, pokazatelji, mjesni odbori, stanovništvo

Voditelj: doc. dr. sc. Vedran Prelogović

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Vedran Prelogović

doc. dr. sc. Ivan Zupanc

doc. dr. sc. Dubravka Spevec

Tema prihvaćena: 10.6.2021.

Rad prihvaćen: 07.04.2022.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Quality of life in Vinkovci

Andrijana Furlan

Abstract: Quality of life is a broad topic that in geographical terms represents the satisfaction of the population with the quality of living space. It is studied using objective and / or subjective indicators. Indicators answer the question of quality of life, due to whose number, but also different understandings of the quality of life of individuals and societies, determining the quality of life proposes a complex challenge. The aim of the research is to determine the level of quality of life in order to enable more efficient and smarter space management and thus meet the needs of the associated population. This paper investigates the quality of life in the City of Vinkovci, i.e. spatial differences by local committees.

82 pages, 34 figures, 5 tables, 8 references; original in Croatian

Keywords: Quality of life, Vinkovci, indicators, local committees, population

Supervisor: Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor

Reviewers: Vedran Prelogović, PhD, Assistant Professor
Ivan Zupanc, PhD, Assistant Professor
Dubravka Spevec, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 10/06/2021

Thesis accepted: 07/04/2022

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet i cilj istraživanja	2
1.2. Metodologija istraživanja	3
1.3. Pregled prethodnih istraživanja	4
2. Kvaliteta života	5
2.1. Razvoj ideje i geografske misli	6
2.2. Geografski pristup istraživanju kvalitete života	8
3. Osnovni geografski podatci	11
4. Suvremena demografska obilježja	13
5. Objektivni pokazatelji kvalitete života	16
5.1. Trgovačka funkcija	16
5.2. Ugostiteljsko-smještajna funkcija.....	23
5.3. Uslužna funkcija	26
5.4. Financijska funkcija.....	30
5.5. Odgojno-obrazovna funkcija	32
5.6. Zdravstvena funkcija	38
5.7. Prometna funkcija.....	42
6. Subjektivni pokazatelji kvalitete života	46
6.1. Rezultati anketnog istraživanja.....	46
7. Rasprava.....	62
8. Zaključak.....	65
9. Popis izvora i literature	67
10. Prilozi	V

1. Uvod

Posjedovati nekretninu u središtu gradskog naselja, stanovati okružen prirodnim okolišem, živjeti u razdoblju ekonomske krize ili ratnog stanja ili imati čistu i pitku vodu samo su neki od iznimno širokog spektra pokazatelja koji predstavljaju ili utječu na (ne)zadovoljstvo i kvalitetu života pojedinca ili društva. Koliko će pokazatelja imati važnost ili utjecaj na objektivnu i perceptivnu kvalitetu života, ovisi o stvarnom stanju u prostoru te društvenim značajkama. Upravo iz mnoštva pokazatelja, prostornih posebnosti i razlika na Zemlji te posebnosti i razlika pojedinaca i društvenih zajednica proizlazi nemogućnost oblikovanja jedinstvene definicije kvalitete života, odnosno mogućnost različitog definiranja kvalitete života koje ovisi o tri navedena čimbenika. Prema tome, Inuitima danas kvalitetu života predstavljaju pokazatelji poput dostupnosti lijekova, topline odjeće, obilja prirodnih resursa i mogućnosti bavljenjem tradicionalnim aktivnostima, ali i klimatske promjene, utjecaji globalnih korporacija na njihov okoliš i resurse, udio konzumenata alkohola i droge, udio nasilja ili udio pretilih u domorodačkoj populaciji. S druge strane, europskom stanovništvu u velikim gradovima pokazatelji kvalitete života mogu biti dostupnost i brzina javne i privatne internet mreže, dostupnost javnog prometa, mogućnosti visokog obrazovanja i rada u globalnim korporacijama, ali i cijena mjesečnog najma, utjecaj umjetne svjetlosti i buke na zdravlje, udio zelenih površina po stanovniku i slično. Stoga je vidljivo različito tumačenje kvalitete života koje ovisi o ukupnim geografskim značajkama prostora, od prirodnog okoliša do društvenih značajki različitih etničkih, bioloških, vjerskih ili obrazovnih skupina stanovništva. Širok izbor pristupa i pokazatelja geografima nudi iznimnu mogućnost istraživanja i surađivanja na temama kvalitete života, u čemu se već par desetljeća ističe primjena geografskih informacijskih sustava, odnosno izvedba prostornih analiza.

Slijedom navedenoga, ovaj diplomski rad bavi se istraživanjem kvalitete života na lokalnoj razini koju predstavlja administrativna cjelina Grada Vinkovaca. Kvaliteta života istraživana je na temelju nekoliko skupina objektivnih pokazatelja u obliku funkcionalne opremljenosti te subjektivnih pokazatelja utvrđenih kroz anketiranje 245 stanovnika Grada. Vodeća misao rada je utvrditi i objasniti prostorne razlike te ih povezati sa zadovoljstvom i stavovima lokalnog stanovništva. Neki od rezultata i izvedenih zaključaka su razlike u kvaliteti mjesnih odbora unutar Grada kao i kvaliteta života unutar njih, popraćeni razlozima (ne)zadovoljstva razinom kvalitete života. Rezultati rada daju uvid u trenutno stanje te se kao takvi mogu primijeniti u identificiranju i poboljšanju različitih prostornih značajki u Gradu, a

osobito onih s istaknutijim poteškoćama. Pristup proučavanju kvalitete života također može biti koristan za prostorno upravljanje, planiranje i razvoj te za lokalne politike.

1.1. Predmet i cilj istraživanja

Istraživanje se bavi kvalitetom života Grada Vinkovaca. Kvaliteta života kao predmet istraživanja odnosi se na istraživanje kvalitete života pomoću niza odabranih objektivnih i subjektivnih čimbenika ili indikatora podijeljenih u pripadajuće skupine. Prostor istraživanja, odnosno na kojem se proučava kvaliteta života kao predmet istraživanja odnosi se na Grad Vinkovce, administrativnu cjelinu kojoj pripadaju gradsko naselje Vinkovci i prigradsko naselje Mirkovci. Budući da se radi o geografskoj temi, pristup kvaliteti života odnosi se na proučavanje prostornih razlika i utvrđivanja prostornih činjenica koje uvjetuju različitu kvalitetu života unutar Grada, odnosno na razini mjesnih odbora kao nižih prostornih jedinica mjesne samouprave. Upravo je to cilj istraživanja, posrednim putem utvrditi određene prostorne obrasce i njihov utjecaj na kvalitetu života različitih dijelova Grada Vinkovaca, ali i samog Grada u cjelini. Tomu doprinosi i ispitivanje stavova lokalnog stanovništva koje je zapravo srž priče, jer stanovništvo na temelju svog iskustva daje najbolju sliku stvarnosti, odnosno kvalitete prostora i života u njemu. Istraživanje teme vodi se istraživačkim pitanjima o prostornim razlikama u odnosu na određene čimbenike:

1. Kojim segmentima kvalitete života su stanovnici Grada Vinkovaca najmanje zadovoljni i zašto?
2. Nalaze li se rezidencijalne zone u zonama dostupnosti osnovnih centralnih funkcija?
3. Koji mjesni odbor je, prema mišljenju vlastitih stanovnika, najpovoljniji za život?

1.2. Metodologija istraživanja

Pri istraživanju upotrijebljeno je nekoliko analitičkih i sintetičkih znanstvenih metoda. Za potrebe utvrđivanja teorijskog okvira istraživanja korištena je metoda kompilacije različite znanstveno-stručne i ostale neslužbene literature. Na temelju dostupne i istražene literature metodom deskripcije opisane su osnovne geografske značajke relevantne za istraživano područje. Glavni zadatak bio je analitički pristupiti istraživanju određenih prostornih čimbenika, čemu je prethodilo prikupljanje terenskih i digitalnih podataka te metodom *online* anketnog ispitivanja.

Prostorni podatci elemenata vezanih uz funkcionalnu opremljenost prostora prikupljeni su terenskim radom tijekom ožujka i travnja 2021. godine te provjerom na digitalnim kartografskim servisima poput *Google Mapsa* i *OpenStreet Mapa*, odnosno popisa poslovnih subjekata te ostalih sadržaja u prostoru dostupnih na različitim web stranicama, od ministarstava i sudstva do lokalne uprave. Prikupljeni prostorni podatci kartografski su analizirani i interpretirani u GIS programu *ArcMap 10.1.*, odnosno korištenjem programskih alata za analizu zona dostupnosti, međudnosa prostornih podataka, statističke analize atributa i slično. Prikupljeni podaci klasificirani su prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti iz 2007. (Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007., 2007) s modificiranim nazivljem ovisnim o specifičnom sadržaju Grada Vinkovaca.

Anketnim istraživanjem ispitani su stavovi i mišljenja lokalnog stanovništva o kvaliteti života i zadovoljstva istraživanim funkcijama. Anketni upitnik sastojao se od 22 pitanja zatvorenog tipa i proveden je *online* putem pomoću platforme *Google Obrasci* u razdoblju od 1. siječnja 2022. do 1. veljače 2022. godine. Uzorak nije reprezentativan, budući da se anketa provodila digitalnim putem, što znači da nije bilo moguće jasno odrediti istraživanu populaciju, odnosno odabrati slučajne ili namjerne uzorke. Razlog provođenja *online* ankete i nedefiniranog uzorka istraživane populacije je u bitno promijenjenoj demografskoj slici prostora istraživanja u odnosu na posljednji popis stanovništva iz 2011. godine. Drugim riječima, ukupna populacija istraživanog prostora nije jednaka utvrđenoj brojni prema posljednjem popisu zbog istaknute emigracije.

Rezultati anketnog istraživanja, poput prostornih podataka i/ili općih geografskih značajki prostora interpretirani su statistički i grafički, ovisno o vrsti podataka. Ukupni rezultat istraživanja teme diplomskog rada sintetiziran je kroz raspravu i zaključak, čime je postignut cilj istraživanja i dan doprinos ovog istraživačkog rada kao potencijal za daljnje

izučavanje i praćenje kvalitete života u Gradu Vinkovcima te moguća primjena u planiranju i upravljanjem prostorom.

1.3. Pregled prethodnih istraživanja

Opća kvaliteta života ili njena analiza kroz objektivne i subjektivne pokazatelje u Gradu Vinkovcima do sada nije bila predmet znanstvenih istraživanja. U nacionalnim okvirima posljednjih nekoliko godina provedena je tek nekolicina sličnih istraživanja kvalitete života odabranih gradova i gradskih cjelina, što s jedne strane ukazuje na pojavu zanimanja za navedenu tematiku i njenu primjenu u upravljanju i razvoju prostora, dok s druge strane kasni u odnosu na trendove drugih, mahom zapadnih država koje sustavno proučavaju i mjere dimenzije kvalitete života s ciljem razvoja prostora i usmjeravanja lokalnih i regionalnih politika te drugih djelovatelja koji imaju snažan utjecaj na prostor i društvo.

Za pregled domaće i strane literature vezane uz istraživanja kvalitete života i postavljanje teorijskog okvira istraživanja pri diplomskom radu iznimno je vrijedan i koristan rad **Lane Slavuj Borčić** i **Laure Šakaje (2017)** koji se općenito bave geografskim pristupom proučavanja kvalitete života i znanstveno-tehničkim problemima koji se pritom manifestiraju. **Lana Slavuj Borčić** u svom radu (2012) teoretizira o korištenju objektivnih i subjektivnih pokazatelja te njihovim prednostima i manama (2014). U svojoj disertaciji **Silvija Šiljeg (2016)** dotiče se kvalitete života kroz kvalitetu stanovanja kao jedan od njenih najbitnijih segmenata, pri čemu navodi različite koncepte istraživanja kvalitete života kroz nekoliko prethodnih desetljeća razvoja teme u okviru geografske i drugih struka. Osim toga, rad obuhvaća teorijski dio pokazatelja koji se koriste pri navedenim istraživanjima.

Aposlutno treba spomenuti **Michaela Pacionea (2003)** kao jednog od vodećih geografa koji promišlja konceptualizaciju geografskog pristupa kvaliteti života i značenju geografije u takvim istraživanjima. U svom radu iznosi peterodimenzionalni koncept proučavanja kvalitete života kojim navodi sve bitne stavke ispravnog provođenja istraživanja, kojim je u mnogome utjecao na hrvatske i strane geografe pri provođenju sličnih istraživanja. **František Murgaš (2016)** provodi istraživanje na području Libereca kojem prethodi razvoj teorijske osnove s geografskim pristupom. Rezultatom istraživanja potvrđuje primijenjivost geografskog pristupa u proučavanju kvalitete života, međutim ističe bitnost razvoja teorijskog koncepta i pažljiv osvrt na vrstu korištenih pokazatelja.

2. Kvaliteta života

Kvaliteta života predstavlja ukupno zadovoljstvo pojedinca ili zajednice koje na temelju vlastitih doživljaja i iskustava ili objektivnih čimbenika oslikavaju materijalno i nematerijalno blagostanje, odnosno stanje širokog spektra značajki koje oblikuju život i čine ga „kvalitetnim“, a pojedinca ili zajednicu „zadovoljnima“. Ona je mentalna konstrukcija (Murgaš, 2016), kompleksan te sadržajno i vremenski promjenjiv (Šiljeg, 2016) pojam kojeg je sa znanstvenog stajališta teško jednostrano ili općenito definirati jer obuhvaća nekoliko znanstvenih disciplina poput sociologije, filozofije, geografije itd.; jedinstvena definicija i metodologija proučavanja kvalitete života u znanstvenom smislu ne postoji (Murgaš, 2016), odnosno postoji preko stotinu različitih definicija (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Ona je individualna za svako ljudsko biće te ovisi o percepciji pojedinca i njegovom subjektivnom doživljaju života. Za jednog pojedinca kvaliteta života bila bi dijametralno suprotna onome kako bi ju drugi pojedinac smatrao jer koncept kvalitete života ovisi o nekoliko pokazatelja koje pojedinci definiraju redoslijedom koji je njima prioritet. Primjerice, kvalitetu života različito poimaju stanovnici subsaharske Afrike i stanovnici zapadne Europe, čije je osobno i kolektivno zadovoljstvo životom uvjetovano nizom čimbenika poput znanja, želja, potreba, načina života, uvjerenja, gospodarske razvijenosti prostora; stoga se kvaliteta života može opisati kao emocionalna i spoznajna procjena materijalnih i nematerijalnih uvjeta (Murgaš, 2016).

Uz nepostojanje jedinstvene definicije, poteškoće u proučavanju kvalitete života javljaju se i u razumijevanju samog koncepta te nazivlju pod kojim se proučava, bilo to „opće blagostanje“, „zadovoljstvo životom“ ili „razina životnog standarda“ (Murgaš, 2016). U konceptualnom smislu danas prevladavaju „skandinavski“ i „američki“ modeli, proizašli iz prethodnih istraživanja i razvoja znanosti (Šiljeg, 2016; Omazić, 2019). Temeljna razlika između navedenih modela je njegovanje objektivnog pristupa kod skandinavskog, odnosno subjektivnog pristupa kod američkog modela. Skandinavski konceptualni model upućuje na opće blagostanje koje proizlazi iz „dobrog društva“ i „društvene dobrobiti“ kao pokazatelja. Navedeni pokazatelji rezultat su pristupa i upravljanja mjerljivim izvorima koji se ogledaju u obliku privatnog i javnog vlasništva, financijske moći, znanja i obrazovanja, fizičke i psihičke energije te socijalnih odnosa i sigurnosti (Šiljeg, 2016; Omazić, 2019). S druge strane, američki konceptualni model upućuje na vrjednovanje kvalitete života kroz subjektivno procjenjivanje zadovoljstva i sreće. Pokazatelji subjektivnog zadovoljstva i sreće mogu se

proučavati pojedinačno za odabrane segmente života, primjerice zadovoljstvo stambenim uvjetima, ili u cjelini (Šiljeg, 2016) Američki konceptualni model polazi od činjenice individualnog vrjednovanja kvalitete života, što je najbolji odraz kvalitete upravljanja i socijalnih politika koje utječu na pojedinca (Omazić, 2019). Unatoč navedenoj konceptualnoj dihotomiji, čiji odabir prvenstveno ovisi o cilju istraživanja i prikladnim pokazateljima, korištenje obje vrste pokazatelja smatra se najboljim rješenjem zbog mogućnosti analize i interpretacije kvalitete života iz različitih gledišta, čemu znatno pridonosi međuodnos objektivnih i subjektivnih pokazatelja (Šiljeg, 2016).

Terminološkim poteškoćama pridodaju se i problemi pri vrjednovanju: pred istraživačima je izazov stavljanja mnoštva pokazatelja pod isti nazivnik, vrjednovanje pojedinačnih pokazatelja različitim metodama poput indeksiranja, izvođenja prosjeka i slično te sumiranje i ocjenjivanje ukupne kvalitete života. Stoga se danas savjetuje primjena širokog spektra ocjenjivanja zasebnih pokazatelja kako bi se izbjeglo potencijalno krivo interpretiranje rezultata ili ignoriranje bitnih činjenica skrivenih pod jednom cjelovitom ocjenom (Slavuj Borčić, 2014).

Kvaliteta života pojavila se i kao predmet istraživanja geografije, čiji se aspekt istraživanja općenito temelji na prostoru, odnosno na koji način su određeni prostori oblikovani, a njegovi resursi iskorišteni s ciljem poboljšanja životnih uvjeta stanovnika (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). U svom radu Murgaš tvrdi da prostor nije odlučujući, ali niti nebitan čimbenik, što potkrjepljuje djelovanjem zajednice koja na vlastitom prostoru stvara bolje uvjete ili idejom migracija ljudi prema mjestima s „boljom“ kvalitetom života (Murgaš, 2016: 311).

2.1. Razvoj ideje i geografske misli

Geografska znanost znatno je doprinijela definiranju kvalitete života kroz razne aspekte. Pokazatelji kojima se izražava zadovoljstvo stanovnika određenim aspektima života povezani su s geografskim podacima, što omogućuje analizu utjecaja prostora i njegovog sadržaja. Pri tome je jasna uloga geografije – utvrditi i objasniti prostorne razlike te čimbenike koji na to utječu (Šiljeg, 2016).

Zanimanje geografske znanosti za istraživanje kvalitete života javlja se krajem 1960-ih godina usporedno s istim zanimanjima drugih znanosti (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). U

geografsku znanost među prvima ju uvodi britanski dvojac David Marshall Smith i Paul Leslie Knox kroz vrjednovanje prostornih čimbenika na blagostanje ili stupanj življenja. Početak geografskog proučavanja kvalitete života razvija se u kontekstu zahtijevanja određenih struja, prvenstveno u anglo-saksonskom svijetu, za većim angažmanom i doprinosom geografa u proučavanju i djelovanju na različite oblike nepravde i nejednakosti u društvu kroz tzv. „revoluciju geografske misli“ nasuprot dotadašnjem fokusu geografije na prostorna modeliranja i kvantitativne analize. Na temelju takve misli kroz sljedeće godine razvija se sustavni i kompleksni pristup geografskog proučavanja kvalitete života koji obuhvaća pozitivistička, radikalna i bihevioristička promišljanja te cijeli niz različitih metoda proučavanja i skupove različitih geografskih, demografskih, gospodarskih i ostalih čimbenika na temelju kojih se proučava problematika kvalitete života odgovaranjem na pitanja o prostornim razlikama (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

Postupnim razvojem 1970-ih godina kvaliteta života u geografskim istraživanjem postaje iznimno prepoznatljiva po svojoj primjenjivosti i interdisciplinarnosti. Uviđa se iznimna primjenjivost kartografske metode, osobito u okviru geografskih informacijskih sustava što postaje bitno obilježje geografskog pristupa proučavanja kvalitete života, u tadašnjem razdoblju poznatijeg pod sličnim sinonimima poput *blagostanja* ili *razine života* (Šiljeg, 2016). Međutim, počinju se javljati određeni znanstveni i tehnički problemi koji postaju predmetom zasebnih istraživanja, a koji su doprinijeli daljnjem razvoju geografskog pristupa kvaliteti života, ali i odmaku od fokusa s prirodno-geografskog sadržaja prostora te usmjerenost humanističko-geografskim temama. Problemi se javljaju pri prikazivanju mnoštva sadržaja koji je trebao biti generaliziran do određene mjere ugodnog kartografskog prikaza; cijena koju bi platila određena obilježja, potencijalno bitna u cjelokupnom kontekstu prostornih razlika i kvalitete života. Osim toga, izniman problem predstavljalo je vrjednovanje različitih obilježja, odnosno kako ih staviti pod isti nazivnik, a da bi rezultat bio objektivan i vjerodostojan. Stoga se od tada u kontekstu proučavanja kvalitete života konstantno razvijaju različite vrste pokazatelja čija je konačna svrha praćenje kvalitete života na određenom prostoru kako bi se analizom pokazatelja pomoglo planiranje prostora i poboljšanje kvalitete života. Tu su se još javile i poteškoće s digitalnim prostornim podacima, čije granice često ne predstavljaju stvarne uvjete i obilježja, odnosno razlike u prostoru (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

Do početka 21. stoljeća kvaliteta života u geografskoj znanosti profilira se pod tim nazivom, za što je u velikoj mjeri značajan M. Pacione (Šiljeg, 2016), a istraživanja postaju

sve više interdisciplinarna. Ističe se primjena objektivnih i subjektivnih pokazatelja, osobito pri istraživanjima na nižim administrativnim jedinicama. Unutar geografske znanosti kvalitetom života najviše su zaokupljeni urbani i kulturni geografi koji nastoje utvrditi i objasniti razlike u kvaliteti života u prostoru kao mediju na kojem se manifestiraju društvene razlike (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Osim navedenog, daleko veća korist geografskih istraživanja kvalitete života nalazi se u mogućnosti primjene takvih istraživanja u različite svrhe kako bi se uočili i vizualizirali potencijalni, prikriveni ili jasni problemi te stvorile smjernice za razvoj društva i prostora (Šiljeg, 2016).

2.2. Geografski pristup istraživanju kvalitete života

Suvremeni metodološki pristupi u geografskom istraživanju kvalitete života odnose se na proučavanje i praćenje prostornog sadržaja, razlika između prostora te fenomena koji se u prostoru manifestiraju. Geografska istraživanja nastoje utvrditi i objasniti uzroke različitih pojava u prostoru te njihov utjecaj na kvalitetu života, zbog čega se ističe mogućnost holističkog pristupa s kojim drugi istraživači imaju više poteškoća od geografa (Murgaš, 2016). U metodologiji istraživanja ističu se procesi prikupljanja prostornih i drugih podataka na određenoj istraživanoj prostornoj razini, primjerice funkcionalna opremljenost gradskih četvrti, demografska obilježja ili udaljenost od plavnih područja; podaci se grupiraju u objektivne i subjektivne kategorije, a zatim statistički analiziraju te se utvrđuju uzorci koji objašnjavaju prostorni raspored i fenomene. Geografsko obilježje je kartografsko interpretiranje rezultata, u čemu veliku ulogu predstavljaju geografski informacijski sustavi zbog mogućnosti prostorne analize i vizualizacije podataka (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

Prvotna geografska istraživanja na temu kvalitete života odnosila su se na proučavanje i interpretiranje objektivnih pokazatelja. Pozadina takvog pristupa bili su već strukturirani i dostupni institucionalni podaci poput demografske strukture prostora, statistički podaci o nekretninama, kriminalu, prometnoj aktivnosti, mikroklimi i slično; dostupnost ovakvih podataka omogućila je vremenski i financijski manje zahtjevna istraživanja. Međutim, uskoro su se uvidjeli višestruki nedostaci korištenja isključivo objektivnih pokazatelja. Neki od njih su: istinitost, obuhvatnost i relevantnost podataka, primjenjivost u geografskom istraživanju, isključivost stavova i percepcije stanovništva, odnosno jednostrano vrjednovanje mišljenja vlasti i stručnjaka po „*top-down*“, odnosno „*odozgo prema dolje*“ modelu i mogućnost pribjegavanja takozvanom „*kulturnom imperijalizmu stručnjaka*“ (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

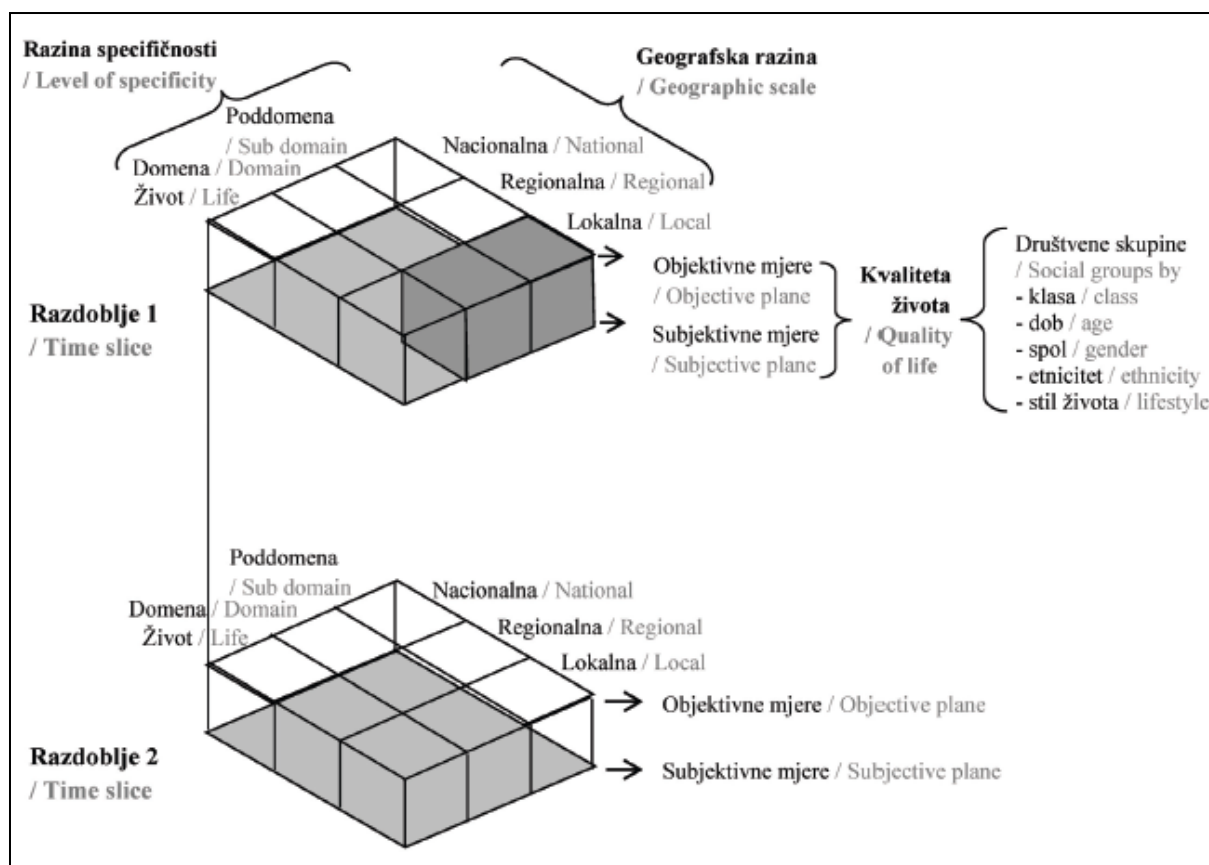
Jasna potreba za „*ispravljanjem*“ rezultata nastalih analizom objektivnih pokazatelja dovela je do korištenja subjektivnih pokazatelja u geografskim istraživanjima kvalitete života. Subjektivni pokazatelji u geografskim istraživanjima počinju se upotrebljavati 1970-ih godina prošlog stoljeća, što dovodi do razvoja „*bottom-up*“, odnosno „*odozdo prema gore*“ modela kojim se pri istraživanju polazi od pojedinca ili zajednice. Ovakav pristup pružio je mnoštvo korisnih saznanja budući da je uvažio stavove stanovništva, njihova mišljenja, zadovoljstva i percepcije prostora, što je apsolutno bitno budući da ljudi daju smisao proučavanju kvalitete života. Međutim, subjektivni pristup također nije dostatan za kvalitetnu analizu kvalitete života, budući da se javljaju manjkavosti u vidu pristranih, nedovoljno ili previše kritičkih odgovora. Osim toga, osnovnu poteškoću predstavljaju različita poimanja kvalitete ili zadovoljstva životom, što je rezultat individualnih znanja, iskustava i potreba te prirodne i društvene stvarnosti u kojoj se ljudi nalaze. Korištenje subjektivnih pokazatelja izlazi iz konteksta prostora kao geografskog objekta proučavanja, zbog čega je isključivo korištenje subjektivnih pokazatelja uskoro izašlo iz geografske metodologije proučavanja kvalitete života (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017).

Nakon uočavanja nedostataka jednostranih pristupa istraživanju kvalitete života u posljednjih dva desetljeća 20. stoljeća fokus geografa usmjeren je na razvoj metodologije koja bi primijenila i objektivne i subjektivne pokazatelje. Modeliranjem nekoliko koncepata koji su uključivali obje vrste pokazatelja i njihovom primjenom utvrđena je slaba statistička povezanost objektivnih i subjektivnih pokazatelja. To se odnosi na činjenicu individualnih poimanja prostora i zadovoljstva, odnosno na različita iskustva, želje i potrebe stanovništva unatoč objektivnim čimbenicima u prostoru (Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Unatoč bitnoj razlici objektivnih i subjektivnih podataka te izazovima određivanja uzročno-posljedičnih veza između pokazatelja iz obje skupine, geografska istraživanja iznimno su važna jer su omogućila sagledavanje šire slike uvažavajući objektivnu stvarnost i subjektivna iskustva iz čega proizlaze pozitivne smjernice u daljnjem planiranju i razvoju prostora.

Potpuni proces proučavanja kvalitete života najbolje je prikazan kroz peterodimenzionalni model proučavanja kojeg je izradio škotski geograf Michael Pacione (Slika 1.). U svom modelu Pacione iznosi pet esencijalnih koraka pri proučavanju kvalitete života:

- Odabir specifičnosti ili razine detaljnosti istraživanja
- Odabir geografske (prostorne) razine istraživanja
- Odabir vremenskog intervala
- Odabir pokazatelja
- Odabir društvenih skupina

Prvu dimenziju predstavlja razina detaljnosti koja je za pojedinca ili društvenu skupinu, ali i istraživača relevantna, odnosno koliko detaljno se neki element kvalitete ili zadovoljstva želi ispitati (Pacione, 2003; Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Primjerice, za cjelokupno društvo dovoljno je ispitati zadovoljstvo kvalitetom zraka, dok je za društvenu skupinu osoba oboljelih od plućnih bolesti bitnije ispitati stavove o utjecaju industrijskih zagađivača zraka i njihovoj blizini ranjivoj skupini. Drugu dimenziju predstavlja prostorna razina istraživanja koja po svojoj veličini može varirati od mjesnog odbora do međunarodne razine. Treću dimenziju predstavljaju vremenski intervali, odnosno vremenski odmak između dva i više istraživanja kojima se u kontinuitetu mjeri razina zadovoljstva, odnosno kvalitete života. Vremenska komponenta izuzetno je korisna u upravljanju prostorom i kreiranju politika, budući da daje mjerljive rezultate koji mogu poslužiti kao smjernice vlastima i struci. Četvrtu dimenziju predstavlja odabir pogodnih, objektivnih i/ili subjektivnih pokazatelja, čiji izbor ovisi o mogućnostima i potrebama istraživača. Petu dimenziju predstavlja proučavanje kvalitete života odabranih društvenih skupina. Ova dimenzija također je bitna zbog činjenice da je različite društvene skupine imaju različite percepcije kvalitete života te različite potrebe i zahtjeve (Pacione, 2003; Slavuj Borčić i Šakaja, 2017). Primjerice, mlađim dobnim skupinama potrebni su zabavni sadržaji, dok su starijim dobnim skupinama potrebni mirna okolina, starački domovi ili kvalitetnija skrb.

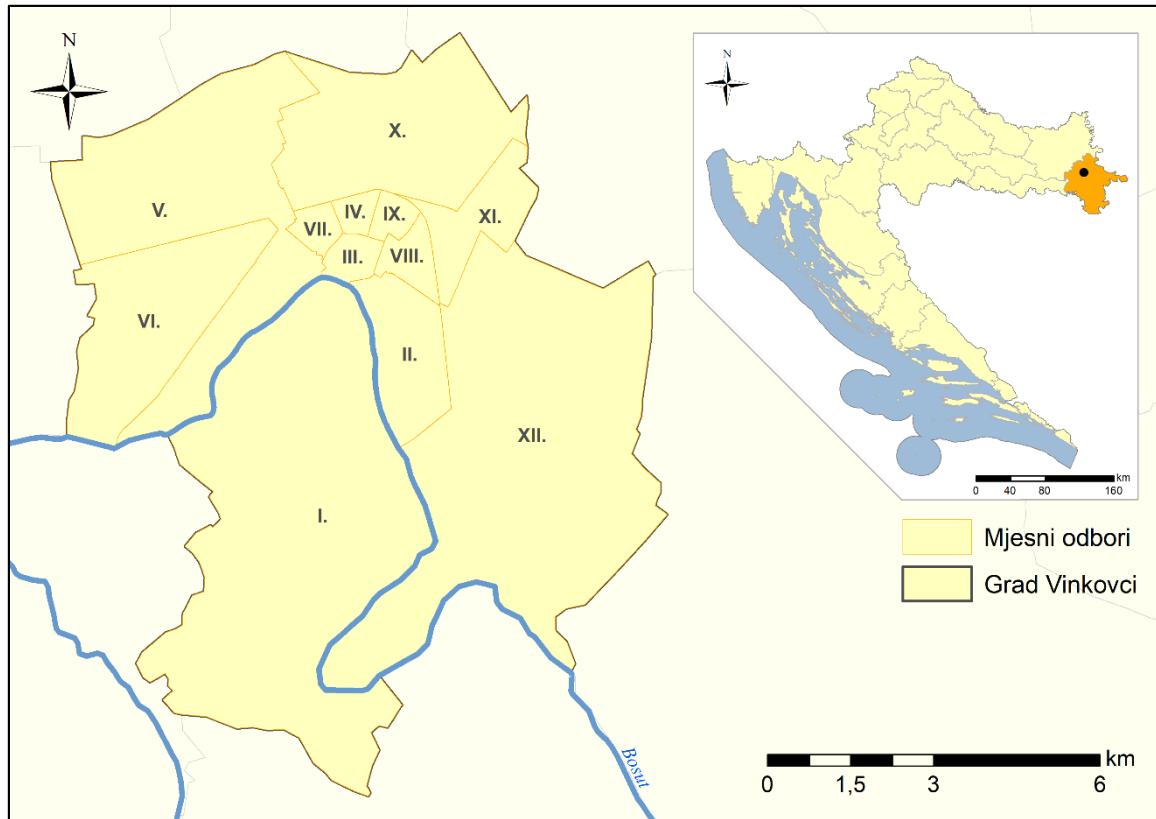
Slika 1. Peterodimenzionalni model proučavanja kvalitete života prema M. Pacioneu (2003)

Izvor: Slavuj Borčić i Šakaja, 2017: 25

3. Osnovni geografski podatci

Vinkovci su smješteni u kontinentalnom, istočnom dijelu Republike Hrvatske te pripadaju Vukovarsko-srijemskoj županiji, najistočnijoj hrvatskoj županiji (Slika 2.). Nalaze se na prostoru tradicijske, odnosno povijesne regije istočne Slavonije i zapadnog Srijema. Smješteni su s obje strane rijeke Bosut oko 20 kilometara nizvodno od izvorišta. Nalaze se oko 20 kilometara jugozapadno od Vukovara i oko 30 kilometara sjeverno od Županje. Zbog svog središnjeg položaja u naseljenijem prostoru županije predstavljaju demografsko i funkcionalno središte, a zajedno s Vukovarom kao upravnim središtem županije čine Vukovarsko-Vinkovačku urbanu regiju. Vinkovci se nalaze oko 40 kilometara istočno od Đakova, odnosno oko 40 kilometara južno od Osijeka, makroregionalnog središta istočne Hrvatske. U prošlosti su predstavljali željezničko čvorište na ruti između Zapadne Europe i Bliskog istoka te Srednje Europe i Jadranskog mora, što je velikim dijelom utjecalo na njihov prostorni, prometni, gospodarski i demografski razvoj. Prometni značaj u recentnom razdoblju

nije vrijednovan kao prije, a suvremeni razvojni procesi otežani su negativnim demografskim trendovima i temelje se na malom i srednjem poduzetništvu (URL1).

Slika 2. Mjesni odbori Grada Vinkovaca – prostor istraživanja

Izvor: Autorica prema Središnjem registru prostornih jedinica i Digitalnom atlasu Republike Hrvatske Vinkovci u upravnom smislu, odnosno prema nacionalnoj klasifikaciji prostornih jedinica treće razine imaju status Grada. Grad Vinkovci podijeljen je na mjesne odbore kao prostorne jedinice mjesne samouprave, koje su ujedno u sklopu Grada područje istraživanja ovog rada. Grad Vinkovci sastoji se od 12 mjesnih odbora: I. MO „Lenije“, II. MO „Stjepan Radić“, III. MO „Centar“, IV. MO „Kolodvor“, V. MO „Dvanaest redarstvenika“, VI. MO „Vinkovačko Novo Selo“, VII. MO „Lapovci“, VIII. MO „Ban Jelačić“, IX. MO „Zagrebački blok“, X. MO „Slavija“, XI. MO „Mala Bosna“ i XII. MO „Mirkovci“ (Slika 2.) (URL2).

4. Suvremena demografska obilježja

U prostorno-administrativnom smislu demografska analiza obuhvaća Grad Vinkovce koji se svojom površinom prostire na krajnjem istočnom kontinentalnom dijelu hrvatskoga državnog prostora, odnosno na području Vukovarsko-srijemske županije. Vinkovci su kroz povijest zabilježenu popisima stanovništva imali pozitivne demografske trendove s manjom ili većom stopom prirasta, čiji je rast osim prirodnim prirastom uzrokovan i imigracijom stanovništva iz drugih dijelova Hrvatske, ali i šireg područja tijekom razdoblja austro-ugarske i jugoslavenskih vlasti. Međutim, suvremeno razdoblje od Domovinskog rata do danas karakteriziraju negativna demografska obilježja, koja nepovoljno djeluju na demografsku obnovu i revitalizaciju prostora.

Iz Tablice 1. uočljiv je gotovo sedmerostruki rast ukupne populacije Grada Vinkovaca u odnosu na baznu, 1857. godinu. Broj stanovnika sukladno fazama demografske tranzicije u Hrvatskoj tijekom druge polovice 19. stoljeća do 80.-ih godina 20. stoljeća te potpomognut imigracijom konstantno je rastao do 1991. godine. Demografska tranzicija u Hrvatskoj završila se desetljeće prije (Mrđen, 2011), ali negativni trendovi u (istočnoj) Slavoniji, a time i Vinkovcima postali su najizraženiji s Domovinskim ratom te traju i danas, što je prikazano negativnom stopom prosječne godišnje promjene u posljednja tri popisa stanovništva.

Negativni trendovi osobito se ističu tijekom dva međupopisna razdoblja (Tablica 1.), međutim različitog karaktera: prvi negativni trend uočljiv je u međupopisnom razdoblju 1991.-2001. godine, čiji rezultat je kombinacija stagnirajućeg prirodnog kretanja stanovništva, ljudske žrtve u Domovinskom ratu te emigracija povezana s ratnim stanjem; drugi negativni trend zabilježen je tijekom recentnog međupopisnog razdoblja 2011.-2021. godine čija su obilježja negativna prirodna promjena uz istaknutu emigraciju. Popisom utvrđeni gubitak od preko 4.000 stanovnika Grada rezultat je emigracije stanovništva nezadovoljnog mnoštvom, prije svega financijskim, gospodarskim i političkim uvjetima. Ovaj posljednji negativni demografski trend u mnogome je ozbiljnije naravi nego prijašnji uzrokovan Domovinskim ratom, budući da se radi o gubitku obrazovanog, ekonomski aktivnog i reproduktivno sposobnog stanovništva o kojem ovise međusobno povezani demografski, gospodarski i bilo koji drugi oblik obnove društva i prostora.

Tablica 1. *Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Vinkovaca 1857. - 2021. godine*

Godina	Broj stanovnika	Bazni indeks	Lančani indeks	Međupopisna promjena	Prosječna godišnja promjena (%)	Stopa godišnje promjene (%)
1857.	4493	100,0	-	-	-	-
1869.	5773	128,5	128,5	1280	106,67	2,08
1880.	7315	162,8	126,7	1542	140,18	2,14
1890.	8123	180,8	111,0	808	80,80	1,05
1900.	9832	218,8	121,0	1709	170,90	1,90
1910.	11670	259,7	118,7	1838	183,80	1,71
1921.	12640	281,3	108,3	970	88,18	0,73
1931.	16038	357,0	126,9	3398	339,80	2,37
1948.	18633	414,7	116,2	2595	152,65	0,88
1953.	20834	463,7	111,8	2201	440,20	2,23
1961.	25313	563,4	121,5	4479	559,88	2,43
1971.	31605	703,4	124,9	6292	629,20	2,21
1981.	35944	800,0	113,7	4339	433,90	1,28
1991.	38580	858,7	107,3	2636	263,60	0,71
2001.	35912	799,3	93,1	-2668	-266,80	-0,72
2011.	35312	785,9	98,3	-600	-60,00	-0,17
2021.	31057	691,2	88,0	-4255	-425,50	-1,28

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., CD-ROM, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2005.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – Prvi rezultati, Tablica 2. Popisane osobe, kućanstva i stambene jedinice, prvi rezultati Popisa 2021. prema naseljima, dostupno na URL3

Detaljniji demografski pregled Grada Vinkovaca na razini mjesnih odbora omogućen je pristupom takvim podacima iz Popisa 2011. godine (Tablica 2.).

Tablica 2. Broj stanovnika i gustoća naseljenosti u Gradu Vinkovcima po mjesnim odborima 2011. godine

Mjesni odbor	Broj stanovnika	Udio stanovnika (%)	Gustoća naseljenosti (stan./km ²)
Vinkovačko Novo Selo	4163	11,8	545,8
Lapovci	4036	11,4	6573,4
Centar	3736	10,6	5065,7
Dvanaest redarstvenika	3352	9,5	240,8
Lenije	3308	9,4	121,1
Stjepan Radić	3299	9,3	936,6
Mirkovci	3283	9,3	126
Zagrebački blok	2832	8,0	5057
Slavija	2326	6,6	242,8
Kolodvor	1964	5,6	4050,7
Ban Jelačić	1963	5,6	1995,7
Mala Bosna	1050	3,0	397,5
UKUPNO	35312	100	375,4

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Tablica 1. Stanovništvo Grada Vinkovaca prema starosti i spolu po jedinicama mjesne samouprave, Središnji registar prostornih jedinica

Tabličnim prikazom uočljiv je nesrazmjer u udjelima stanovništva mjesnih odbora u ukupnom stanovništvu te u gustoći naseljenosti prostora. MO Vinkovačko Novo Selo, MO Lapovci i MO Centar predstavljaju trećinu ukupnog udjela, odnosno trećina stanovnika Grada Vinkovaca živi na prostoru spomenuta tri mjesna odbora. Slijede ih površinom veliki mjesni odbori MO Dvanaest redarstvenika, MO Lenije, MO Stjepan Radić i MO Mirkovci, svaki s preko 3.000 stanovnika. Ostalih pet mjesnih odbora ima između 1.000 i 3.000 stanovnika. Prema broju stanovnika, najveća naseljenost je u zapadnom dijelu Grada, a zatim slijede južni i jugoistočni dio. Najmanja naseljenost prema broju stanovnika uočena je u istočnom i sjevernom dijelu grada.

Međutim bolju distribuciju stanovništva pokazuje gustoća naseljenosti, koja bitno mijenja percepciju. Najgušće naseljeni mjesni odbori su MO Lapovci, MO Centar MO Zagrebački blok i MO Kolodvor s preko 4.000 stan./km², kojima se sa skoro 2.000 stan./km² može priključiti i MO Ban Jelačić. Od ostalih mjesnih odbora, najrjeđe su naseljeni MO Mirkovci i MO Lenije s 121, odnosno 126 stan./km². Iz čimbenika gustoće naseljenosti uočljiva je koncentracija naseljenosti u MO Centar i susjednim sjeverozapadnim, sjeveroistočnim i istočnim mjesnim odborima. Ovu pojavu vrlo je jednostavno objasniti budući da se radi o površinski malim mjesnim odborima s visokim udjelom stambenih zgrada u ukupnom broju stambenih objekata. S druge strane, u ostalim mjesnim odborima s većom ukupnom

površinom uglavnom ili potpuno prevladavaju rezidencijalne zone sa obiteljskim kućama i sličnim stambenim objektima.

5. Objektivni pokazatelji kvalitete života

Objektivni pokazatelji „opisuju“ okolinu u kojoj stanovništvo živi i djeluje. To mogu biti različiti pokazatelji poput funkcionalne opremljenosti prostora, kvalitete prometnica, zagađenosti zraka, zelene površine u kvadratnim kilometrima, gustoća naseljenosti stanovništva,... oni predstavljaju činjenično stanje u prostoru, čije vrijednosti predstavljaju visoku ili nisku razinu kvalitete života (Šiljeg, 2016). Objektivni pokazatelji jasni su po značenju, mjerljivi, pouzdani, često predmet društvenog interesa zbog čega su dio statistike raznih institucija, jednostavni za koristiti i interpretirati te su kao takvi poželjni za utvrđivanje i distribuciju fenomena te praćenje trendova (Slavuj, 2012). Međutim, kao takvi u pogledu proučavanja kvalitete života ne moraju nužno predstavljati stvarno stanje, koje ovisi o različitim subjektivnim procjenama – stoga ih je važno kombinirati i nadopunjavati subjektivnim pokazateljima (Šiljeg, 2016). U ovom radu objektivni pokazatelji odnose se na utvrđivanje broja i prostornog rasporeda elemenata okupljenih u sedam skupina centralnih funkcija.

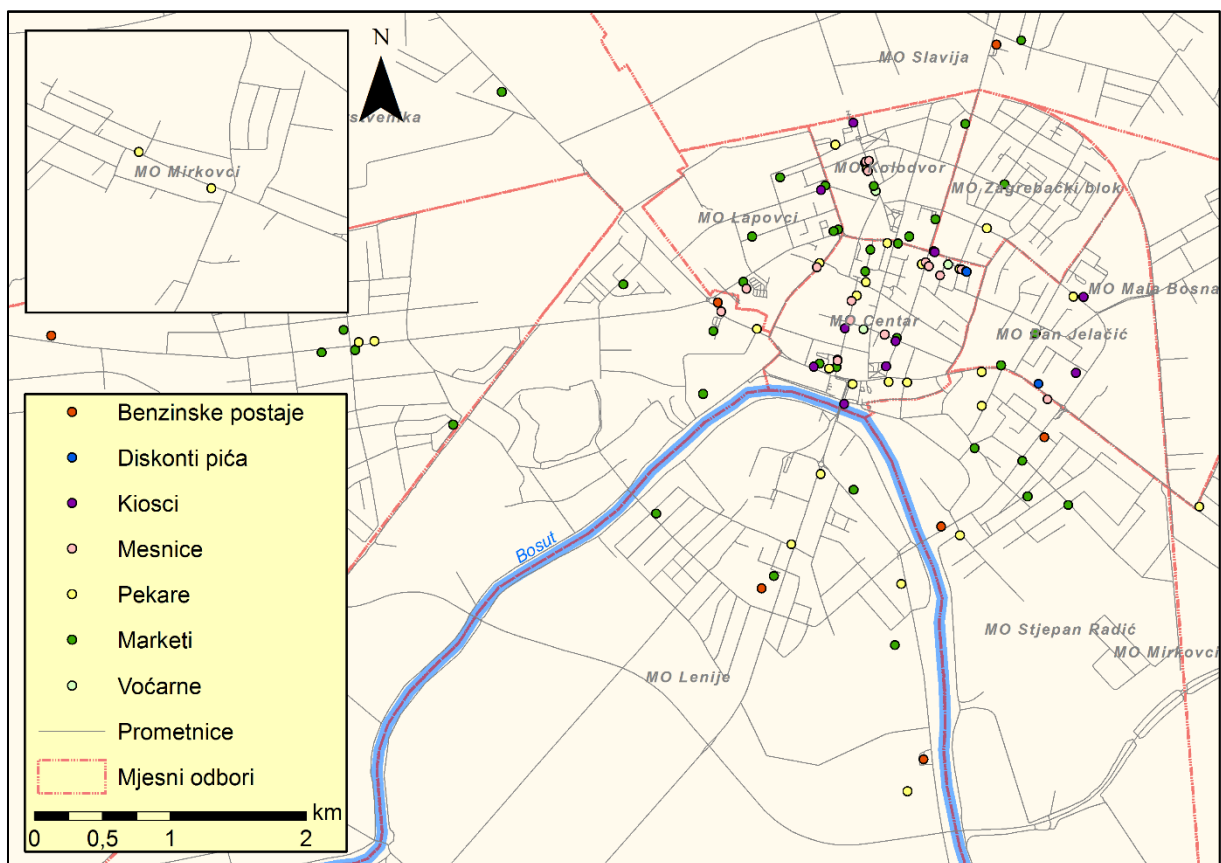
5.1. Trgovačka funkcija

Trgovačka funkcija iznimno je važna zbog sadržaja kojeg nudi te opskrbe stanovništva potrebnim proizvodima. Ona kao takva može igrati ulogu u proučavanju kvalitete života, budući da upravo dostupnost, raspon i kvaliteta traženih proizvoda, ali i sama kvaliteta trgovačke usluge pojedincu ili zajednici može biti element koji život čini manje ili više kvalitetnim. Primjerice, nepostojanje mini-marketa ili tržnice u nekom malom mjestu znatno otežava opskrbu i potrebe pripadajućeg stanovništva; nasuprot tome, širok izbor najrazličitijih proizvoda u shopping centru svakako je poželjno mjesto gdje je visoka vjerojatnost pronalaska potrebnog ili željenog proizvoda.

Trgovačka funkcija, odnosno trgovine različitog tipa podijeljene su u nekoliko skupina koje su prikazane na više preglednih karata. Prvu skupinu čine trgovine prehrambenim proizvodima, gdje spadaju marketi, kiosci, diskonti pića, voćarnice, pekarnice, mesnice i benzinske postaje (Slika 3.). Ova skupina predstavlja osnovni trgovački sadržaj koji se može

nazvati i „esencijalnim“, odnosno iznimno bitnim zbog prehrane, održavanja higijene ili trećih razloga.

Drugu skupinu čine trgovine odjećom, obućom i modnim dodatcima, trgovine satovima i nakitom, trgovine kozmetičkim proizvodima, drogerije i optike, odnosno trgovine koje su svojim sadržajem također iznimno bitne, međutim njihovi sadržaji u hijerarhiji proizvoda nisu prioritetni (Slika 5.). Treću i posljednju skupinu čine trgovine specifičnog sadržaja, važnog za manji broj pojedinaca ili u određenom životnom razdoblju. U ovu skupinu spadaju trgovine građevinskim proizvodima i materijalom, trgovine opremom i uređajima za kućanstvo, trgovine mješovitom neprehrambenom ponudom, trgovine motornim vozilima i dijelovima za motorna vozila, trgovine informatičko-tehnološkom opremom te ostale trgovine u koje spadaju specijalizirane trgovine (trgovine ortopedskih pomagala, trgovine slušnih aparata, trgovine ribičkom i lovnom opremom, trgovine bicikala...) (Slika 6.).

Slika 3. Prostorni raspored prehrambeno-trgovačkih objekata 1. reda

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Primarnu skupinu trgovačkih djelatnosti čini skupina voćarni, mesnica, pekara, kioska, diskonta pića, marketa i benzinskih postaja. Navedene podskupine odnose se isključivo na

poslovne objekte u kojima se izvršava uslužna djelatnost, neovisno o proizvodnji (primjerice prerada i proizvodnja mesnih proizvoda u mesnicama). U Gradu Vinkovcima poslovnih objekata s trgovačkom djelatnosti navedenih podskupina ima 109 (Tablica 3.).

Tablica 3. *Trgovačke djelatnosti prve skupine*

Trgovačka djelatnost	Broj poslovnih objekata
Marketi	40
Pekare	28
Mesnice	17
Kiosci	11
Voćarne	4
Diskonti pića	2
Benzinske postaje	7
<i>UKUPNO</i>	109

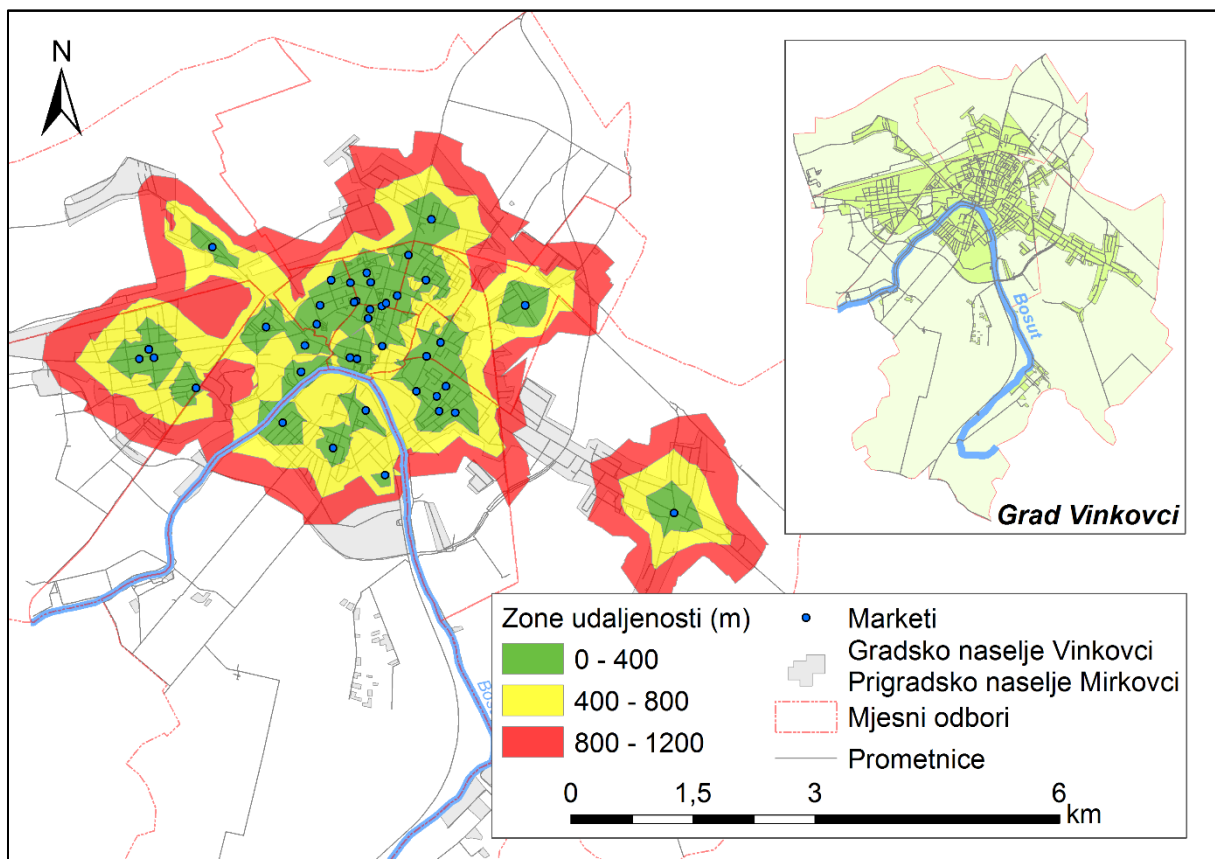
Izvor: Terensko istraživanje 1.3. – 30.4.2021.

Najbrojnija skupina jesu trgovine prehrambenim proizvodima različitog reda veličine (minimarket – supermarket) kojih ima 40. Navedeni objekti prisutni su u svim MO, međutim u različitom broju koji ne odgovara prostornom rasporedu stanovništva ili njihovim potrebama. Po šest trgovačkih objekata nalazi se u MO Centar i MO Lapovci. Po četiri trgovačka objekta nalaze se u pet MO bližih središtu Grada, dok se po jedan trgovački objekt nalazi u MO Mala Bosna, Mirkovci i Zagrebački blok te dvije u MO Ban Jelačić i MO Slavija. Prema ovakvom rasporedu trgovina očito je njihovo grupiranje što su bliže središtu grada, odnosno smanjenje njihovog broja dalje od centra, neovisno o prostornom rasporedu stanovništva i njihovim potrebama.

Podskupina marketa pripada osnovnom funkcionalnom sadržaju zbog čega je izrađena karta njihove dostupnosti pješacima po zonama udaljenosti izraženima u minutama hoda (Slika 4.). Iznimno velik postotak (83,36%) gradskog naselja Vinkovci s prigradskim naseljem Mirkovci pokriven je marketima; drugim riječima, marketi su dostupni stanovništvu koje stanuje unutar zone od najviše 15 minuta hoda, što odgovara 83,36% od ukupne površine gradskog naselja Vinkovci i prigradskog naselja Mirkovci. U odnosu na ukupnu površinu zone dostupnosti marketa, 32,33% površine nalazi se u zoni do 5 minuta hoda, 42,54% u zoni od 5 do 10 minuta hoda te 25,13% u zoni od 10 do 15 minuta hoda.

Iz priloženog kartografskog prikaza vidljiva je iznimno visoka dostupnost marketa sjeverno od rijeke Bosut u MO Centar i okolnim MO, čemu u prilog ide pokrivenost marketima od preko 50% površine unutar zone do 5 minuta hoda; primjerice, skoro cijelom stanovništvu MO Kolodvor dostupan je barem jedan market udaljen do 5 minuta hoda.

Sasvim razumljivo, blizina marketa opada s rastom udaljenosti od središta grada ili središta mjesnih odbora pa su pojedini dijelovi rubnih mjesnih odbora udaljeni više od 15 minuta hoda od najbližeg marketa. To se odnosi na rubne stambene zone MO Vinkovačko Novo Selo, MO Slavija, MO 12 redarstvenika i MO Mirkovci, premda je u MO Mirkovci primjetna zona između središta naselja i gradskog naselja Vinkovci prosječne duljine jedan kilometar, čijem stanovništvu je potrebno između 15 i 25 minuta hoda do najbližeg marketa. Gradske zone MO Lenije i MO Stjepan Radić koje se nalaze izvan spomenutih zona dostupnosti zapravo predstavljaju zone gospodarskih aktivnosti ili pojedinačne objekte za privremeni boravak i odmor. Zbog toga za oba mjesna odbora nije pogrešno istaknuti kako su njihove stambene zone u potpunosti unutar zone dostupnosti marketa. Zaključno, utvrđen je dovoljan broj marketa u većini mjesnih odbora s obzirom na njihovu efektivnu površinu i pripadajuće stanovništvo, međutim isto ne vrijedi za MO Mirkovci, MO Slavija, MO Vinkovačko Novo Selo i MO 12 redarstvenika, čiji se stanovnici djelomično oslanjaju na markete u drugim dijelovima grada ili dulje prometuju do najbližih marketa.

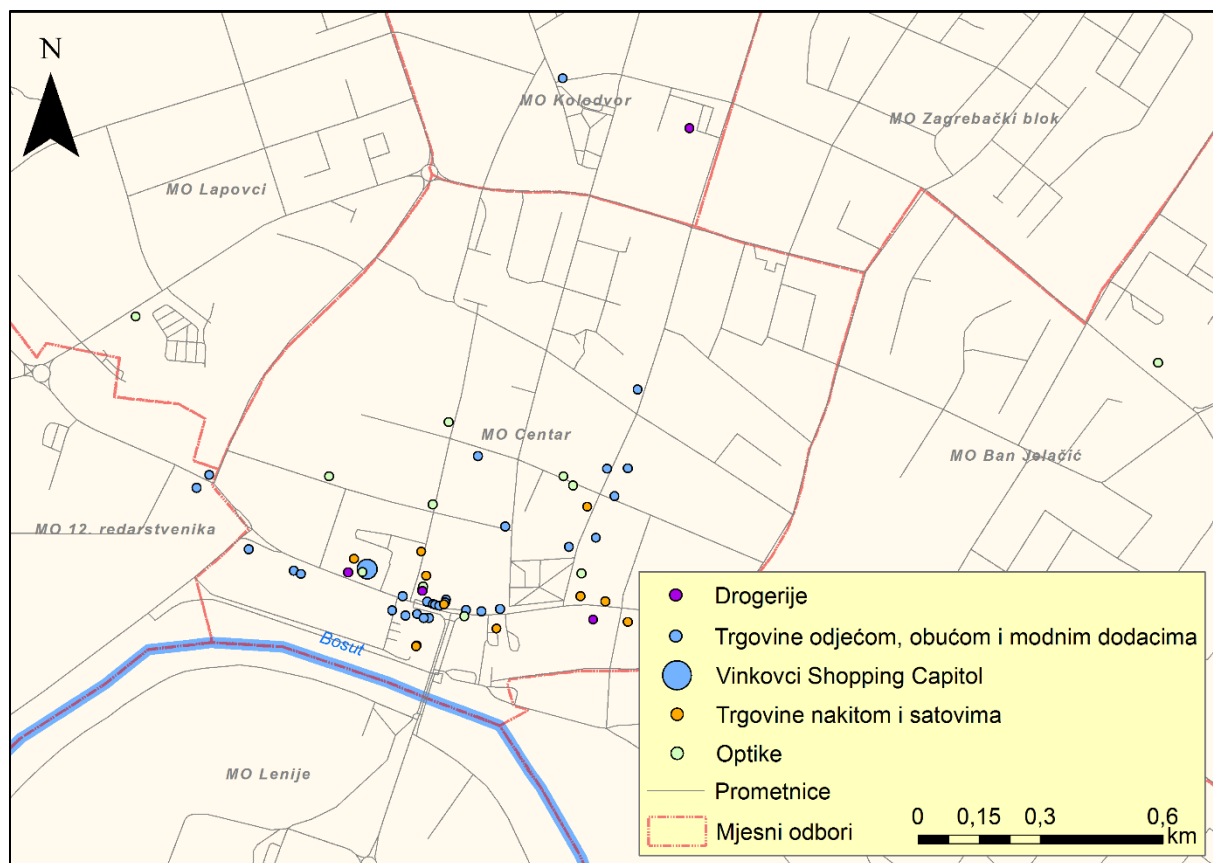

Slika 4. Zone udaljenosti od najbližeg marketa

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM uz terensko prikupljanje podataka

Sljedeće u nizu prehrambeno-trgovačkih objekata jesu pekare, koje su grupirane oko središta Grada i okolnih mjesnih odbora (Slika 3.). Međutim, više od trećine pekara nalazi se u MO Centar. U ostalim mjesnim odborima nalazi se jedna do tri pekare, međutim u MO Slavija i MO Mala Bosna nisu prisutne. Njihov manji broj u prostoru razumljiv je s obzirom na dostupnost pekarskih proizvoda u različitim marketima. Nepravilan prostorni raspored još je izraženiji kod mesnica, od kojih se devet nalazi u MO Centar, dok je ostalih osam smješteno u četiri susjedna mjesna odbora. U rubnim mjesnim odborima, ali i onim naseljenijima poput MO Lenije, MO Stjepan Radić ili MO Vinkovačko Novo Selo mesnice ne postoje, međutim poput pekarskih proizvoda, svježi i suhomesnati proizvodi dio su ponude skoro svakog marketa. Kiosci su također relativno najviše zastupljeni u MO Centar, dok ih se nekolicina nalazi u okolnim mjesnim odborima uz bitnije gradske prometnice ili javne objekte poput kolodvora ili Opće bolnice. Benzinske crpke smještene sa svih strana na ulazu u gradsko naselje Vinkovci ili u relativnoj blizini. Navedenih crpki ima pet, a ukupno sedam uz benzinsku crpku „Petrol“ u MO Stjepan Radić uz trasu dionice državne ceste D55 koja prolazi kroz Grad te benzinsku crpku „Crodux“ u MO 12. redarstvenika, u neposrednoj blizini središta grada, a koja se nalazi uz trasu državne ceste D46 koja navedenom dionicom prolazi kroz samo središte gradskog naselja. Kod općenite raspodjele objekata iz odabranih podskupina osim benzinskih crpki, primjetna je njihova veća koncentracija u MO Centar te u nešto manjoj mjeri u njemu susjednim mjesnim odborima.

Sekundarnu skupinu trgovačkih djelatnosti čini podskupina optika, drogerija, trgovina obućom, odjećom i modnim dodatcima i trgovine nakitom (Slika 5.). Navedene skupine odnose se isključivo na poslovne objekte u kojima se izvršava uslužna djelatnost, neovisno o proizvodnji. U Gradu Vinkovcima poslovnih objekata s trgovačkom djelatnosti drugog reda ima 67.

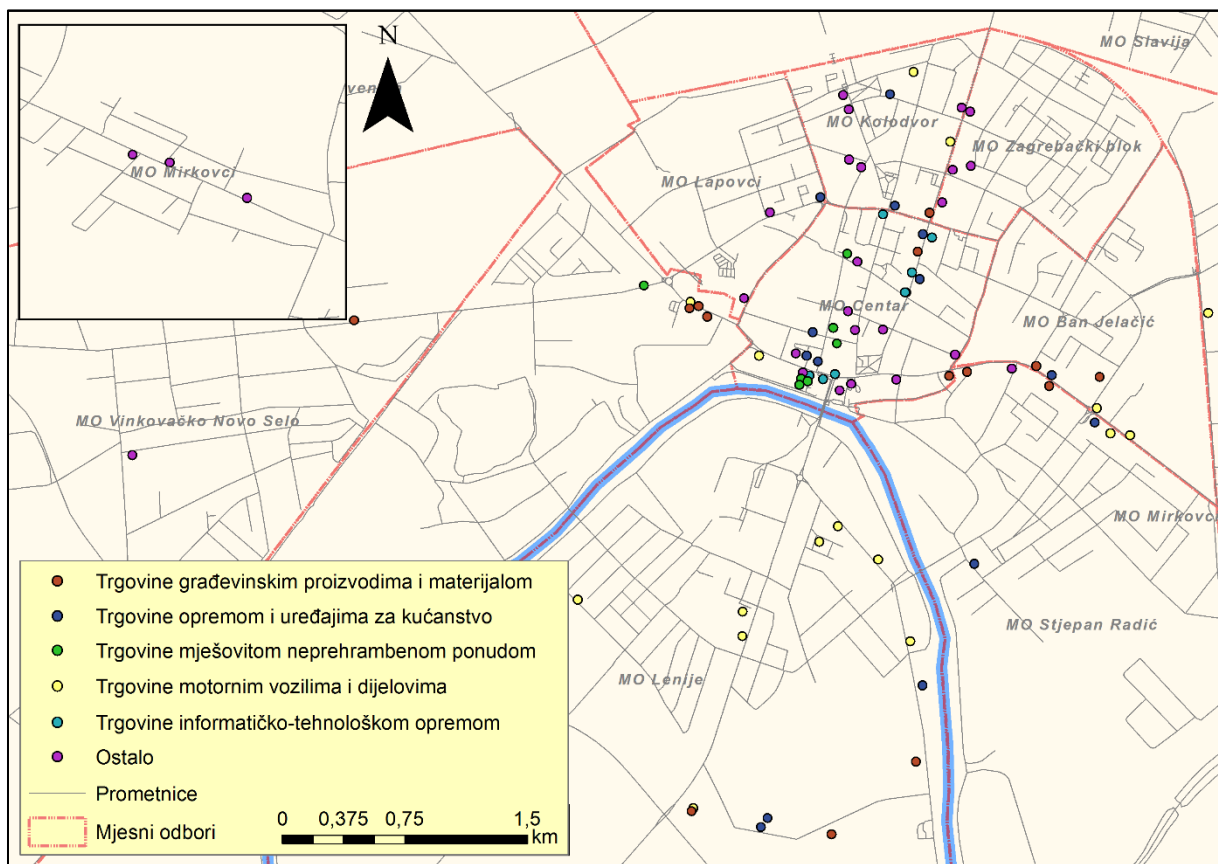
Slika 5. Prostorni raspored trgovačkih objekata 2. reda

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Trgovina odjećom, obućom i modnim dodatcima ima 41. Njihova koncentracija najgušća je na području Duge ulice i Ulice Kralja Zvonimira u MO Centar, odnosno samom centru grada Vinkovaca koji je uz mnoštvo drugih društveno-gospodarskih funkcija obilježen i iznimno razvijenom trgovačkom funkcijom. Od ukupnih trgovačkih objekata druge podskupine, samo njih četiri ne spadaju u područje tih dviju ulica, odnosno izdvojene su iz zone najveće koncentracije trgovina drugog reda, ali i dalje pripadaju MO Centar. Samo kineska trgovina nije na području MO Centar, nego pripada MO Kolodvor. Trgovina nakitom i satovima ima deset i također su prostorno koncentrirane u centru, odnosno u Dugoj i Zvonimirovoj ulici te u Glagoljaškoj ulici (dvije trgovine) i Ulici bana Josipa Jelačića (tri trgovine). Drogerija i kozmetičkih trgovina ima četiri. Dvije drogerije smještene su u strogom centru, dok je treća smještena u MO Kolodvor. Kozmetička trgovina Danijel Cosmetics nalazi se u Glagoljaškoj ulici. Optika na području Grada ima 12. Najpoznatija je Optika Šarić kao i Ghetaldus s dvjema poslovnicama. Ove optike također nude i preglede vida kao oblik zdravstvene usluge. Navedene skupine predstavljaju objekte sa sekundarnom, odnosno manje prioritonom te luksuznom ponudom, čija koncentracija u MO Centar odgovara smještaju na

najfrekventnijim lokacijama u gradu te je stoga razumljivo njihovo nedostajanje u ostalim dijelovima grada.

Tercijarnu skupinu trgovina čine trgovine građevinskim proizvodima i materijalom, trgovine opremom i uređajima za kućanstvo, trgovine mješovitom neprehrambenom ponudom, trgovine motornim vozilima i dijelovima za motorna vozila, trgovine informatičko-tehnološkom opremom te ostale trgovine u koje spadaju specijalizirane trgovine (trgovine ortopedskih pomagala, trgovine slušnih aparata, trgovine ribičkom i lovnom opremom, trgovine bicikala...) (Slika 6.).

Slika 6. Prostorni raspored trgovačkih objekata 3. reda

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Prvu podskupinu čine trgovine čija su primarna ponuda gotovi građevinski proizvodi, građevinski elementi ili dijelovi, materijal za gradnju i pripadajući građevinski alati i uređaji. U Gradu Vinkovcima takvih trgovina ima 14 i uglavnom su koncentrirani oko središnjeg dijela grada uz glavne prometnice. Drugu podskupinu čine trgovine čija je primarna ponuda različita oprema i uređaji za kućanstvo, bilo da se radi o namještaju, bijeloj tehnici ili nečemu trećem. Ovih objekata također ima 14, a smješteni su poput prethodnih trgovina uglavnom oko središta grada i uz veće prometnice.

Treću podskupinu čine trgovine mješovitom, neprehrambenom ponudom koje uključuju ponudu najrazličitijih kućanskih potrepština, ali također nude i sadržaj iz prethodne dvije podskupine, neovisno o njegovoj količini ili udjelu u ukupnoj ponudi trgovine. Navedenih objekata ima sedam, a smješteni su u MO Centar (6) i MO 12 redarstvenika (1). Četvrta podskupina odnosi se na trgovine automobilima, bilo da se radi o autosalonima s ponudom novih automobila ili autopijacama s prodajom polovnih automobila te trgovinama s opremom za motorna vozila. Navedenih objekata ima ukupno 16, od kojih je osam smješteno u MO Lenije, dok je ostalih osam smješteno u širem opsegu oko MO Centar, odnosno oko središta grada. U MO Centar smješteno je i svih osam trgovina iz podskupine trgovina informatičko-tehnološkom opremom. Posljednju skupinu čine trgovine različitog i specifičnog sadržaja poput trgovine biciklima, igračkama, poljoprivrednim proizvodima, medicinskim pomagalicama i sl.. Ovih trgovina ukupno ima 17, a nalaze se uglavnom u i oko MO Centar (13), tri u MO Mirkovci i jedna u MO Vinkovačko Novo Selo.

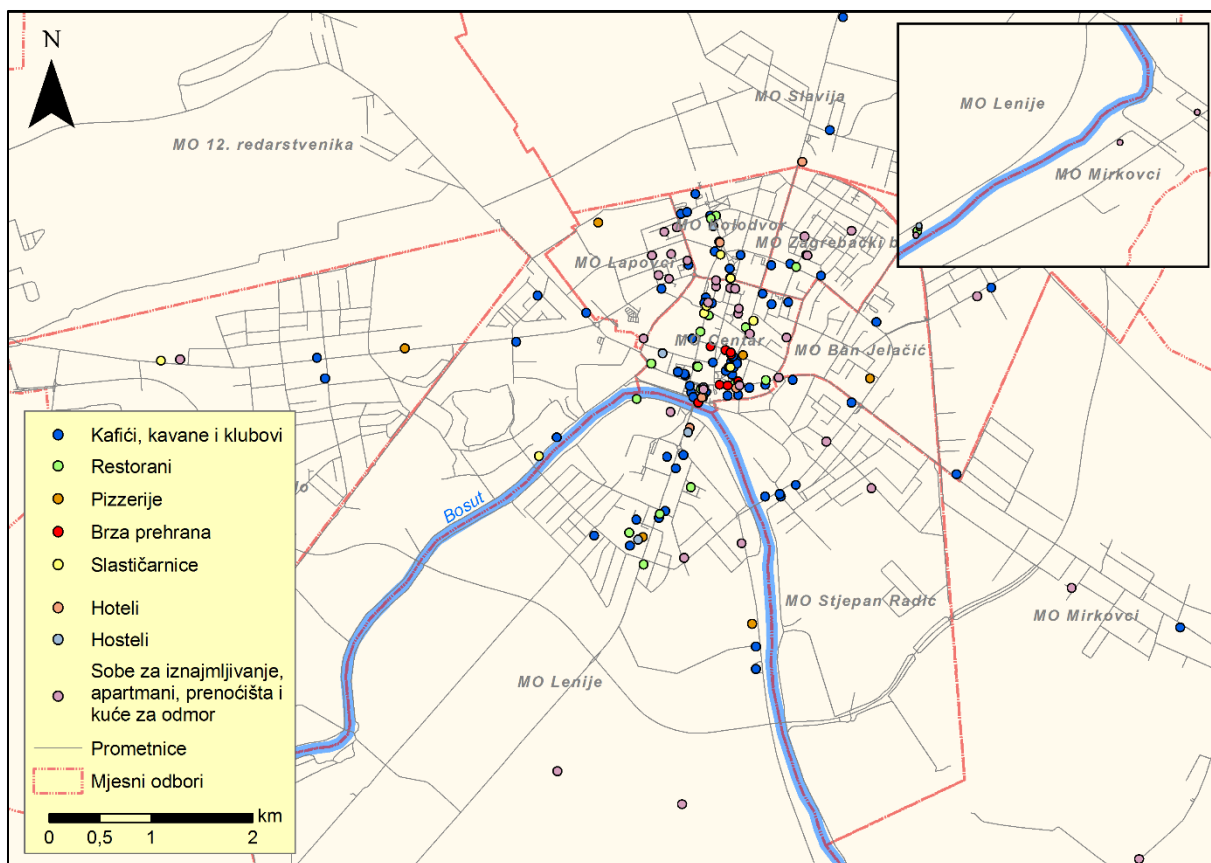
5.2. Ugostiteljsko-smještajna funkcija

Ugostiteljsko-smještajnu funkciju predstavljaju različiti oblici usluživanja gastronomske i smještajne ponude. Svoju ulogu u kvaliteti života ugostiteljstvo kao skup djelatnosti ima u vidu ponude koja prvenstveno pripadajućem stanovništvu, ali i gostima nudi provođenje slobodnog vremena na opušten ili zabavan način. Postojanje, brojnost i kvaliteta ugostiteljskih usluga, premda uopće nisu relevantni za osnovne potrebe stanovništva, kao dodatni element u prostoru mogu poboljšati ljudsko poimanje kvalitete života budući da je čovjek društveno biće, odnosno takva mjesta uglavnom su poprište odvijanja osobnog užitka i opuštanja ili društvenih interakcija. Ugostiteljsko-smještajna funkcija podijeljena je na tri skupine u koje su svrstani objekti koji pružaju uslugu hrane i pića te smještajne jedinice (Slika 7.). Ugostiteljski objekti za uslugu pića podijeljeni su na kafiće, barove, kavane i klubove, dok su ugostiteljski objekti za uslugu hrane podijeljeni na restorane, pizzerije, restorane brze prehrane i slastičarnice. Ugostiteljski objekti za smještaj podijeljeni su na hotele, hostele, sobe za iznajmljivanje, apartmane, prenoćišta i kuće za odmor.

Na području Grada Vinkovaca nalazi se ukupno 77 objekata za usluživanje pića. Primjetna je njihova koncentracija u ili oko središta grada, odnosno na području MO Centar, što je posve očekivano zbog uloge koju svako središte naselja u društvenom smislu ima. Na području MO Centar nalaze se 34 objekta za uslugu pića (kafići, kavane i klubovi), što je zaista visok broj za gradsko naselje poput Vinkovaca. Većina objekata navedene podskupine

nalazi se na korzu, odnosno uz pješačku zonu Trga bana Josipa Šokčevića koja se nastavlja u Ulicu kralja Zvonimira. U Vinkovcima trenutno djeluje jedan noćni klub. Na području Grada najmanje objekata za usluživanje pića nalazi se na području MO Ban Jelačić, odnosno samo jedan objekt, kao i u MO Mala Bosna i MO Mirkovci. U ostalim mjesnim odborima nalazi se manji broj objekata; unatoč tome prisutni su u svim mjesnim odborima, čiji stanovnici, odnosno određene skupine stanovništva imaju priliku u neposrednoj okolini posjećivati i boraviti u navedenim objektima.

Ugostiteljskih objekata za usluživanje hrane na području Grada ima 48. Više od 50% njih se nalazi u MO Centar, odnosno njih 26. Podijeljeni su u nekoliko kategorija: restorani, pizzerije, brza prehrana i slastičarnice. Najviše su zastupljeni restorani od kojih su najpoznatiji Alinea, Marabu, Vatikan i Lamut. Postoji 6 pizzerija, od kojih su najpoznatije Quattro i Sfinga. Na području Grada nalazi se 9 fast food-ova, i svi su smješteni u MO Centar. U Gradu se nalazi 9 slastičarnica, 5 ih je smješteno u MO Centar, dvije u MO Kolodvor, jedna u MO Vinkovačko Novo Selo i jedna u MO 12. redarstvenika. Ovakva prostorna raspodjela svih ugostiteljskih objekata hranom slična je prostornom rasporedu ugostiteljskih objekata s ponudom pića. Pojedini rubni mjesni odbori nemaju niti jedan oblik ugostiteljske ponude hranom, koja je koncentrirana u MO Centar te oko pojedinih javnih prostora i ustanova gdje je visoka dnevna cirkulacija ljudi.

Slika 7. Prostorni raspored ugostiteljsko-smještajnih kapaciteta

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Na području Grada Vinkovaca nalaze se 53 objekta s ponudom smještaja. Od ukupnog broja izdvaja se šest hotela i šest hostela. Hotelske smještaje predstavlja pet objekata s tri i jedan objekt s četiri zvjezdice. Soba za iznajmljivanje, apartmana, prenoćišta i kuća za odmor ima ukupno 41. Primjetan razvoj turističke djelatnosti u Gradu Vinkovcima te u vezi s njim ugostiteljske ponude u posljednjem desetljeću rezultat je ulaganja u kulturno-povijesnu baštinu prostora i različite manifestacije, u prvom redu tradicionalne Vinkovačke jeseni kao vrhunac ponude. U skladu s tim postoji jasna potreba, a posljedično i dobro poslovanje ugostiteljskih objekata, osobito tijekom ljetnih mjeseci te rujna. Prostorni raspored objekata s ponudom smještaja ovisi o njihovoj vrsti te blizini ostalog sadržaja pa je primjerice u ukupnom broju objekata najveća koncentracija u MO Centar, MO Lapovci i MO Lenije, gdje su uglavnom smješteni hoteli, hosteli i apartmani, dok se kuće za odmor, vikendice i prenoćišta nalaze uglavnom dalje od centra grada prema rubu Grada, na mjestima manje dnevne cirkulacije ljudi ili u blizini prirode.

5.3. Uslužna funkcija

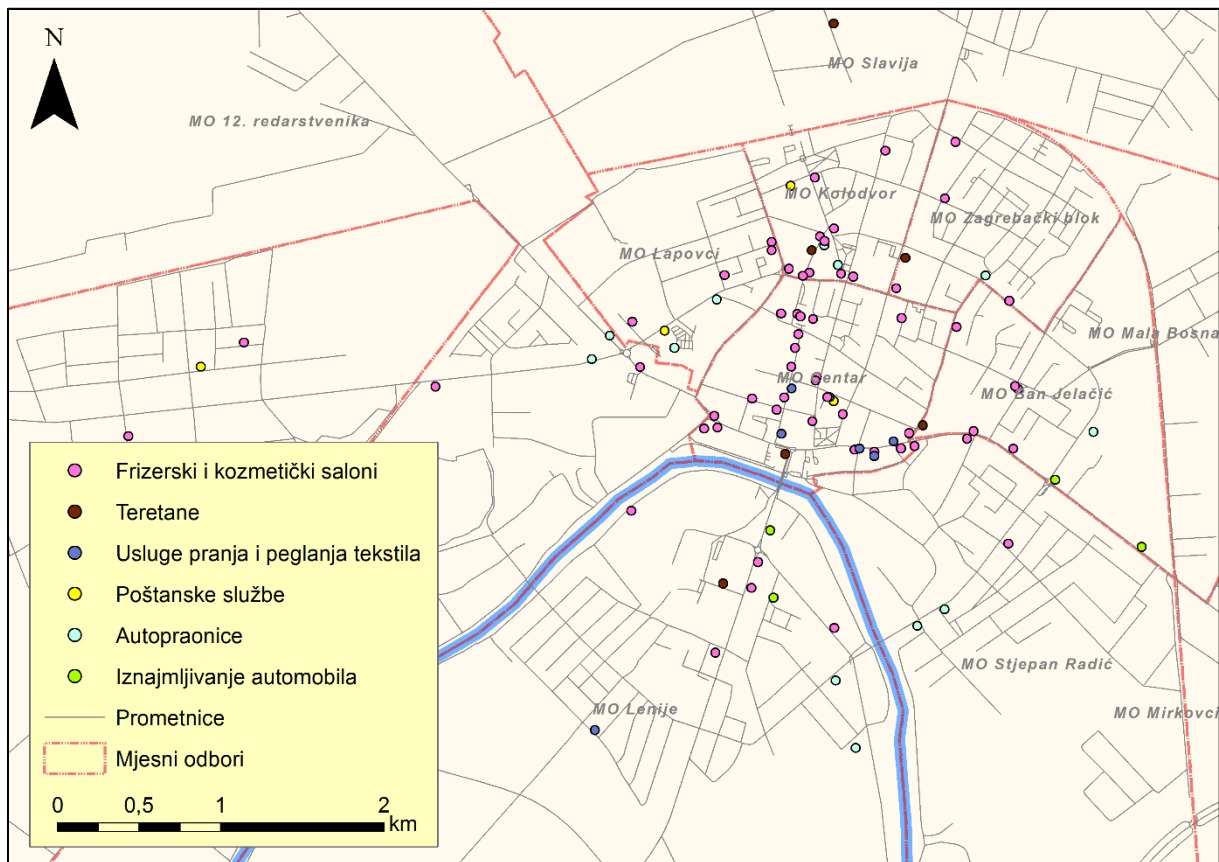
Prisutnost, brojnost i kvaliteta najrazličitijih oblika usluga mogu biti mjerilo uspješnosti neke sredine, odnosno elementi koji određuju kvalitetu života u njoj. U kojoj mjeri je određeni sektor djelatnosti, odnosno usluga zastupljen, ovisi prvenstveno o broju stanovnika i njihovim potrebama. Osim toga, na to utječu i prirodna sredina te dostupni resursi, stupanj društvene interakcije te stupanj gospodarskih aktivnosti. Svi navedeni elementi rezultiraju potrebom za pripadajućim uslugama u lokalnoj sredini. Zbog iznimno velikog broja usluga, uslužna funkcija inicijalno je podijeljena u tri skupine usluga srodnih prema određenim obilježjima onih prema vrsti, načinu izvedbe ili potrebi.

Prvu skupinu čine usluge povezane uglavnom s osobnim potrebama, odnosno usluge namijenjene jednoj osobi, bilo da ju osobe prakticiraju samostalno ili su uslužene. U prvu kategoriju spadaju saloni za uljepšavanje, odnosno frizerski i kozmetički saloni, zatim teretane i fitness klubovi, usluge pranja i peglanja odjeće, odnosno tekstila, poštanske usluge, (samouslužne) autopraonice i usluge iznajmljivanja motornih vozila, s naglaskom na osobne automobile (Slika 8.).

Drugu skupinu čine usluge „intelektualne“ prirode, odnosno usluge koje pružaju stručnu podršku i zahtijevaju visok stupanj obrazovanja, specifična znanja i visoku intelektualnu angažiranost (Slika 9.). U navedenu kategoriju spadaju usluge iz poslovnog, pravnog, prevoditeljskog i procjeniteljskog spektra. Ova podskupina obuhvaća usluge knjigovodstva i računovodstva, odvjetništva, prevođenja, lektoriranja te sudskog tumačenja i vještačenja. Zatim slijedi podskupina inženjerskih i projektantskih usluga u koju spadaju usluge iz područja geodezije, katastra, arhitekture, građevine, okolišnog inženjeringa i slično. Posljednju podskupinu čine informacijsko-komunikacijske i informatičko-tehnološke usluge. To se odnosi na uslugu medijskog emitiranja sadržaja, promoviranja i oglašavanja, marketinškog i ostalog savjetovanja te u konačnici usluge računalne i internet podrške različitog tipa.

Treću skupinu čine obrti različitog reda veličine, koji predstavljaju specijalizirane usluge ponuđene klijentima od strane jednog ili više stručnjaka. U ovu kategoriju spadaju obrtničke djelatnosti servisa motornih vozila i servisa električnih uređaja, zatim široka skupina zanata poput stolarstva, bravarstva, tokarstva, građevinarstva i slično te različite specijalizirane proizvodne djelatnosti. Budući da je određeni broj navedenih zanatskih djelatnosti „interventne“ prirode, odnosno pružatelj nema stalnu lokaciju obavljanja usluga nego ih

obavlja „na licu mjesta“, ova kategorija je za razliku od ostalih obrađena samo deskriptivno kako bi se uklonila mogućnost nepotpunog prikaza kartografskog sadržaja.

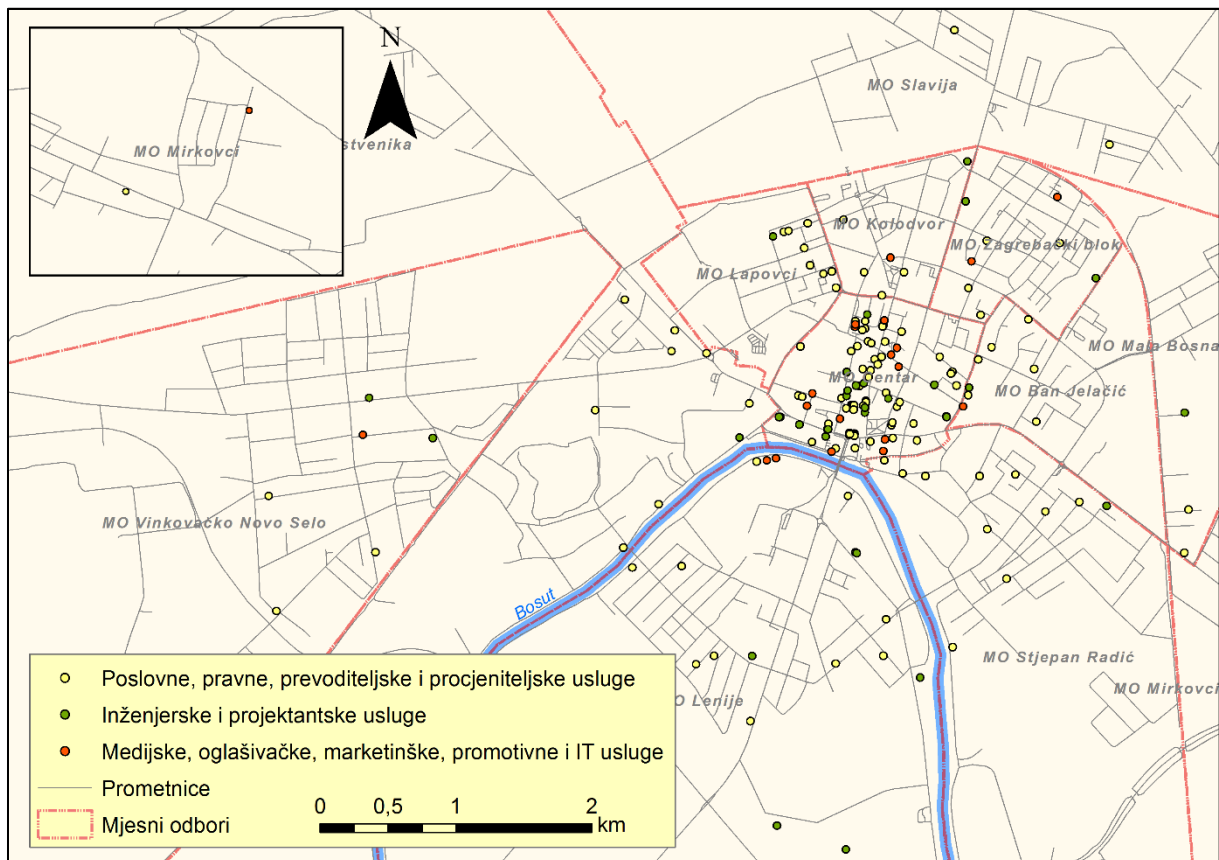

Slika 8. Prostorni raspored usluga prve skupine

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Na prostoru Grada Vinkovaca nalazi se 61 salon za uljepšavanje. Navedeni broj u najvećoj mjeri odnosi se na frizerske salone. Unatoč velikom broju i širokoj dostupnosti, prilično su neravnomjerno raspoređeni u cijelom gradskom naselju s izraženom koncentracijom u MO Centar i uz granicu sa susjednim mjesnim odborima, gdje je smješteno 53% svih salona, odnosno njih 32. U osam mjesnih odbora nalaze se tri do pet salona, koji međutim potpuno izostaju u MO Mirkovci, MO Mala Bosna i MO Slavija. U Gradu postoji šest teretana ili fitness klubova, koji su raspoređeni na pravcu sjever-jug od MO Slavija do MO Lenije, odnosno koncentrirani su u užem dijelu gradskog naselja. Usluge pranja, sušenja ili peglanja tekstila također nudi šest objekata, koji se nalaze unutar MO Centar s iznimkom jednog u MO Lenije. Autopraonice su razmještene u susjednim mjesnim odborima oko MO Centar, a ima ih 12 što je sasvim dovoljno za potrebe lokalnog stanovništva. Iznajmljivanje motornih vozila nude četiri objekta, po dva u MO Lenije i MO Stjepan Radić, koji se nalaze

između 500 m – 2 km od središta grada, međutim dislocirani su u odnosu na autobusni i željeznički kolodvor, koji su udaljeni od 2,5 do 3,5 km od najbližeg objekta.

Slika 9. Prostorni raspored usluga druge kategorije

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Uslužne djelatnosti druge skupine sasvim su očekivano i poput mnogobrojnih primjera gradskih naselja u Hrvatskoj i svijetu koncentrirane u središnjem dijelu gradskog naselja Vinkovci. Od ukupno 120 pružatelja usluga, njih 61 nalazi se u MO Centar. Usluge javnog bilježništva obavljaju 4 pružatelja usluga sa sjedištem u MO Centar. Knjigovodstvom i računovodstvom bavi se ukupno 26 pružatelja usluga, smješteni u najvećoj mjeri unutar 1,5 km od središta gradskog naselja. Odvjetničkim uslugama bavi se ukupno 36 odvjetnika/odvjetničkih ureda, od kojih je čak 34 smješteno unutar MO Centar zbog čega je ova djelatnost, poput javnog bilježništva, gotovo apsolutno centralizirana. Usluge prevođenja i lektoriranja nudi 20 osoba/ureda, koji se nalaze uglavnom unutar 1 km od središta grada, a nekoliko udaljenih nalazi se u MO Lenije, MO Vinkovačko Novo Selo i MO Mirkovci. U Gradu Vinkovcima djeluju i 34 sudska vještaka za različite djelatnosti iz primjerice područja medicine, prometa, okoliša, poslovanja i slično. Oni su pravilno raspoređeni u i oko MO Centar te izostaju samo u MO Vinkovačko Novo Selo i MO Mirkovci. Međutim, njihov

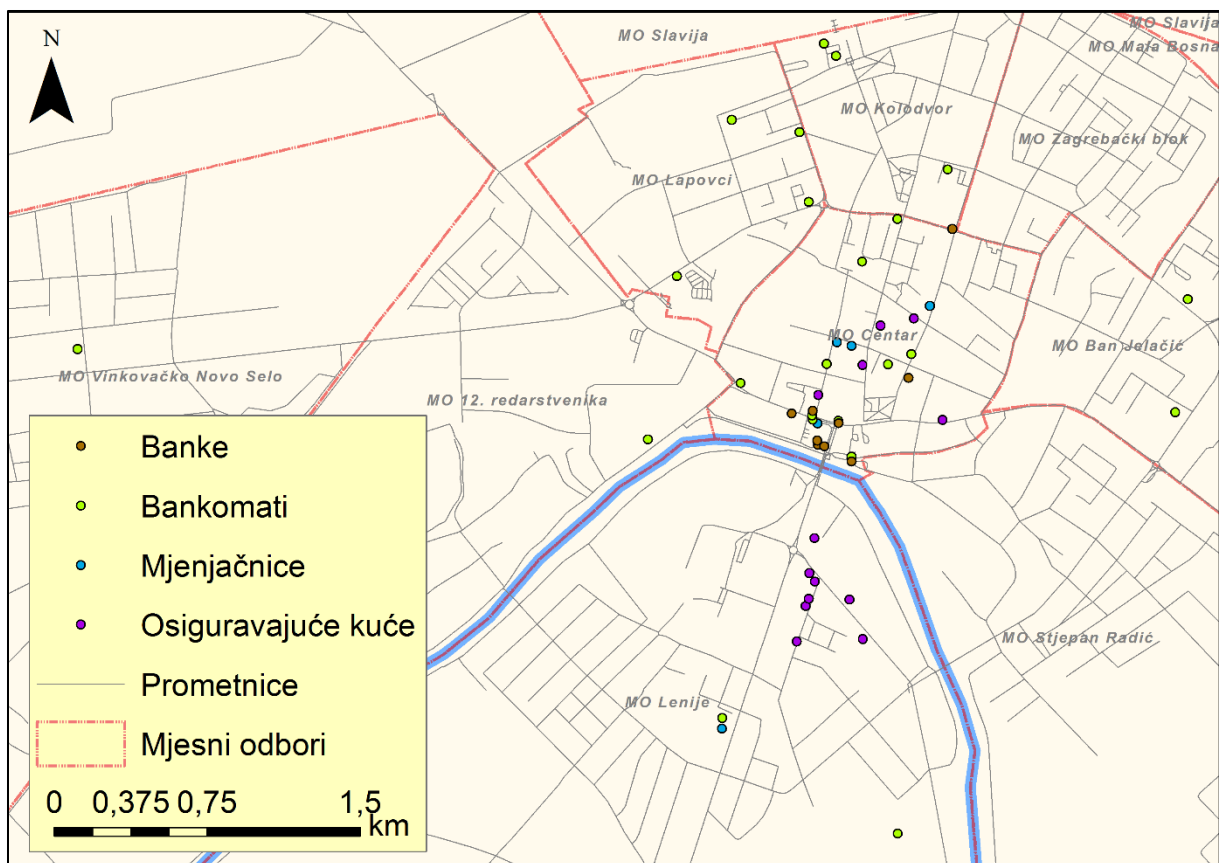
raspored u prostoru gradskog naselja, poput niza djelatnosti druge skupine, ne oslikava nužno lokaciju pružanja i obavljanja usluge, nego radije lokaciju stanovanja ili pravno sjedište poslovnog objekta, zbog čega se relativno dobra dostupnost njihove usluge u odnosu na prostorni raspored treba smatrati više deklarativnom, nego stvarnom.

Uslužne djelatnosti treće skupine, kako je prethodno spomenuto nisu kartografski obrađene. Poput ostalih većih mjesta, i u Gradu Vinkovcima djeluje znatan broj stručnih pojedinaca ili tvrtki koji pružaju usluge sekundarnog tipa iz različitih područja poput mehanike, elektrotehnike, građevinarstva, obrade sirovina te proizvodnje i prodaje gotovih proizvoda i slično. Primjerice, servis motornih vozila nudi se na čak 40 mjesta u Gradu, dok se u gospodarskim zonama Zalužje i Jošine nalazi preko 60 poslovnih subjekata različitih djelatnosti druge skupine, mahom vezanih uz proizvodni ili građevinski sektor (URL4). Potrebno je spomenuti kako niz djelatnosti iz druge skupine svoju stvarnu djelatnost ne obavlja na mjestu sjedišta, zbog čega u takvim slučajevima prostorni smještaj djelatnosti ne igra bitnu ulogu u funkcionalnoj opremljenosti mjesnih odbora, već samo kao pokazatelj gospodarske aktivnosti i mjesta rada vinkovačkog, ali i okolnog stanovništva.

5.4. Financijska funkcija

Financije kao dio ekonomije predstavljaju važan segment svakodnevnog privatnog i poslovnog života, o kojima u bitnoj mjeri ovisi kvaliteta života. One često predstavljaju mogućnosti pojedinca ili kućanstva te gospodarsku aktivnost i moć. Financijska stabilnost, neovisnost ili pismenost igraju bitnu ulogu u osjećanju zadovoljstva i sigurnosti, a na takvo što osim sposobnosti, iskustva i obrazovanja utječe i sredina u kojoj stanovništvo boravi i djeluje, bilo da se radi o lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Na kraju, financijska opremljenost prostora predstavlja njegovu veličinu, snagu, kvalitetu i bitnost u odnosu na druge prostore.

Različite financijske usluge u Gradu Vinkovcima pruža ukupno 54 objekta. Oni su podijeljeni u četiri skupine: banke (poslovnice), bankomati, mjenjačnice i osiguravajuće kuće (Slika 10.). U Gradu posluje osam banki, odnosno poslovnica te jedna poslovnica Financijske agencije (FINA). Prisutne su po jedna poslovnica najpoznatijih i najvećih banki koje posluju u Hrvatskoj te dvije poslovnice Privredne banke Zagreb. Osam poslovnica, uključujući i FINA-inu smješteno je u MO Centar, međutim i deveta poslovnica nalazi se u MO Kolodvor, nadomak granice s MO Centar. Bankomati su prisutni u sedam od 12 MO, a ukupno ih ima 27. Njih 12 smješteno je u MO Centar, uglavnom u sklopu poslovnica, dok se u ostalim MO nalazi jedan do četiri bankomata. Mjenjačnice se nalaze na pet lokacija, međutim samo je jedna smještena u MO Lenije, dok se ostale nalaze u MO Centar. Njihov prostorni smještaj u uskoj je vezi s frekvencijom ljudi u prostoru te ugostiteljsko-smještajnom i turističkom ponudom. Osiguravajućih kuća, neovisno o tipu osiguranja koje nude, u Gradu Vinkovcima ima 13. Njih pet smješteno je u MO Centar, a ostalih osam u MO Lenije.

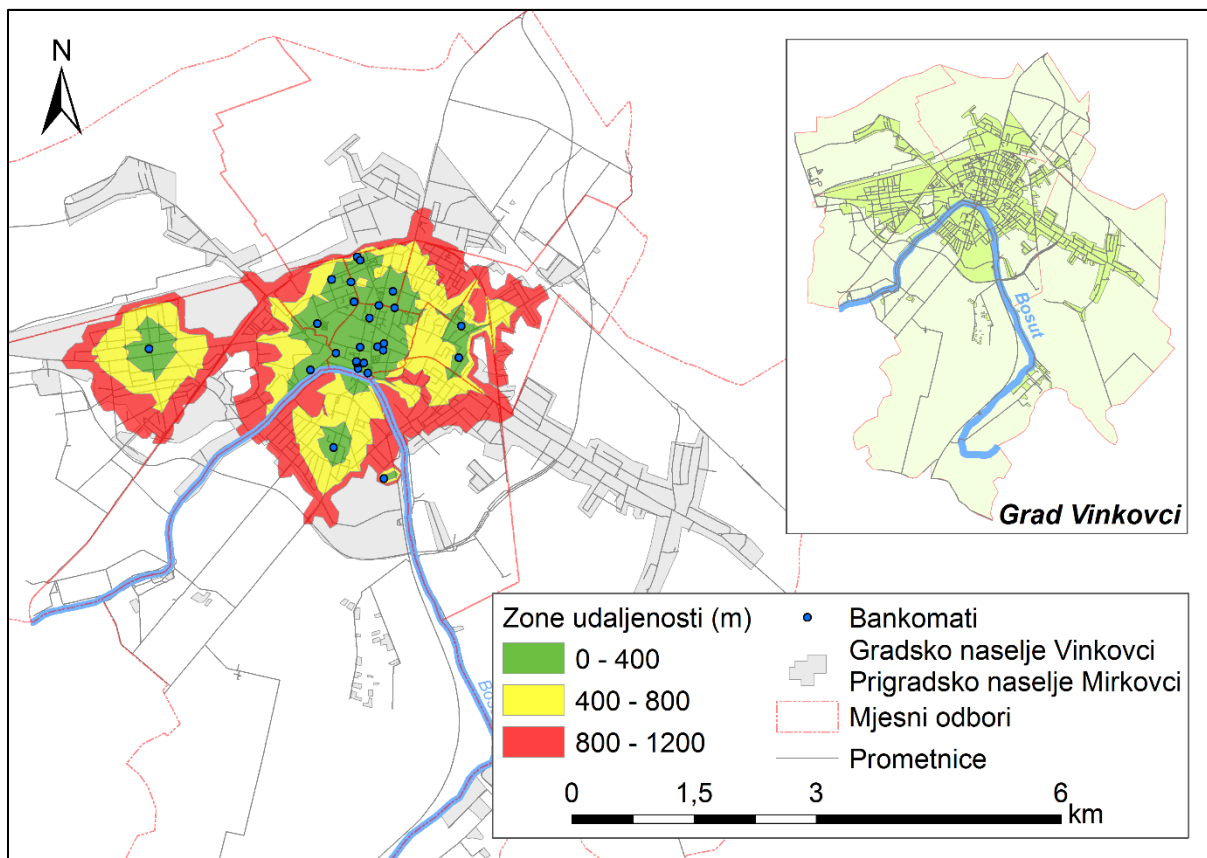
Slika 10. Prostorni raspored financijskih objekata

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Za svakodnevicu lokalnog stanovništva s financijskog gledišta na odabrane skupine najvažnija je dostupnost bankomata, po mogućnosti onih u čijoj banci korisnici imaju otvoren račun. Stoga je njihov smještaj i dostupnost brzinom hoda kartografski prikazana i analizirana (Slika 11.). Unutar 15 minuta hoda do najbližeg bankomata nalazi se 9,8 km² ili 52,1% ukupne površine grada Vinkovaca s prigradskim naseljem Mirkovci. Ovakav postotak ipak ne predstavlja polovičnu dostupnost bankomata stanovnicima prostora; zone koje su udaljene više od 15 minuta hoda do najbližeg bankomata zapravo predstavljaju zone gospodarskih aktivnosti, vodenih ili zelenih površina te nizak udio rubnih rezidencijalnih zona mjesnih odbora na rubovima grada. Iznimku predstavljaju prigradska naselja Borinci i Mirkovci koja su u potpunosti financijski neopremljena, odnosno ovisna su o gradu Vinkovcima. Stoga se može zaključiti kako je osim navedena dva primjera, skoro cijeli grad Vinkovci unutar zone od 15 minuta hoda do najbližeg bankomata.

Na prostoru grada Vinkovaca razlike u dostupnosti ovise o prostornom smještaju bankomata. Zone dostupnosti unutar pet minuta hoda pokrivaju uglavnom središnji dio grada,

što se odnosi na MO Kolodvor i MO Lapovci, a osobito MO Centar koji je skoro u cijelosti unutar navedene zone. Ostali mjesni odbori manjim dijelom se nalaze unutar navedene zone te se često radi o prostoru uz šire središte grada, osim u slučaju MO Lenije i MO Vinkovačko Novo Selo u čijim središtima se nalazi po jedan bankomat. Ukupno, 24,4% pokrivena površine odnosi se na zonu do pet minuta udaljenosti, 35,1% na zonu od pet do 10 minuta udaljenosti te 40,4% na zonu od 10 do 15 minuta udaljenosti brzinom hoda od najbližeg bankomata.

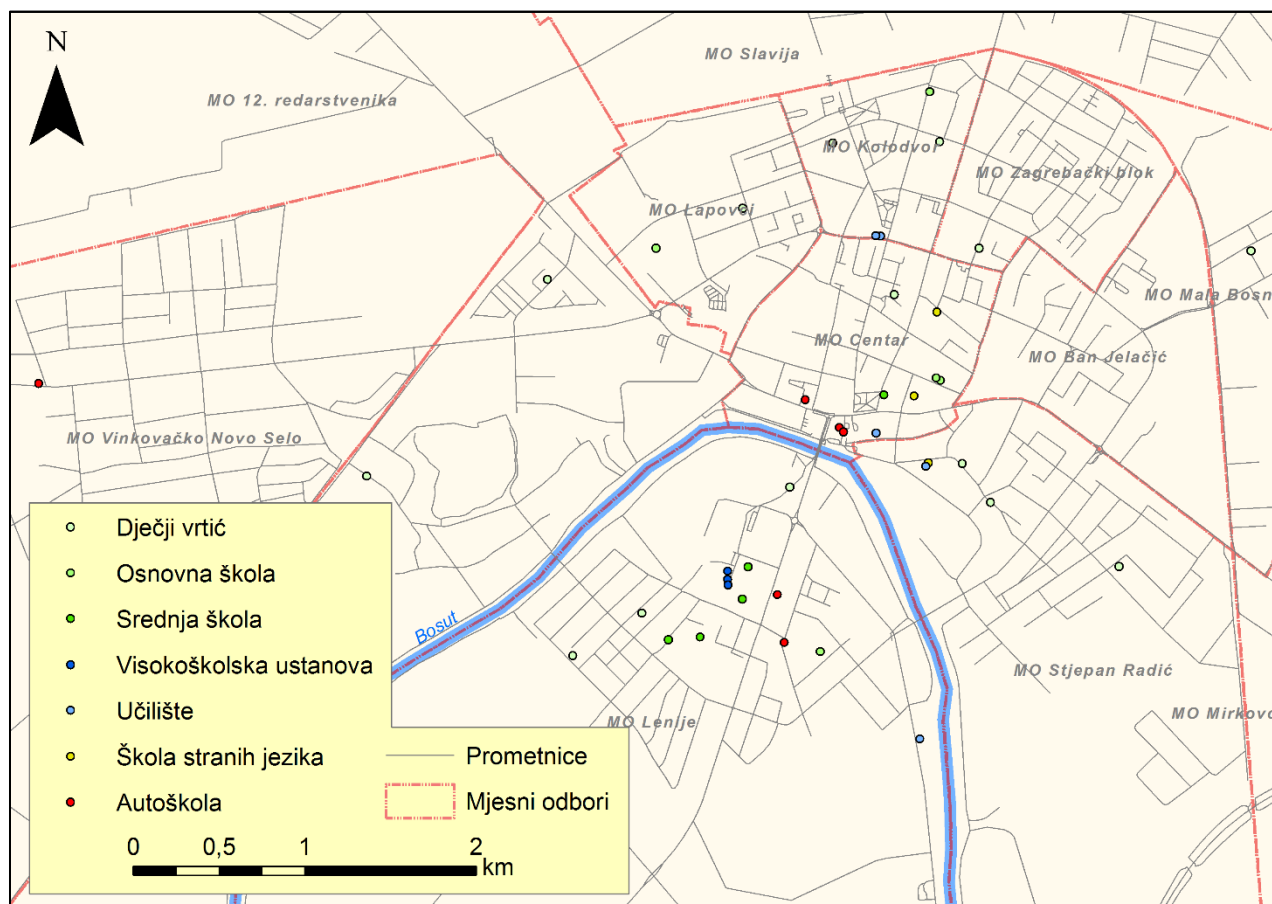
Slika 11. Zone udaljenosti od najbližeg bankomata

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM uz terensko prikupljanje podataka

5.5. Odgojno-obrazovna funkcija

Odgoj i obrazovanje temelj su za opći društveni, kulturno-moralni i intelektualni razvoj pojedinca i zajednice. Takve osobne i društvene kvalitete dugoročno oblikuju zajednicu i prostor u kojoj borave, što utječe na kvalitetu prostora, a time i zadovoljstvo stanovnika. Osim toga, obrazovanje je put ka širenju vidika i posljedično različitih shvaćanja koje stvaraju novu sliku kvalitete života, odnosno teže ka njenom poboljšanju.

Odgojno-obrazovne ustanove podijeljene su u sljedeće skupine: dječji vrtići, osnovne škole, srednje škole, visokoškolske ustanove, učilišta, škole stranih jezika i autoškole (Slika 12.).

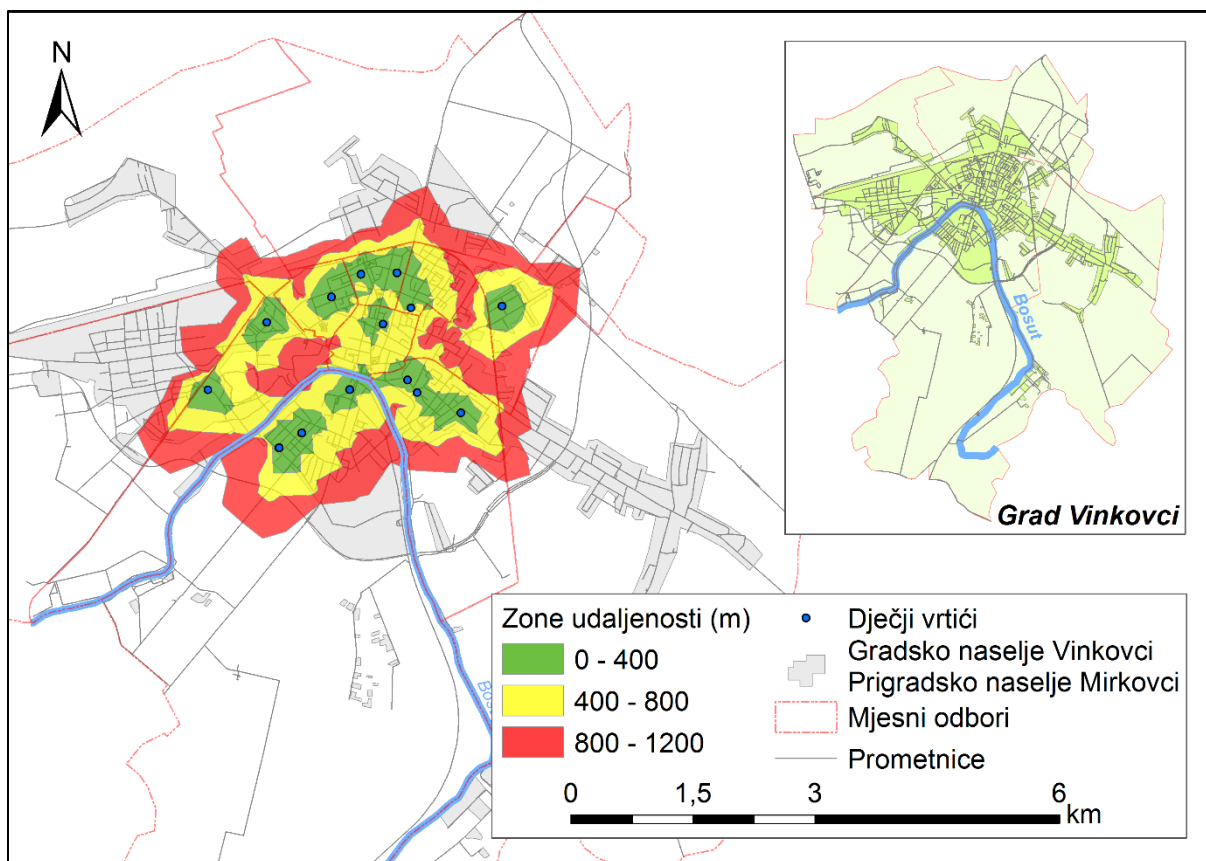
Slika 12. Prostorni raspored odgojno-obrazovnih objekata

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

Prostorni raspored objekata odgojno-obrazovne funkcije prilično je neravnomjieran, unatoč relativno dobroj opremljenosti i povezanosti objekata s privatnim i javnim prijevozom. Ukupno postoje 44 različita odgojno-obrazovne ili obrazovne ustanove. Više od 60% njih nalazi se na pravcu sjever-jug između MO Kolodvor i MO Lenje. Izražena je koncentracija ustanova u MO Centar (10 ustanova) isključujući sedam ustanova u njegovoj neposrednoj blizini, ali koji su vezani uz urbaniziranije šire središte grada te u MO Lenje (13 ustanova) koje su mahom okupljene oko središta mjesnog odbora. U MO Slavija i MO Mala Bosna ne nalazi se niti jedan oblik odgojno-obrazovne ustanove.

U Gradu Vinkovcima djeluje 14 dječjih vrtića. Osim MO Slavija, MO Ban Jelačić i MO Mirkovci, ostali mjesni odbori imaju jedan do tri dječja vrtića, koji su dijelom organizirani uz Gradsku potporu, dijelom privatno ili uz Crkvenu potporu. Roditelji djecu u dječje vrtiće uglavnom dovode privatnim prijevozom zbog organizacije i uštede vremena pa u takvim uvjetima prostorni raspored vrtića nema iznimno bitnu ulogu. Ipak, oni koji žive u neposrednoj blizini dječjih vrtića (do 400 metara udaljenosti) u prilici su pri ugodnom vremenu dovesti djecu pješice. U zoni udaljenosti do 400 metara ili pet minuta do najbližeg dječjeg vrtića nalazi se oko 23,28% površine grada Vinkovaca (Slika 13.). Tu uglavnom spadaju MO Kolodvor te određeni rezidencijalni dijelovi ostalih mjesnih odbora koji imaju dječje vrtiće. Nadalje, površina naselja čije stanovništvo se nalazi pet do 10 minuta hoda od najbližeg dječjeg vrtića iznosi 41,55% te 10 do 15 minuta hoda 35,17%.

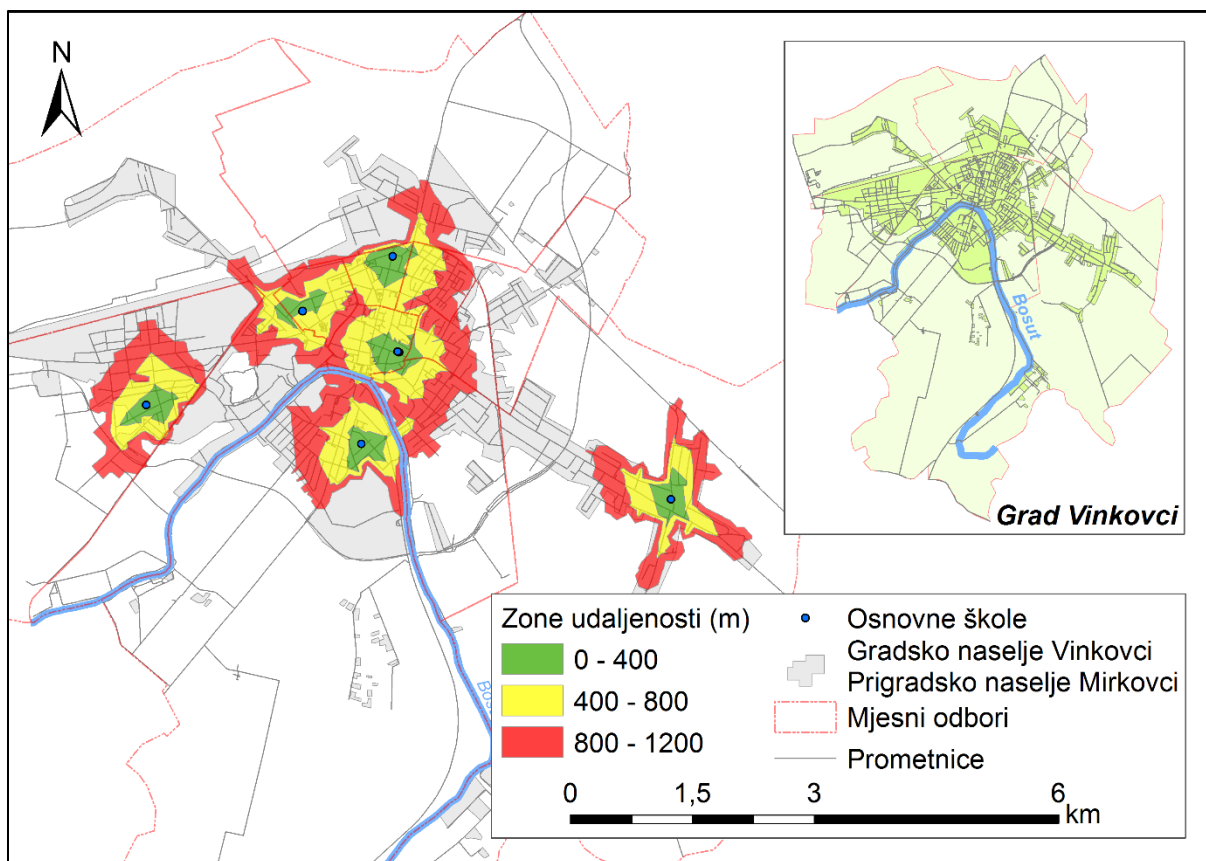
Upitan je i dovoljan broj dječjih vrtića, odnosno stručnog osoblja, budući da prema Popisu stanovništva 2011. godine (URL3) u Gradu Vinkovcima u prosjeku bilo oko 4000 djece unutar dobne skupine 1-7 godina. Unatoč nepoznatom maksimalnom kapacitetu svih dječjih vrtića te stvarnoj potrebi za upisivanjem djece u dječje vrtiće, iz navedenog broja djece može se naslutiti potreba za dodatnim brojem dječjih vrtića ili dječjim skupinama u vrtićima. To osobito vrijedi za MO Vinkovačko Novo Selo kao mjesni odbor s najvećim brojem stanovnika i uz MO Centar i MO Lapovci mjesni odbor s najvećim brojem djece vrtićke dobi, a koji nemaju dječji vrtić. Slično vrijedi i za MO Mirkovci, koji prema broju stanovnika i djece vrtićke dobi imaju izraženu potrebu za dječjim vrtićem.

Slika 13. Zone udaljenosti od najbližeg vrtića

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM uz terensko prikupljanje podataka

Na prostoru Grada Vinkovaca postoji sedam osnovnih škola. Šest se nalazi u gradu Vinkovcima, a sedma u naselju Mirkovci. Ukupno je približno 56% gradskih površina unutar zone dostupnosti do 15 minuta brzinom hoda. Unutar ukupne površine dostupnosti, do pet minuta hoda do najbliže škole može se doći iz neposredne okolice osnovnih škola, što predstavlja 11,6% površine. S udaljenošću se površina dostupnosti povećava, odnosno površina naselja čije stanovništvo se nalazi pet do 10 minuta hoda od najbliže osnovne škole iznosi 37,57% te 10 do 15 minuta hoda 50,83%. Površine koje su unutar 15-minutnog hoda do najbliže osnovne škole predstavljaju u najvećoj mjeri rezidencijalne zone, s tim da je ipak istaknuta nepokrivenost rubnih dijelova grada Vinkovaca te prostor između Vinkovaca i Mirkovaca. Veća udaljenost od osnovnih škola nadomještena je unutargradskim autobusnim linijama, koje prolaze upravo udaljenijim područjima grada te koje uglavnom koriste učenici.

Slika 14. Zone udaljenosti od najbliže osnovne škole

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM uz terensko prikupljanje podataka

U Gradu Vinkovcima djeluje šest srednjih škola (Slika 12.). Izrazito su koncentrirane u središtu MO Lenije, gdje se nalazi njih pet, osim gimnazije koja se nalazi u središtu naselja, odnosno MO Centar. Time je dostupnost srednjih škola za većinu učenika nepovoljnija u odnosu na osnovne škole, zbog čega je istaknuto korištenje unutargradskog javnog prijevoza koji je i u slučaju srednjih škola dobro organiziran. Ponuda srednjih škola je raznolika i odgovara lokalnoj gospodarskoj sredini zbog čega u Gradu djeluju ekonomska i trgovačka srednja škola, strukovna, poljoprivredno-šumarska, drvodjelsko-tehnička i zdravstveno-veterinarska srednja škola.

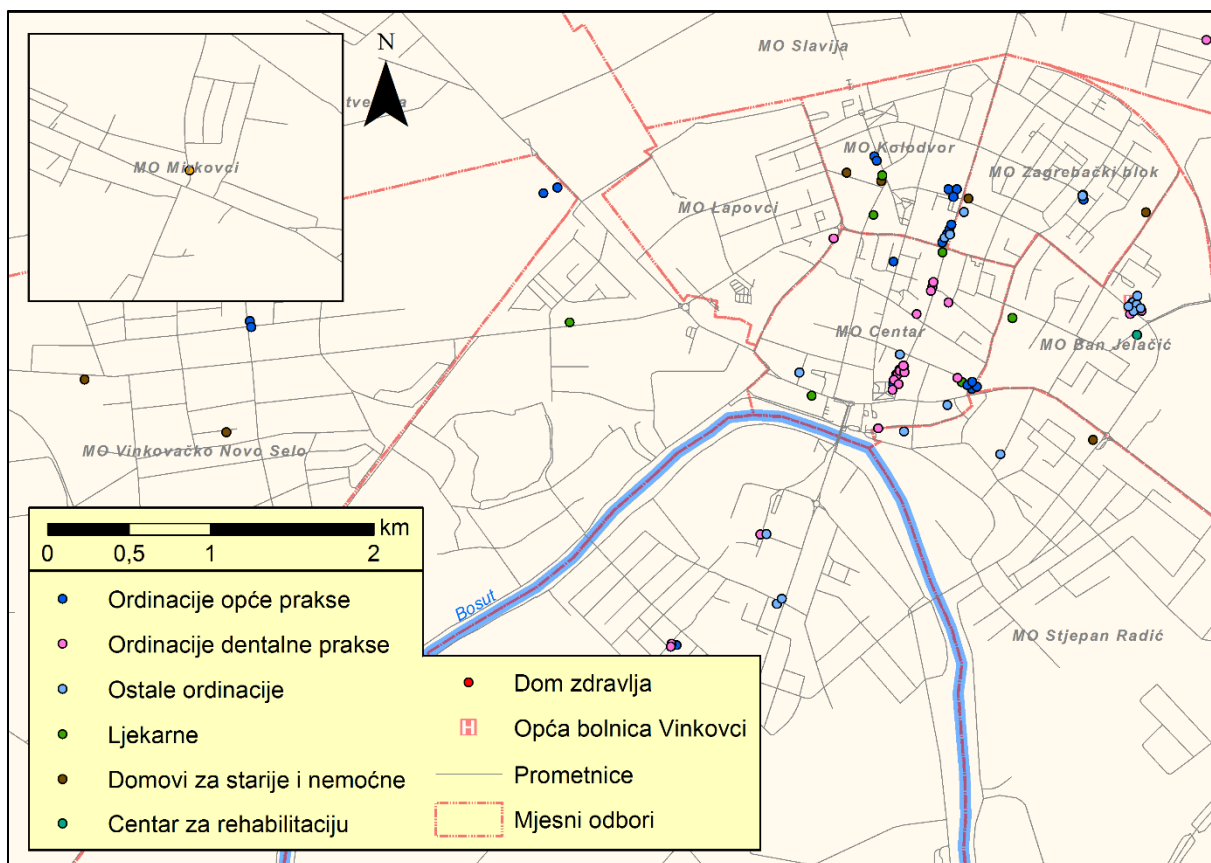
Osim osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, na području Grada djeluju Poljoprivredni fakultet i stručni studij računarstva kao dislocirani studiji Sveučilišta u Osijeku te stručni studij drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu; sva tri studija smještena su u Vinkovce kao rezultat gospodarskih aktivnosti u prostoru te broja studenata iz Vukovarsko-srijemske županije zainteresiranih za računarstvo, a nalaze se u središtu MO Lenije. O osnivanju zasebnog sveučilišta ne može se ciljano odgovoriti, budući da je to dugotrajan proces koji prije svega ovisi o stvarnim potrebama i mogućnostima na regionalnoj i državnoj

razini, a koje u trenutnoj gospodarskoj, obrazovnoj pa i demografskoj situaciji ne idu u prilog ostvarenju spomenutoga. Na području Grada nalazi se i pet učilišta za odrasle te tri škole stranih jezika. Obje obrazovne podskupine smještene su u ili oko MO Centar.

Osim klasičnih odgojnih i/ili obrazovnih ustanova svih razina, bitno je spomenuti i autoškole. Na području Grada nalazi se 6 autoškola. Tri autoškole nalaze se na području MO Centar, dvije na području MO Lenije i jedna u MO Vinkovačko Novo Selo. Njihov broj je sasvim dovoljan za potrebe lokalnog, ali i okolnog stanovništva, međutim njihova prostorna dostupnost nije relevantna jer većinom nije bitna lokacija same autoškole, nego njena organiziranost i kvaliteta, koje su objektivno i subjektivno zadovoljavajuće.

5.6. Zdravstvena funkcija

Zdravlje je za većinu ljudi osnovni čimbenik kvalitete života. Biti zdrav polazišna je točka bez koje čovjek ne može iskusiti niti uvidjeti ostale elemente kvalitete života. U geografskom smislu prostor ima dvostruku ulogu: prostor kao površina na kojoj se odvija pružanje zdravstvene njege i usluga te prostor kao medij, odnosno dio Zemljine površine koji po svojim prirodnogeografskim svojstvima ili društvenogeografskim aktivnostima i procesima utječe na zdravlje pojedinca i zajednice. Stoga se cjelokupna zdravstvena dimenzija kroz temu kvalitete života može proučavati na zdravstveni utjecaj prirodne i društvene sredine te kroz funkcionalnu opremljenost i kvalitetu zdravstvenih ustanova i djelovanja u prostoru. U ovom odjeljku pristupilo se potonjem načinu proučavanja međuodnosa zdravstvene funkcije i prostora. Zdravstvenu funkciju obilježava brojnost objekata/ustanova i prilično dobra dostupnost osnovne zdravstvene skrbi. Zdravstvene djelatnosti podijeljene su u pet skupina te Centar za rehabilitaciju „Mala Terezija“, Dom zdravlja Vinkovci i Opću bolnicu Vinkovci. Dostupne zdravstvene usluge grupirane su u sljedeće skupine: ordinacije opće prakse, ordinacije dentalne medicine, ostale specijalističke ordinacije, ljekarne te domovi za starije i nemoćne (Slika 15.).

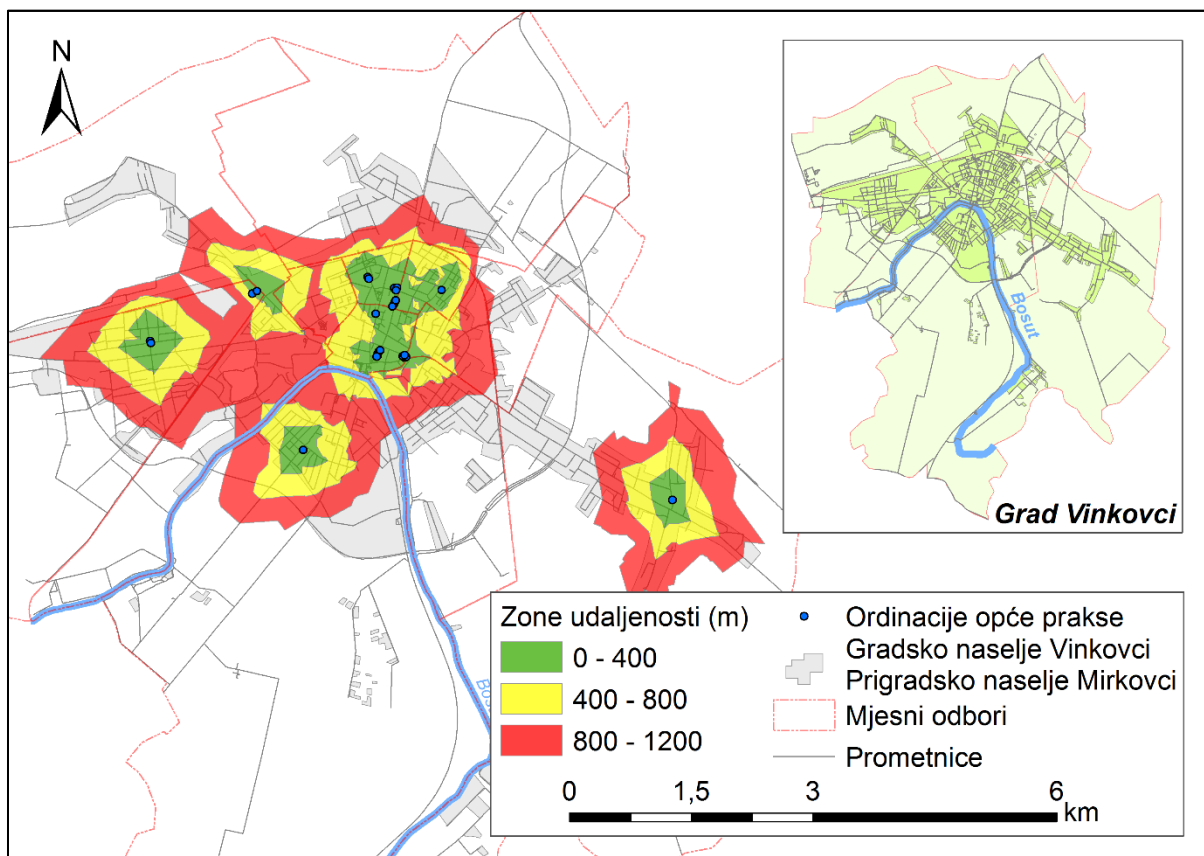
Slika 15. Prostorni raspored zdravstvenih objekata

Izvor: Autorica prema SRPJ uz terensko prikupljanje podataka

U Gradu Vinkovci djeluje 26 ordinacija opće prakse ili obiteljske medicine, koje su smještene u MO Centar (10), MO Kolodvor (9), MO Vinkovačko Novo Selo (4) te po jedna u MO Lenije, MO Zagrebački blok i MO Mirkovci. Prostorni raspored ordinacija u MO Kolodvor i MO Centar odnosi se zapravo na njihov smještaj u sklopu/oko Doma zdravlja Vinkovci, odnosno zajedničke ambulante. Zajednička ambulanta vrijedi i za ordinacije u MO Vinkovačko Novo Selo. Smještaj ustanova iz navedene skupine kao primarne skupine zdravstvene zaštite iznimno je bitan zdravstvenim osiguranicima, zbog čega je njihova dostupnost u prostornom smislu bitan čimbenik u ukupnom procesu zdravstvene skrbi.

Unutar 15 minuta vremena brzinom hoda do najbliže ordinacije opće prakse nalazi se 65,02% ukupne površine grada Vinkovaca i prigradskog naselja Mirkovci (Slika 16.). U nepovoljnijem položaju nalaze se rubne rezidencijalne zone svih „vanjskih“ mjesnih odbora, osobito MO Mala Bosna i MO Slavija. Ordinacije opće prakse najdostupnije su središnjim dijelovima mjesnih odbora MO Vinkovačko Novo Selo, MO Lenije, MO 12. redarstvenika, MO Mirkovci te središnjim mjesnim odborima u kojima su smještene ambulante ili ordinacije

grupirane na određenoj lokaciji. Od ukupne površine unutar 15-minutne dostupnosti brzinom hoda, 17,74% površine nalazi se unutar pet minuta hoda do najbliže ordinacije. To se ponajviše odnosi na prethodno spomenute mjesne odbore, a osobito MO Centar, MO Kolodvor i MO Zagrebački blok s više od 50% površine u navedenoj zoni. U zoni od pet do 10 minuta hoda nalazi se 35,57% površine naselja te u zoni od 10 do 15 minuta hoda 46,69% površine naselja.

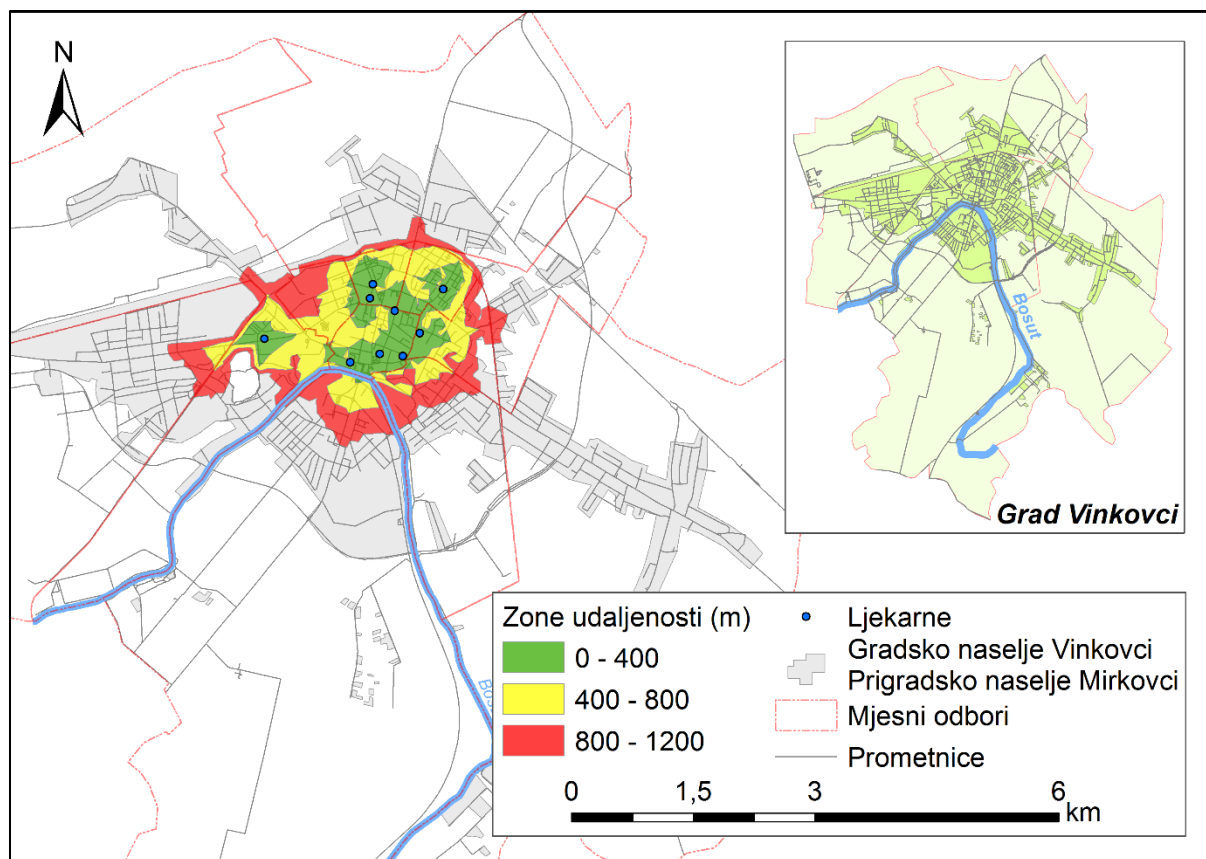

Slika 16. Zone udaljenosti od najbliže ordinacije opće prakse

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM uz terensko prikupljanje podataka

Ordinacije dentalne prakse nalaze se u pet od 12 mjesnih odbora (MO Centar, MO Lapovci, MO Slavija, MO Ban Jelačić i MO Lenije). Ukupno ih ima 23, od kojih se 14 nalazi u MO Centar. Njihov prostorni raspored po svojoj neravnomjernosti, odnosno koncentraciji u MO Centar sličan je prostornom rasporedu ordinacija opće prakse. Osim centra grada, tri dentalne ordinacije nalaze se u neposrednoj blizini Opće bolnice Vinkovci. Ostalim specijalističkim ordinacijama pripadaju primjerice pedijatrijske, ginekološke, različite kirurške ordinacije i sl., a u Gradu djeluje njih 18. Njih trećina djeluje u sklopu/oko Opće bolnice Vinkovci, dok su ostale smještene u MO Lenije, MO Centar, MO Stjepan Radić, MO Kolodvor i MO Zagrebački blok, u prosjeku dvije po mjesnom odboru.

Distribuciju i prodaju lijekova te ostalih određenih medicinskih sadržaja vrši devet ljekarni, koje se nalaze uglavnom u ili oko užeg dijela grada. Četiri ljekarne nalaze se u MO Centar, dok se dvije nalaze u MO Kolodvor i po jedna u MO 12. redarstvenika, MO Zagrebački blok i MO Ban Jelačić. Njihova koncentracija oko središnjeg dijela gradskog naselja očituje se kroz odličnu ili vrlo dobru pokrivenost središnjih mjesnih odbora, dok se rubni mjesni odbori nalaze u najboljem slučaju pet do 10 minuta hoda do najbliže ljekarne. Međutim, često je slučaj da su ljekarne rubnim mjesnim odborima udaljenije više od 15 minuta hoda, što ističe potrebu za njihovim boljim razmještajem, osobito u MO Vinkovačko Novo selo i MO Mirkovci, ali bi bilo dobro i imati po jednu ljekarnu bliže sjevernom i južnom dijelu grada, odnosno MO Slaviji i MO Lenije. U prilog navedenim tvrdnjama ide ukupna pokrivenost naselja od 31,35%, odnosno toliki udio naselja nalazi se unutar 15 minuta hoda do najbliže ljekarne (Slika 17.). Veće razlike primijete se podjelom na tri vremenske zone: središnji dio grada i uža okolica nalaze se unutar pet minuta hoda do najbliže ljekarne i ukupno predstavljaju 25,34% površine, međutim za pojedine mjesne odbore ona iznosi preko 50%. U zoni između pet i 10 minuta hoda nalazi se 36,06% površine i predstavlja širu okolicu oko središnjeg dijela naselja, na koju se nastavlja zona od 10 do 15 minuta hoda s 38,60% površine.

Slika 17. Zone udaljenosti od najbliže ljekarne

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM uz terensko prikupljanje podataka

U Gradu djeluje i sedam domova za starije i nemoćne, koji su smješteni oko užeg dijela grada te dva u MO Vinkovačko Novo Selo. Osim navedenog sadržaja, u Gradu je smješten centar za rehabilitaciju, odnosno skrb o osobama s tjelesnim i mentalnim oštećenjima te Opća županijska bolnica s jednom od najdužih institucionalnih tradicija na prostoru današnje Republike Hrvatske.

5.7. Prometna funkcija

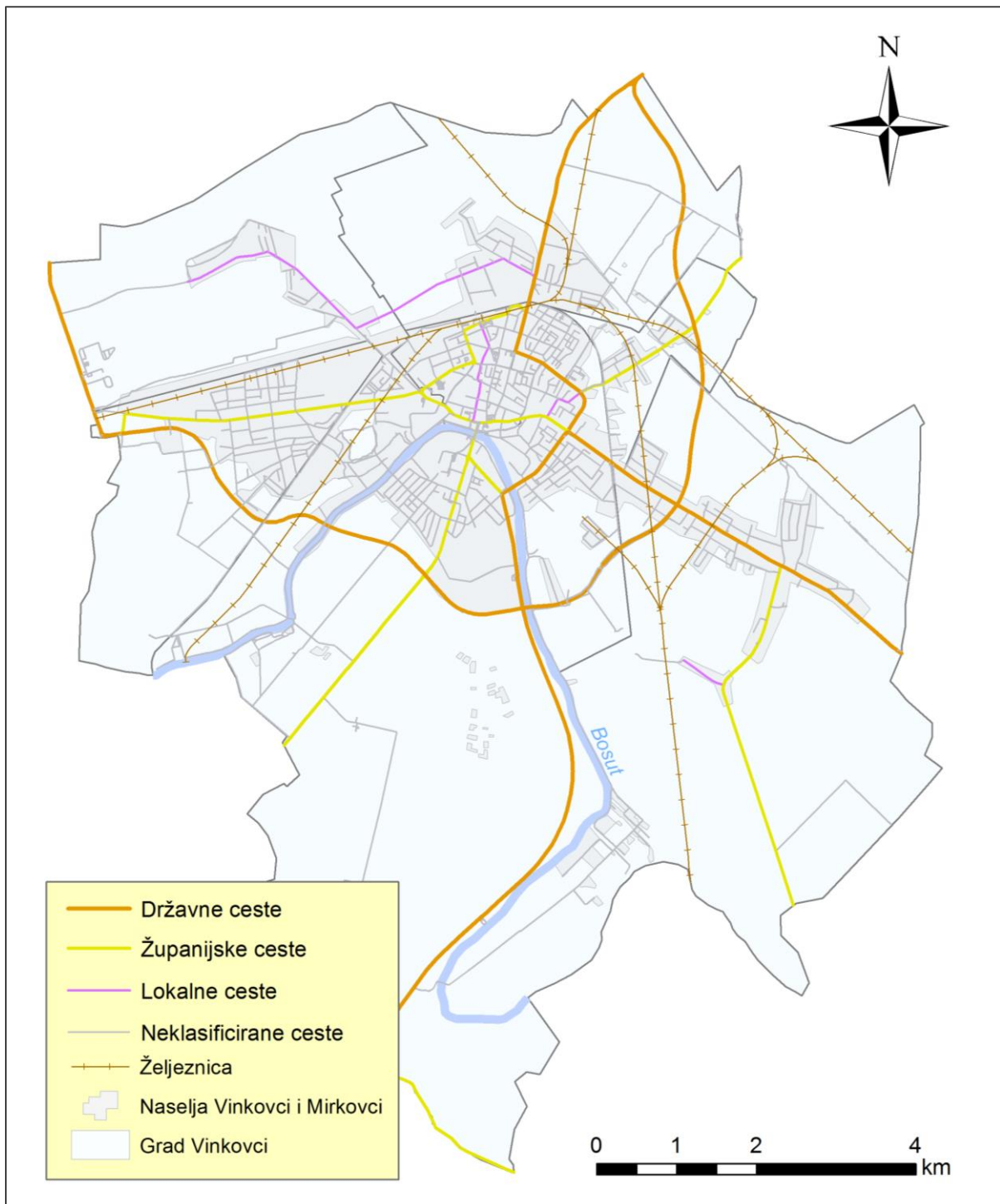
Gradsko naselje Vinkovci svoj prometni, ali i opći razvoj temelji na izuzetno povoljnom smještaju na istočnom, nizinskom dijelu kontinentalne Hrvatske te povoljnom položaju u odnosu na glavne internacionalne prometne pravce koji se nalaze u blizini (Cestovni prometni koridori Vc, VII i X te željeznički prometni koridor X) (URL5). Prirodnogeografska osnova i središnji smještaj u Vukovarsko-srijemskoj županiji u odnosu na ostala naselja županije uvjetovali su radijalnu cestovnu povezanost grada Vinkovaca s ostalim naseljima te željezničku povezanost s daljim mjestima unutar i van Hrvatske, što je još jedan u nizu razloga razvoja Vinkovaca kao demografskog i funkcionalnog središta unatoč bitnoj ulozi

Vukovara u prijeratnom, a posebice poslijeratnom razdoblju. Prometnu funkciju Grada Vinkovaca obilježavaju cestovni i željeznički promet u vidu dva najrazvijenija prometna oblika (Slika 18.).

Područjem Grada prolaze dvije dionice državnih cesta: D46 i D55. Dionica D46 dio je longitudinalne trase državne ceste 46 Đakovo - Tovarnik, koja je nekada prolazila kroz središte grada, a njena dionica kroz Grad Vinkovce počinje u blizini prigradskog naselja Vinkovačko Novo Selo sa sjecištem trase D518 Osijek - Jarmina (Vinkovci). Prostornim planiranjem izmještena je kao južni zaobilazni put oko gradskog naselja koji se završava križanjem ulica Josipa Bana Jelačića i Vukovarske u MO Mirkovci, odakle se kroz prigradsko naselje Mirkovci nastavlja prema graničnom prijelazu Tovarnik. Svojim pravcem pružanja zapad-istok čini paralelu, odnosno alternativu autocesti A3 koja je udaljena oko 25 kilometara od grada. Drugu dionicu čini transverzalna trasa državne ceste 55 Vukovar – Županja koja počinje na sjeveroistočnoj granici Grada Vinkovaca, odnosno MO Slavija i općine Nuštar, prolazi istočnim dijelom Grada poznata i kao istočni zaobilazni put te se na jugu, na križanju s krajem ulice Hrvoja Vukčića Hrvatinića i južnim zaobilaznim putem nastavlja prema Gradu Županji preko MO Lenije.

Osim dvije navedene ceste državne kategorije, Gradom prolaze četiri ceste županijske kategorije koje povezuju Grad Vinkovce s ostalim naseljima unutar županije te prolaze kroz Grad i tvore najveće i najprometnije ceste unutar njega. Uz njih postoje i četiri trase lokalnih cesta koje s njima zajedno čine osnovnu cestovnu mrežu u Gradu, a na koje se nadovezuju ostale lokalne i nerazvrstane ceste. Gradska uprava ističe potrebu za uređenjem i proširenjem županijskih i glavnih lokalnih cesta uz popratno obnavljanje ili unaprjeđenje pratećeg cjevovodnog sustava (kanalizacija, odvodnja,...) te prvo ili ponovno asfaltiranje lokalnih cesta, što se prvenstveno odnosi na dvije skupine cesta: rubne neasfaltirane ceste i ceste s visokim intenzitetom prometovanja (URL5). Posljednjih dvije do tri godine intenzivno se pristupilo izvršavanju navedenih poslova, što je ili će prvenstveno poboljšati kvalitetu prometovanja i prometne cirkulacije, ali i uljepšati izgled gradskog naselja te ugled vlasti i institucija. Osim navedenih poteškoća u prometovanju i prometnoj mreži, poput većine drugih gradova i Vinkovci se susreću s nedostatkom parkirališnih mjesta i zona ili njihovom neuređenošću. Unatoč tome postoji određena uređenost u vidu sustava nadzora i naplate parkinga pod upravljanjem gradskog poduzeća Gradsko gospodarstvo d.o.o. Vinkovci, a pripadajuće parkirališne zone (I. i II.) dostupne su po pristupačnim cijenama za sat, dan ili

mjesec, a koje su dodatno povoljne za stanare, obrtnike i pravna lica (URL6).

Slika 18. *Prometna karta Grada Vinkovaca*

Izvor: Autorica prema SRPJ i OSM

Cestovnom mrežom koriste se i četiri taksi službe (Taxi Cammeo, Žuti Taxi, Taxi Balaton i Taxi Student) te javni autobusni prijevoz čiju uslugu pruža putnička tvrtka Polet Vinkovci. Postoje četiri dnevne javne autobusne linije čija je mreža vrlo dobro osmišljena i

pokriva sve MO. Frekvencija prometovanja radnim danima je u prosjeku svakih sat vremena, odnosno sedam do 13 puta dnevno, ovisno o liniji, odnosno sukladno naseljenošću i potrebama lokalnog stanovništva, uglavnom učenika i umirovljenika (URL7).

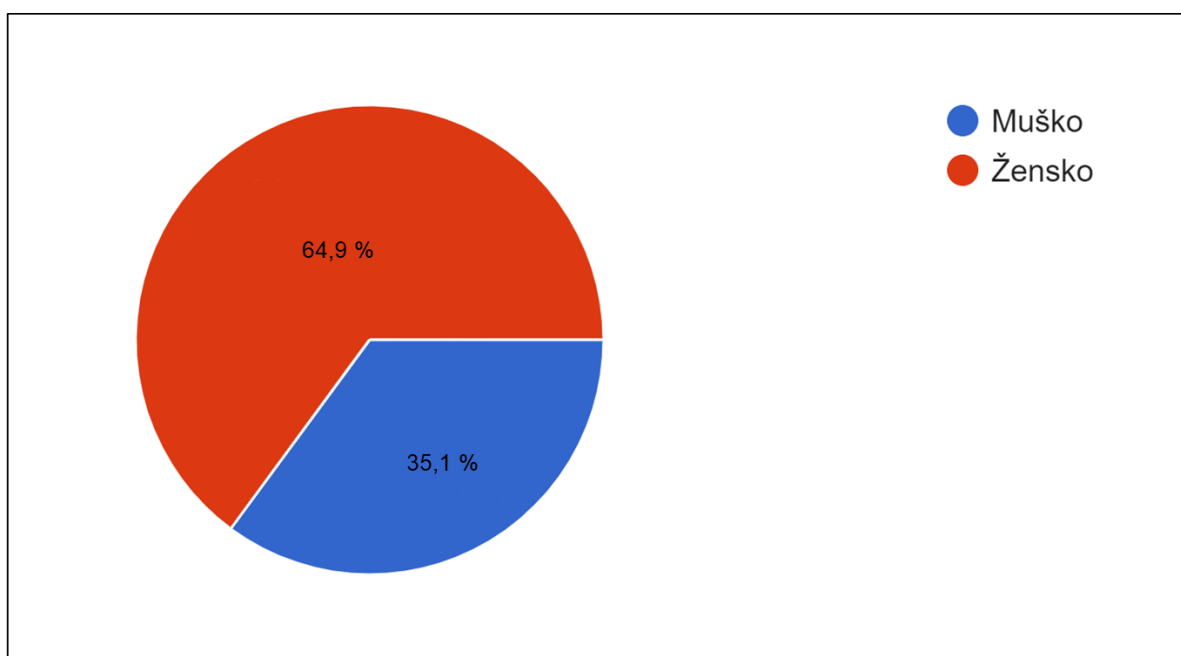
Drugi tip kopnenog prometovanja predstavlja željeznički promet, čiju je daleko bitniju ulogu u prošlosti preuzeo cestovni promet. Grad Vinkovci unatoč tome važno su željezničko čvorište u sustavu Hrvatskih željeznica te u tranzitnom smislu preko teritorija Republike Hrvatske. Do željezničkog kolodvora u Vinkovcima vodi željeznička pruga iz pet smjerova s navedenim dionicama do prvih većih željezničkih kolodvora: Zagreb – Novska – Slavonski Brod – Vinkovci, Osijek – Vinkovci, Županja – Vinkovci, Brčko (BiH) – Vinkovci te Šid (RS) – Vinkovci. Željeznički promet dijeli se na putnički i teretni, za čije potrebe postoje tri perona i pet kolosijeka za putnički, odnosno čak 57 kolosijeka za teretni promet. Potencijalnom rastu teretnog prometa pomogla bi izgradnja višenamjenskog kanala Sava – Dunav što još uvijek nerealizirani i višegodišnji projekt čija izgradnja tek predstoji (URL5).

6. Subjektivni pokazatelji kvalitete života

Subjektivni pokazatelji razvijaju se nakon shvaćanja njihove važnosti u nadopunjavanju objektivnih pokazatelja koji su se koristili u prvotnim radovima. Zadovoljstvo društva i percepcije zadovoljstva različitih društvenih skupina, unatoč nedostacima poput valjanosti, primijenjivosti, intepretacije, troškova istraživanja i sl., pokazali su se izvrsnim za uklapanje u cjelovitu sliku kvalitete života, omogućivši spoznavanje dotad nepoznatih procesa i činjenica (Slavuj, 2012). O ovom radu subjektivni pokazatelji nastali su kao rezultat anketnog ispitivanja lokalnog stanovništva.

6.1. Rezultati anketnog istraživanja

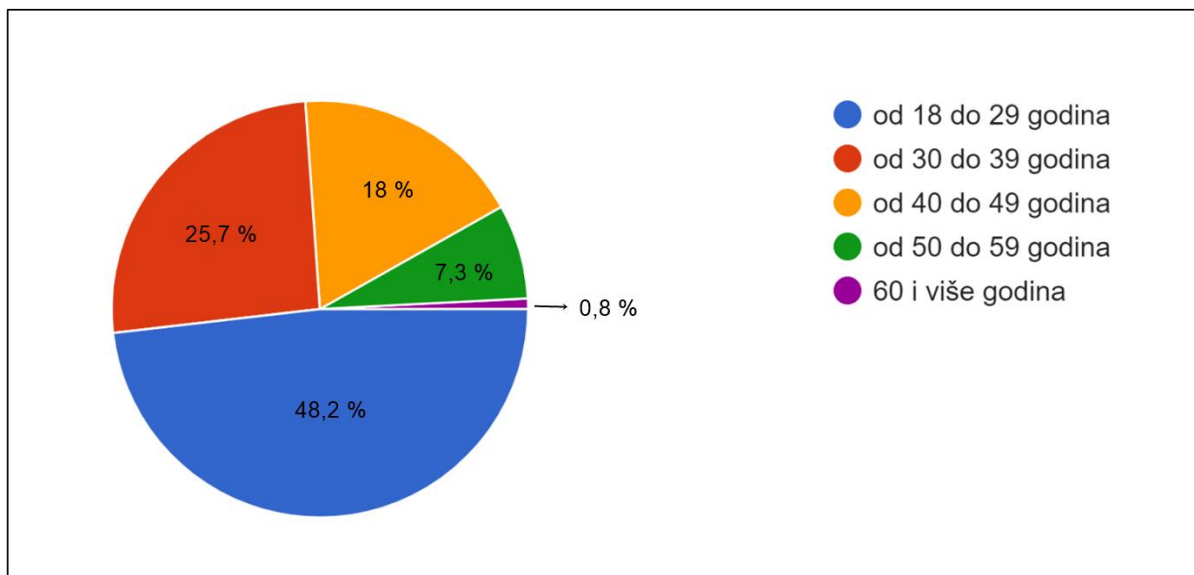
Anketnim upitnikom ispitivani su stavovi lokalnog stanovništva o pojedinim segmentima funkcionalne opremljenosti i zadovoljstvu s MO u kojem žive, a zatim i općenito Grada Vinkovaca. Stavovi su analizirani u odnosu na gospodarska i demografska obilježja stanovništva. Anketnom upitniku pristupilo je 245 stanovnika iz svih MO. Nepravilnu spolnu strukturu predstavlja 65% ispitanika ženskog spola (159) te 35% ispitanika muškog spola (86) (Slika 19.).

Slika 19. *Struktura ispitanika prema spolu*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

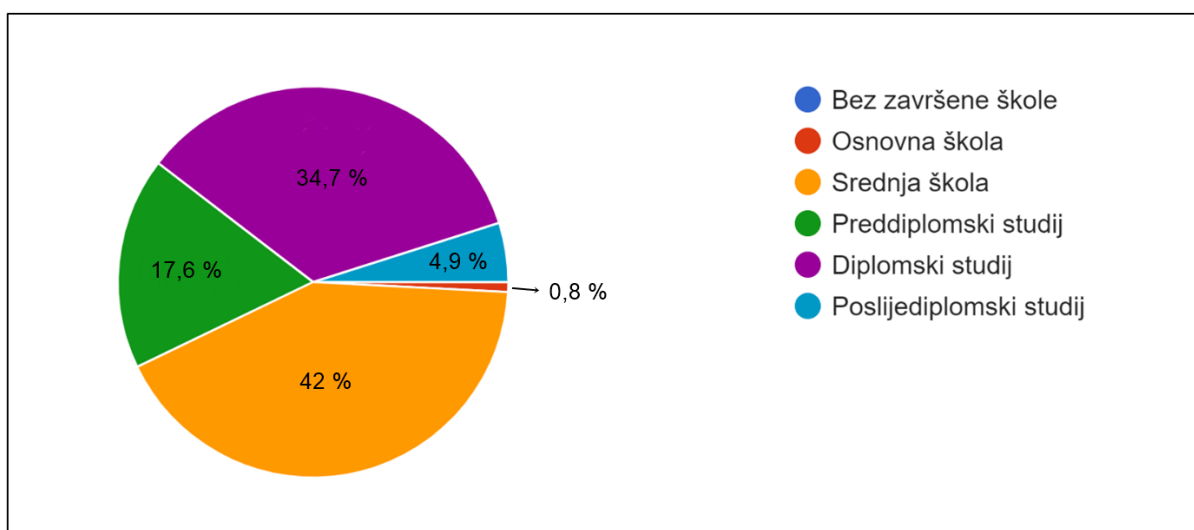
Zastupljene su sve ispitivane dobne skupine, premda u različitom opsegu, što je razumljivo i ovisno o načinu provođenja anketnog upitnika. Od ukupno pet kategorija, najveći broj ispitanika pripada starosnoj skupini 18-29 godina s 48,2% ukupnih ispitanika. Slijede starosne skupine 30-39 godina s 25,7% ispitanika, 40-49 godina s 18% ispitanika, 50-59 s 7,3% ispitanika te na kraju starosna skupina 60 i više godina s 0,8% ispitanika (Slika 20.).

Slika 20. *Struktura ispitanika prema dobnim skupinama*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

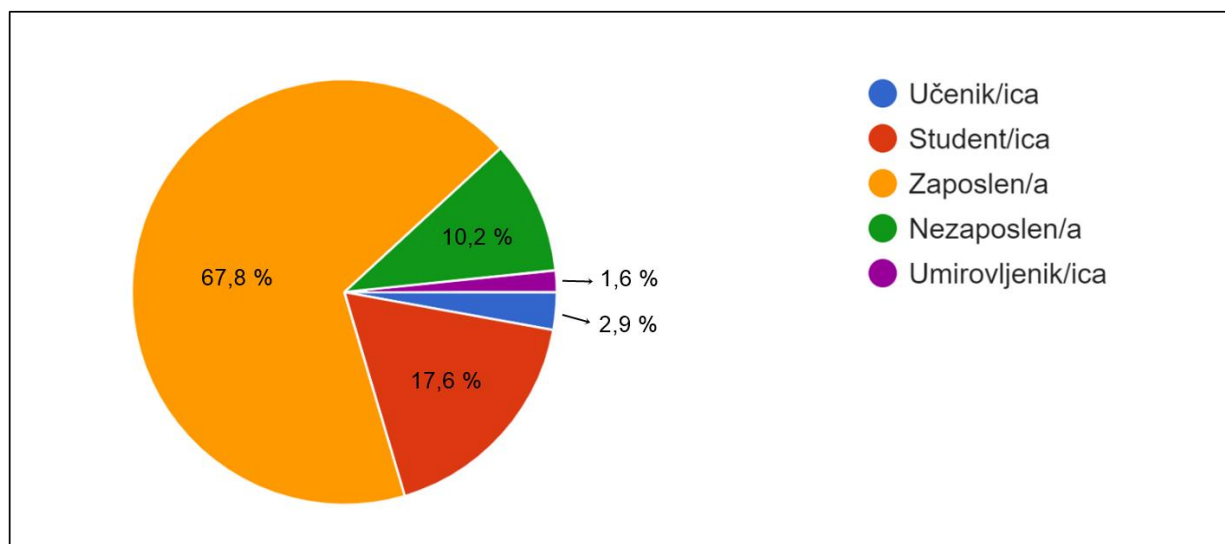
Najveći broj ispitanika ima završenu srednju školu, njih 42%, zatim diplomski studij, njih 34,7%, zatim 17,6% ispitanika preddiplomski studij, zatim 4,9% ispitanika poslijediplomski studij i svega 0,8% ispitanika sa završenom samo osnovnom školom (Slika 21.).

Slika 21. *Struktura ispitanika prema stupnju obrazovanja*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Od 245 ispitanika, njih 166 je zaposleno (67,8%), 43 ima status studenta (17,6%), njih 25 je nezaposleno (10,2%), njih 7 ima status učenika (2,9%) i 4 ima status umirovljenika (1,6%) (Slika 22.).

Slika 22. Struktura ispitanika prema trenutnom statusu

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Od ukupnog broja ispitanika, najveći broj stanovnika pripada MO Centar (15,5%) i MO Lapovci (15,5%). Ispitanici iz ostalih mjesnih odbora su zastupljeni od 5 do 10% u ukupnom uzorku. Bitna je činjenica da su anketnom upitniku pristupili ispitanici iz svih 12 MO, što je relevantno za rezultate istraživanja (Tablica 4.).

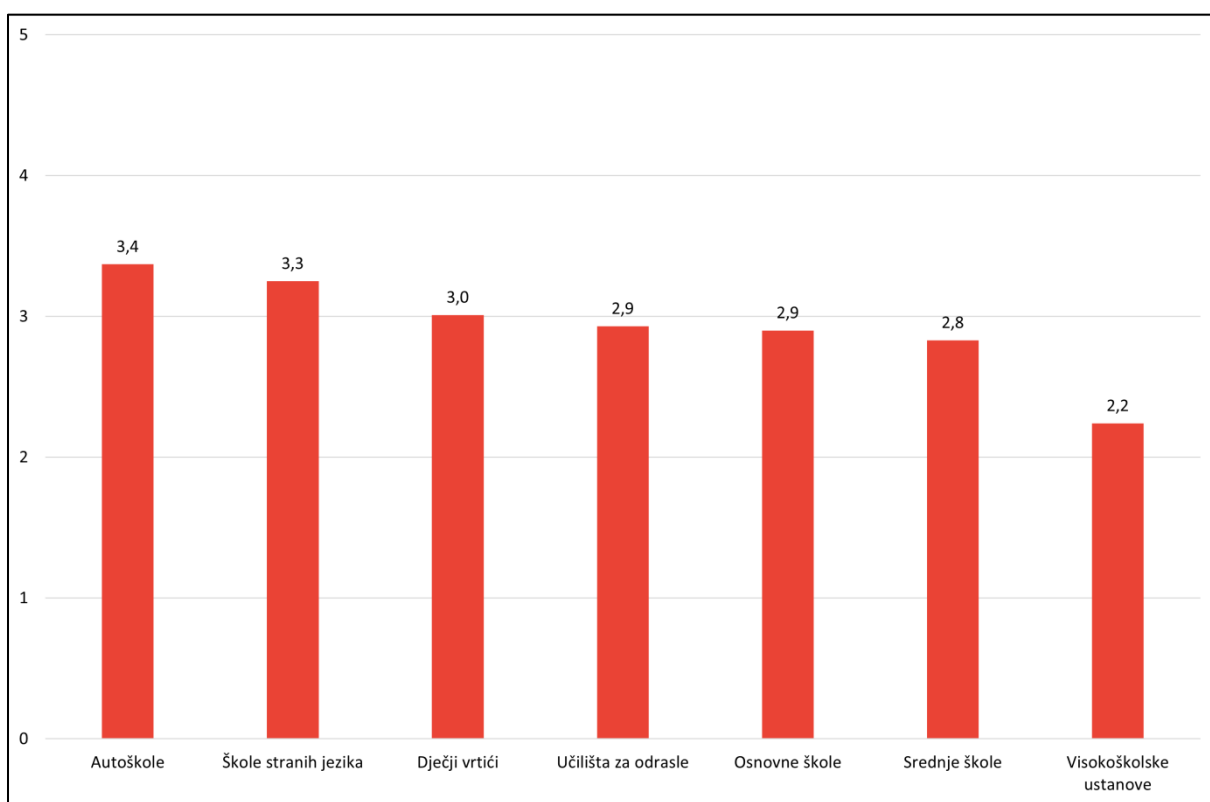
Tablica 4. Broj i udio ispitanika po mjesnim odborima u Gradu Vinkovcima

Mjesni odbori	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
MO „Centar“	38	15,5%
MO „Lapovci“	38	15,5%
MO „Lenije“	29	11,8%
MO „Vinkovačko Novo Selo“	26	10,6%
MO „Stjepan Radić“	25	10,2%
MO „Zagrebački blok“	19	7,8%
MO „Slavija“	19	7,8%
MO „Kolodvor“	15	6,1%
MO „Dvanaest redarstvenika“	15	6,1%
MO „Mirkovci“	9	3,7%
MO „Ban Jelačić“	6	2,4%
MO „Mala Bosna“	6	2,4%
UKUPNO	245	100%

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Nakon davanja najosnovnijih osobnih podataka, ispitanici su trebali ocijeniti 11 gradskih funkcija ocjenama od 1 do 5, pri čemu se ocjenjivalo njihovo zadovoljstvo gradskim funkcijama na području Grada u smislu ponude, kvalitete, dostupnosti i slično.

Prosječna ocjena zadovoljstva obrazovnom funkcijom jest 2,92. Od 245 ispitanika, najveći broj ispitanika dao je ocjenu 3 – dobar za gotovo sve obrazovne kategorije, odnosno za autoškole, škole stranih jezika, dječje vrtiće, učilišta za odrasle, osnovne škole i srednje škole. Visokoškolske ustanove ocijenjene su ocjenom 2 – dovoljan, što je i očekivano, s obzirom na to da u Gradu ne postoji Sveučilište te stoga mladi svoju želju za studiranjem pronalaze u ostalim većim gradovima (Osijek, Zagreb, Zadar..) (Slika 23.).

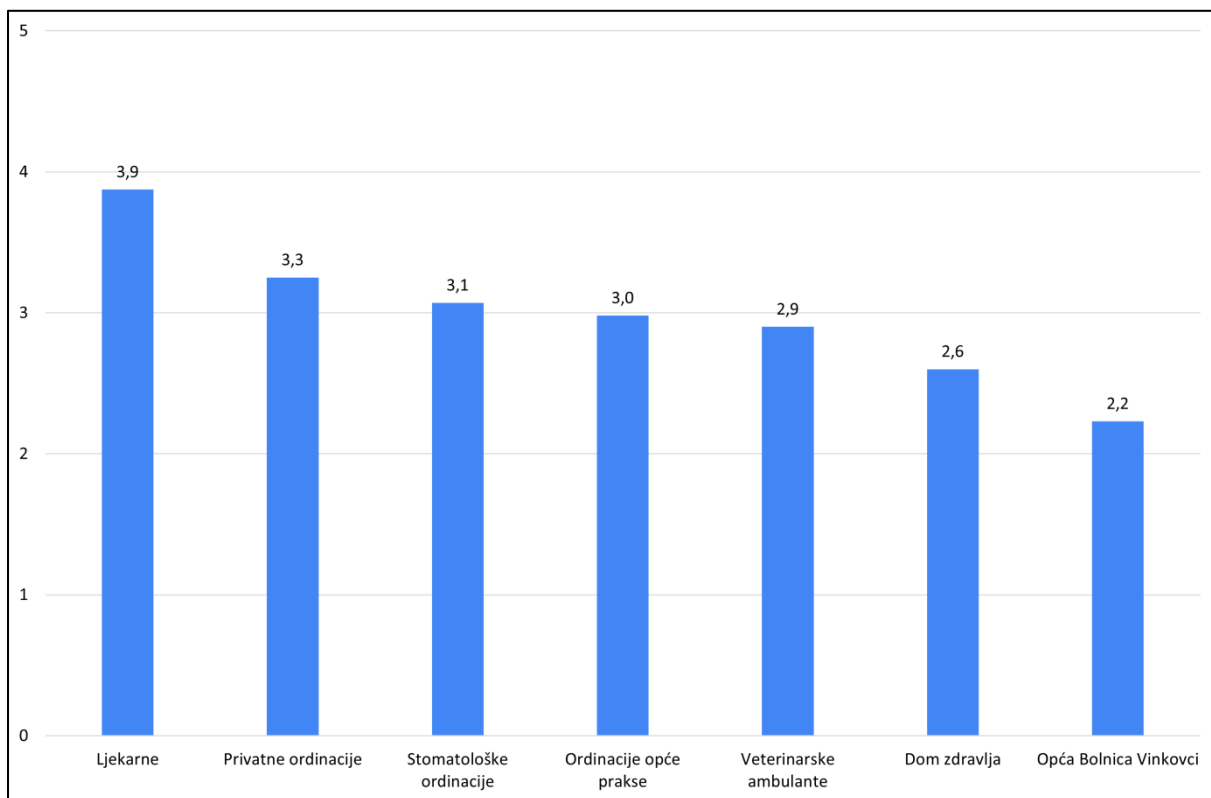

Slika 23. *Zadovoljstvo ispitanika odgojno-obrazovnim ustanovama*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Prosječna ocjena zadovoljstva zdravstvenom funkcijom Grada jest 3. Od 245 ispitanika, najveći broj ispitanika dao je ocjenu 3 – dobar za kategorije privatnih ordinacija, stomatoloških ordinacija, ordinacija opće prakse, veterinarskih ambulanti i doma zdravlja. Ocjena 4 – vrlo dobar odnosi se na ljekarne u Gradu, što govori da postoji dovoljan broj ljekarni i da je njihova dostupnost i usluga zadovoljavajuća. Ocjenom 2 – dovoljan ocijenjena je Opća bolnica Vinkovci, što govori da ima prostora za poboljšanje usluga, smanjenja

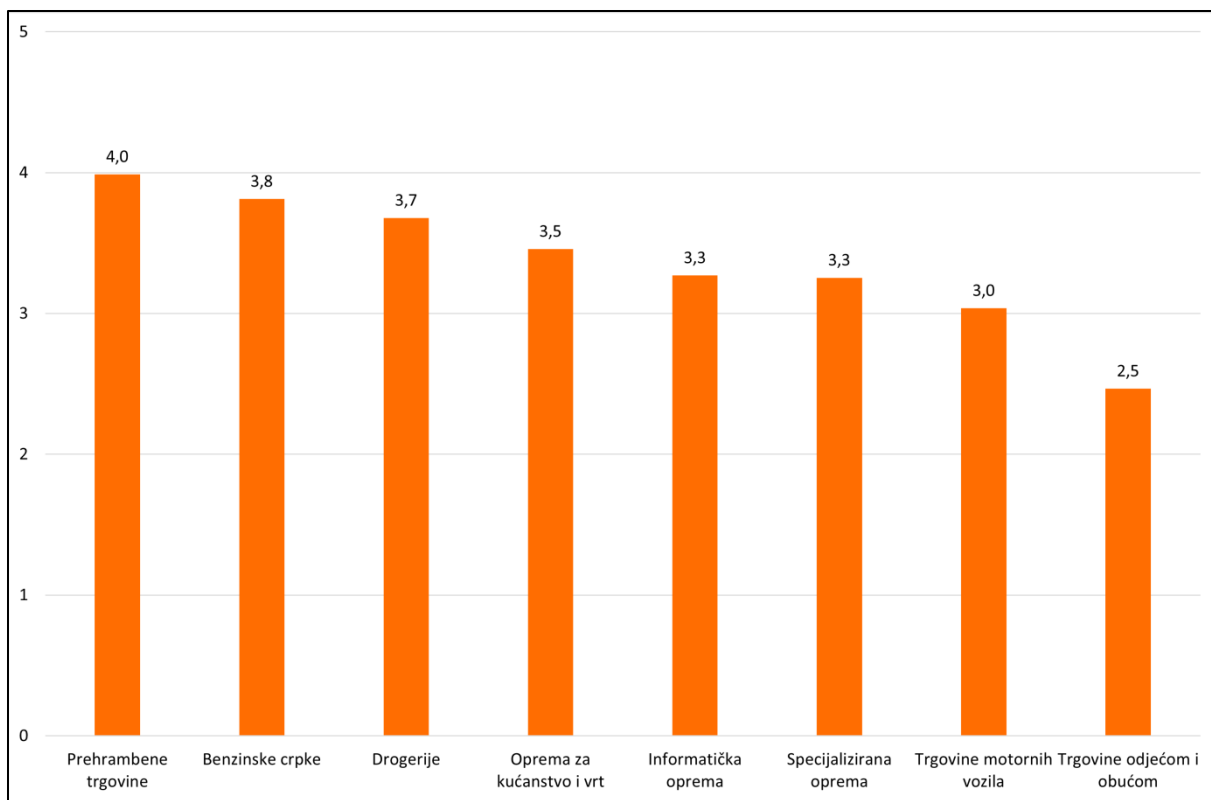
vremena čekanja na određene pretrage kao i poboljšanje organizacije te stručnosti i ljubaznosti osoblja bolnice (Slika 24.).

Slika 24. Zadovoljstvo ispitanika zdravstvenim ustanovama

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

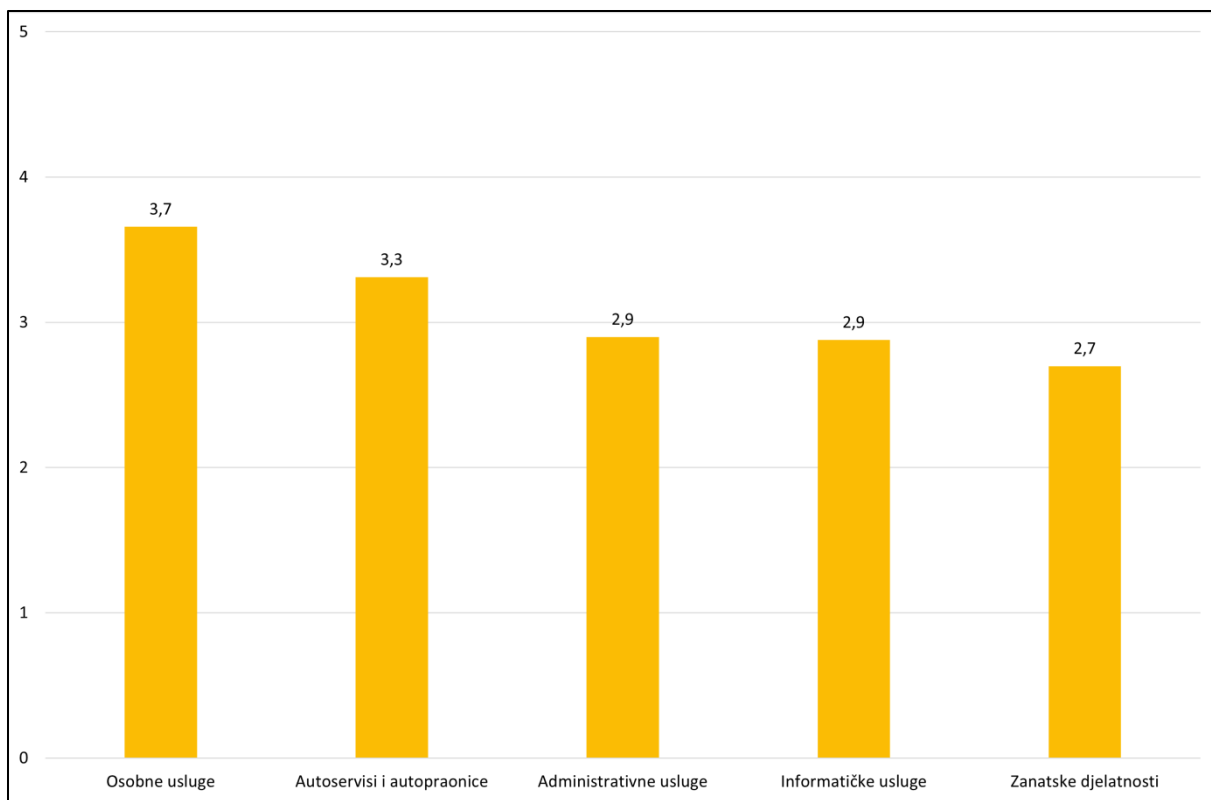
Prosječna ocjena zadovoljstva trgovačkom funkcijom Grada Vinkovaca jest 2,98. Od 245 ispitanika za sve trgovačke kategorije (prehrambene trgovine, benzinske crpke, drogerije, oprema za kućanstvo i vrt, informatička oprema, specijalizirana oprema, trgovine motornih vozila i trgovine obućom i odjećom) prosječna ocjena za prehrambene trgovine, benzinske crpke, drogerije, opremu za kućanstvo vrt jest 4 – vrlo dobar, dok je prosječna ocjena za informatičku opremu, specijaliziranu opremu, trgovine motornih vozila i trgovine odjećom i obućom 3 – dobar (Slika 25.).

Slika 25. Zadovoljstvo ispitanika trgovačkom funkcijom

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

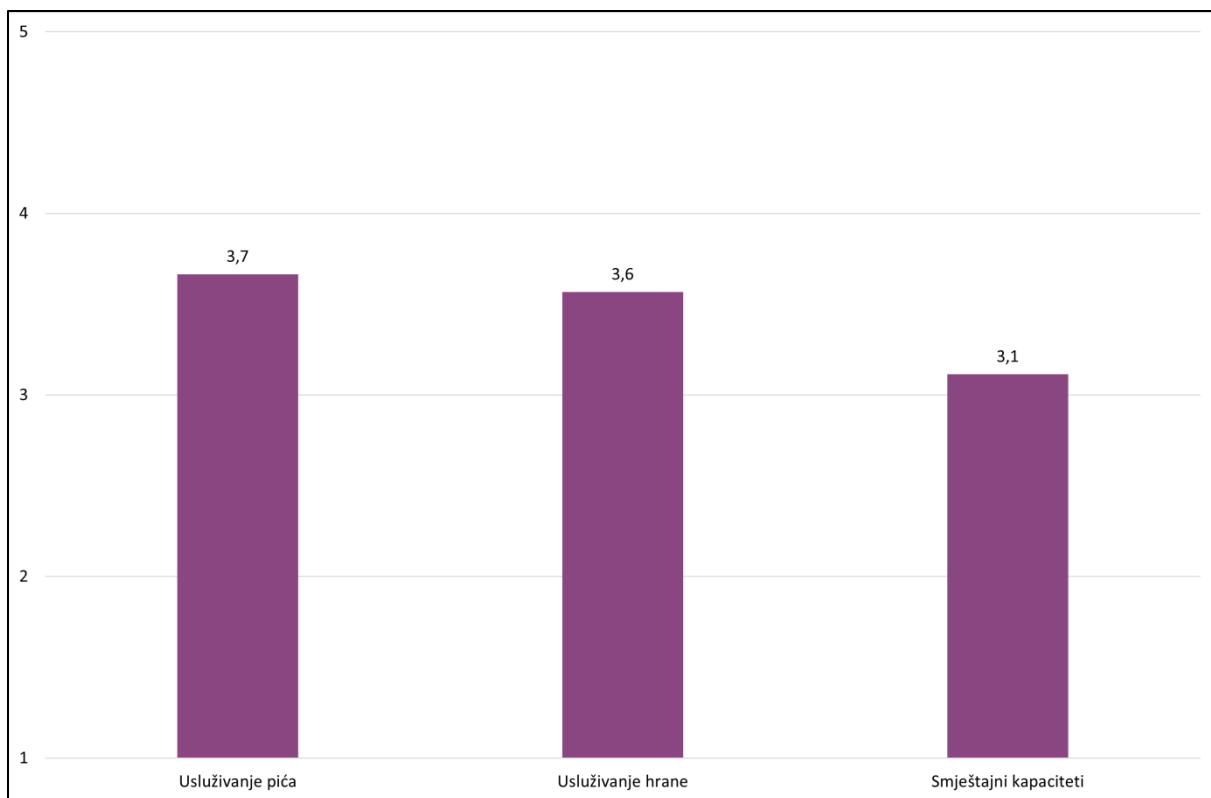
Prosječna usluga zadovoljstva uslužnom funkcijom Grada jest 3,1. Od 245 ispitanika najveći broj dao je ocjenu 3 – dobar za administrativne usluge, informatičke usluge, zanatske djelatnosti i usluge autoservisa i autopraonica, dok su ocjenom 4 – vrlo dobar ocijenjene osobne usluge (frizerski i kozmetički saloni, teretane i fitness centri, domovi za starije i nemoćne..) (Slika 26.).

Slika 26. *Zadovoljstvo ispitanika uslužnom funkcijom*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

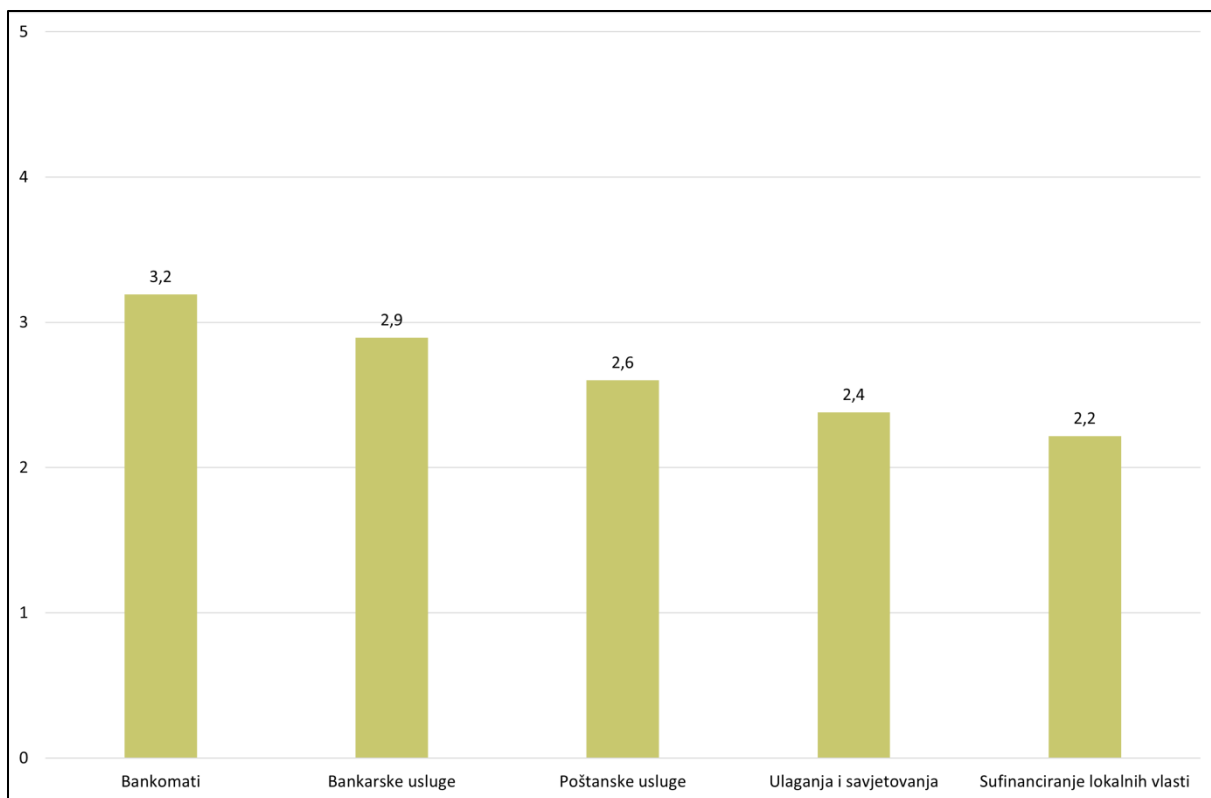
Prosječna ocjena zadovoljstva ugostiteljsko-smještajnom funkcijom Grada Vinkovaca jest 3,47. Od 245 ispitanika za sve ugostiteljsko-smještajne kategorije (usluživanje pića, usluživanje hrane i smještajni kapaciteti) prosječna ocjena za usluživanje pića i usluživanje hrane jest 4 – vrlo dobar, dok je prosječna ocjena za smještajne kapacitete 3 – dobar (Slika 27.).

Slika 27. Zadovoljstvo ispitanika ugostiteljsko-smještajnom funkcijom

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

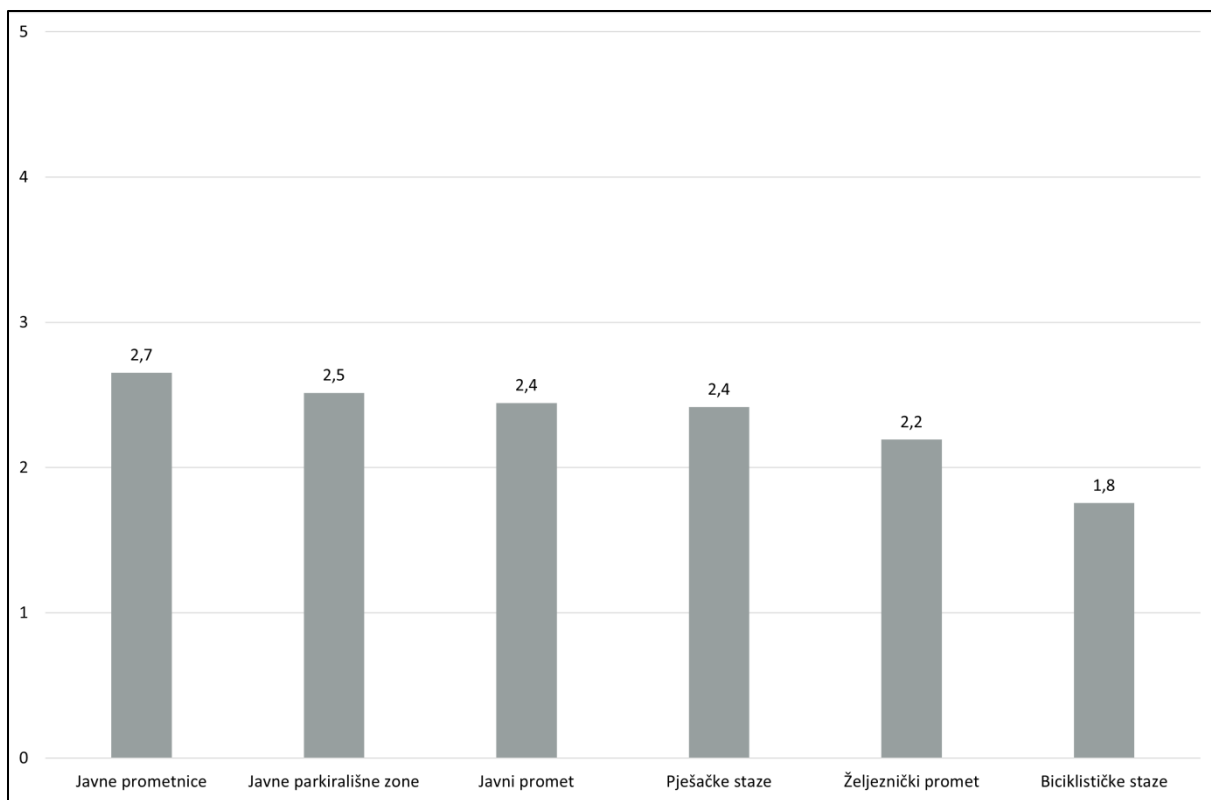
Prosječna ocjena zadovoljstva finansijskom funkcijom Grada jest 2,66. Od 245 ispitanika svi su dali ocjenu 3 – dobar za sve kategorije (bankomati, bankarske usluge, poštanske usluge, ulaganja i savjetovanja te sufinanciranje lokalnih vlasti). Najviša ocjena dana je za dostupnost bankomata (3,2), što je i dalje relativno niska ocjena. Najniža ocjena dana je za mogućnosti sufinanciranja od strane lokalnih vlasti (2,2), u čemu se može očitovati nezadovoljstvo građana radom i zalaganjem lokalnih vlasti (Slika 28.).

Slika 28. *Zadovoljstvo ispitanika financijskom funkcijom*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

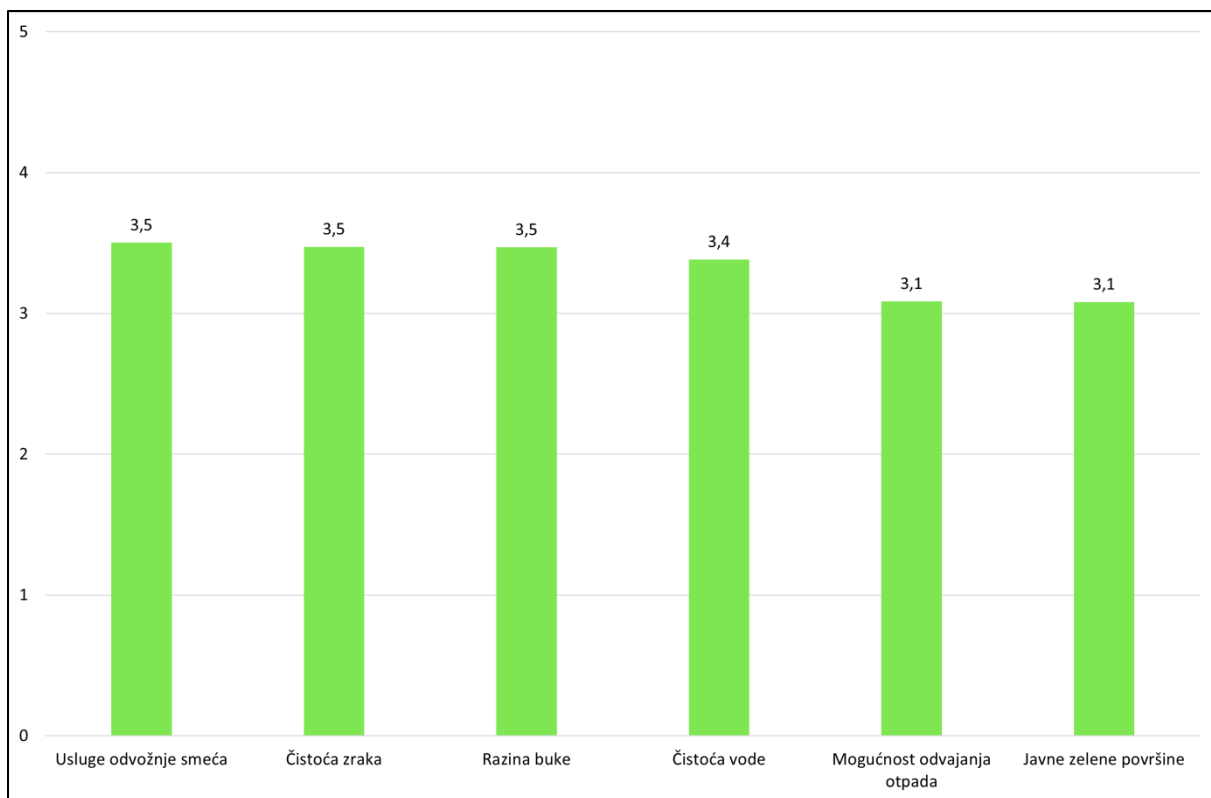
Prosječna ocjena zadovoljstva prometnom funkcijom Grada jest 2,33. Od 245 ispitanika najveći broj ispitanika dao je ocjenu 2 – dovoljan za kategorije javnih prometnica, javnih parkirališnih zona, javnog prometa, pješačkih staza, željezničkog prometa i biciklističkih staza. Ocjenom 3 – dobar ocijenjene su javne prometnice i javne parkirališne zona (Slika 29).

Slika 29. Zadovoljstvo ispitanika prometnom funkcijom

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

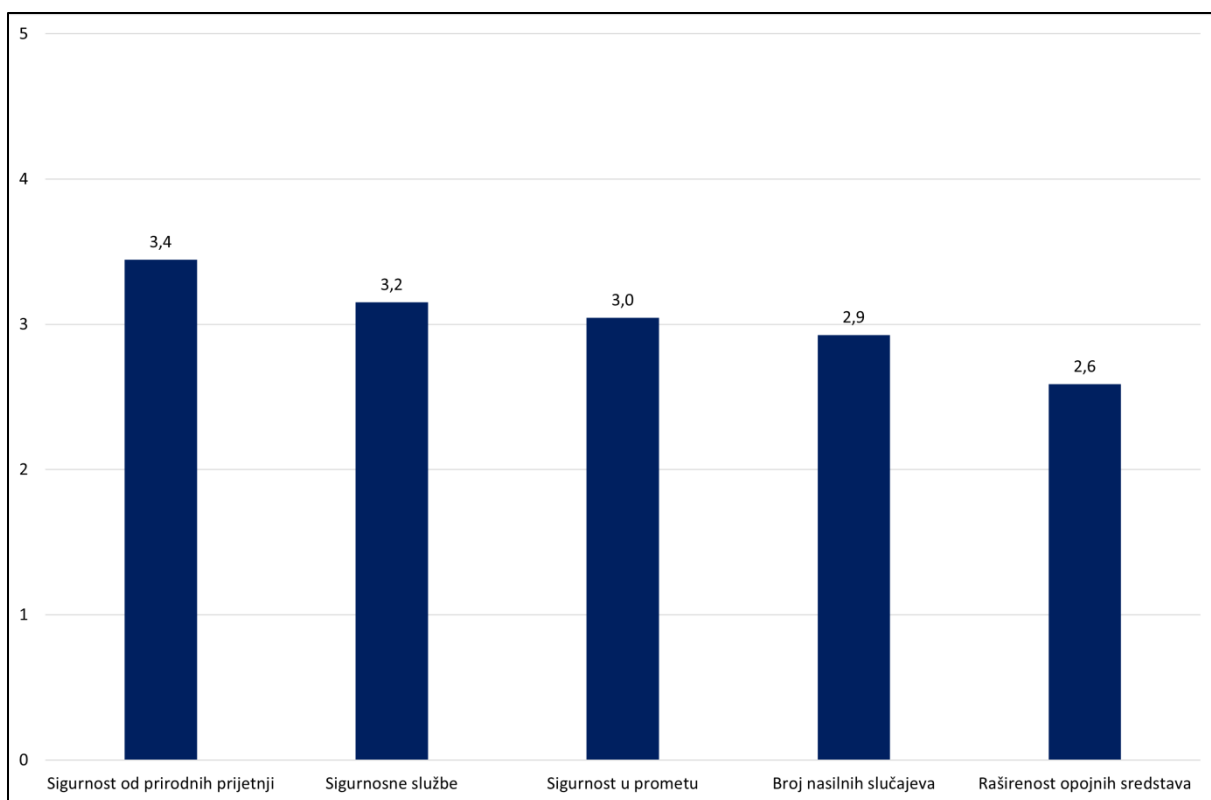
Prosječna ocjena zadovoljstva okolišnom funkcijom Grada jest 3,35. Od 245 ispitanika najveći broj ispitanika dao je ocjenu 3 – za čistoću vode, mogućnosti odvajanja otpada i održavanja javnih zelenih površina. Ocjena 4 – vrlo dobar dana je za kategorije odvožnje smeća, čistoće zraka i razine buke na području Grada (Slika 30.).

Slika 30. *Zadovoljstvo ispitanika okolišnom funkcijom*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

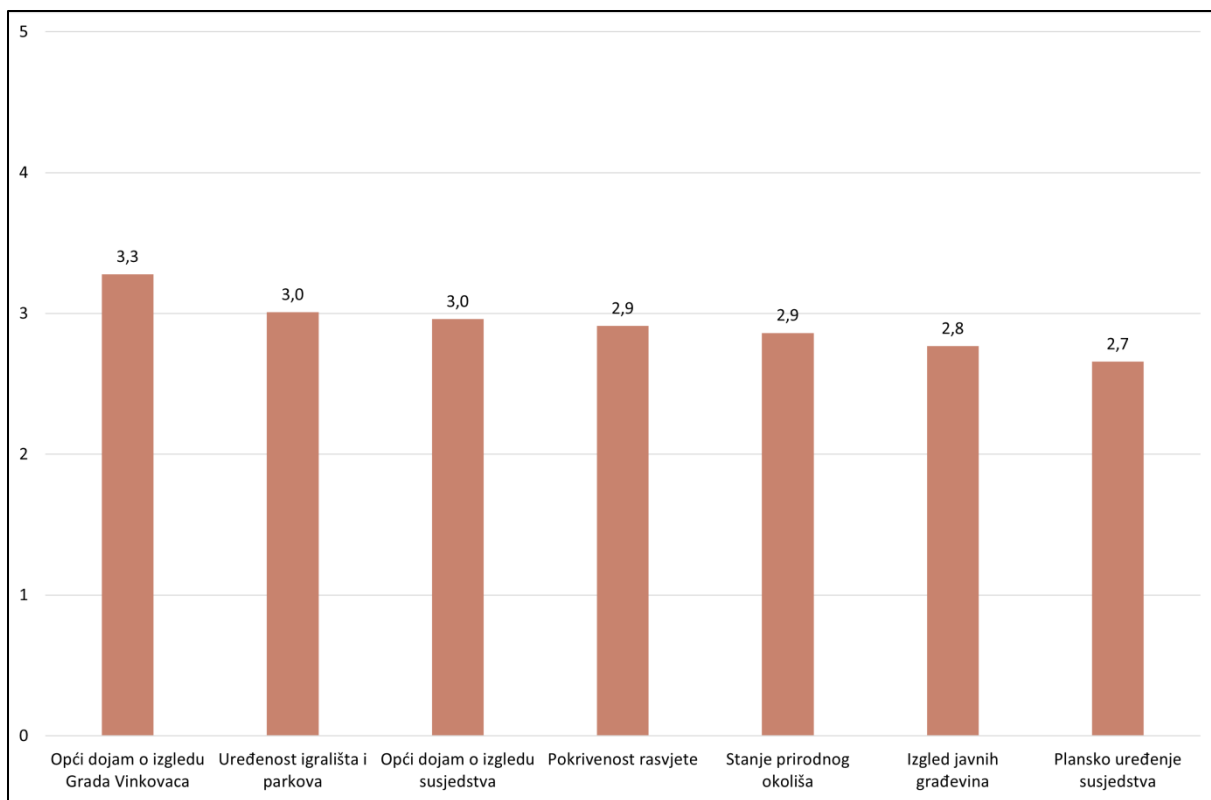
Prosječna ocjena zadovoljstva sigurnosnom funkcijom Grada jest 3,02. Od 245 ispitanika najveći broj ispitanika dao je ocjenu 3 – za sve navedene kategorije, a to su: sigurnost od prirodnih prijetnji, djelovanje sigurnosnih službi, sigurnost u prometu za sve skupine, broj nasilnih slučajeva i raširenost opojnih sredstava (droge i alkohola) (Slika 31.).

Slika 31. *Zadovoljstvo ispitanika sigurnosnom funkcijom*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

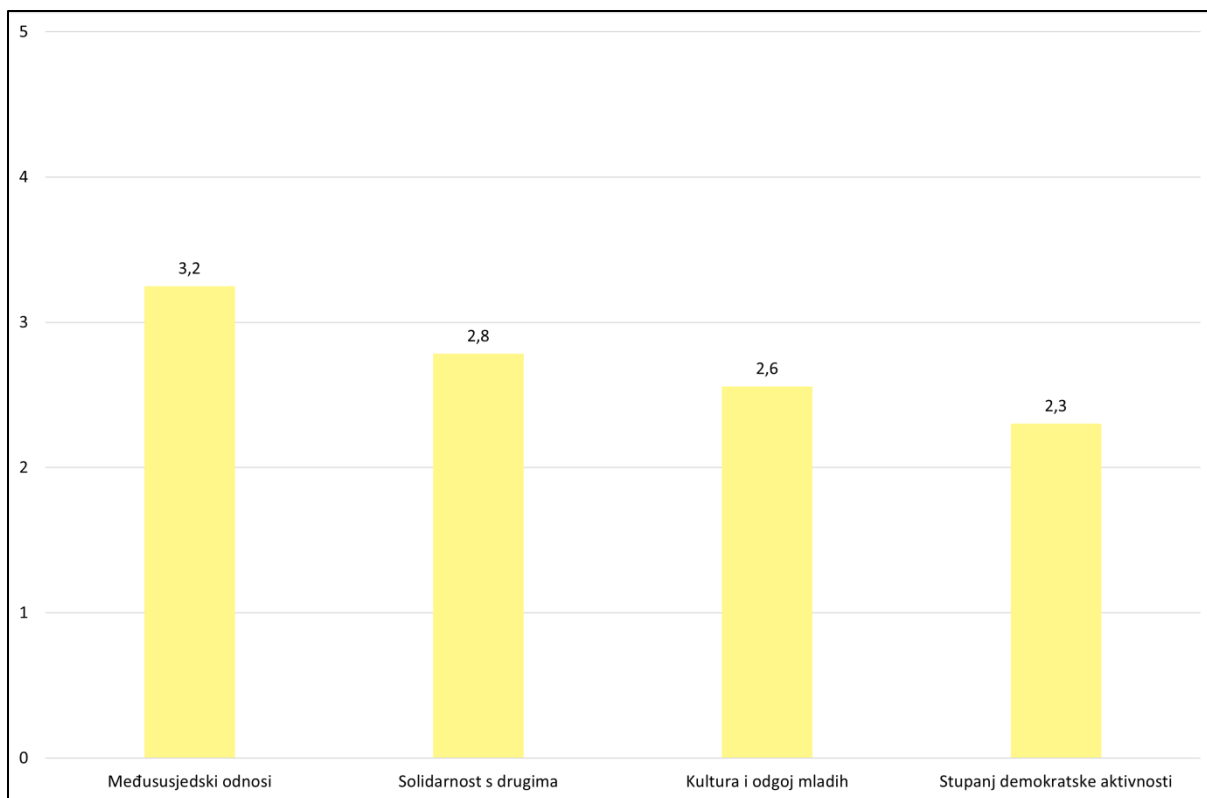
Prosječna ocjena zadovoljstva izgledom Grada jest 2,94. Od 245 ispitanika najveći broj ispitanika dao je ocjenu 3 – za sve navedene kategorije, a to su: opći dojam o izgledu Grada Vinkovaca, uređenost parkova i igrališta, opći dojam o izgledu susjedstva, pokrivenost rasvjete u Gradu, stanje prirodnog okoliša, izgled javnih građevina te plansko uređenje susjedstva (Slika 32.).

Slika 32. *Zadovoljstvo ispitanika izgledom Grada*

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Prosječna ocjena zadovoljstva društvenom funkcijom Grada jest 2,73. Od 245 ispitanika najveći broj ispitanika dao je ocjenu 3 – za kategorije međususjedskih odnosa, solidarnosti s drugima i kulture i odgoja mladih, dok je ocjena 2 – dovoljan dana za stupanj demokratske aktivnosti (Slika 33.).

Slika 33. Zadovoljstvo ispitanika društvenom funkcijom

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

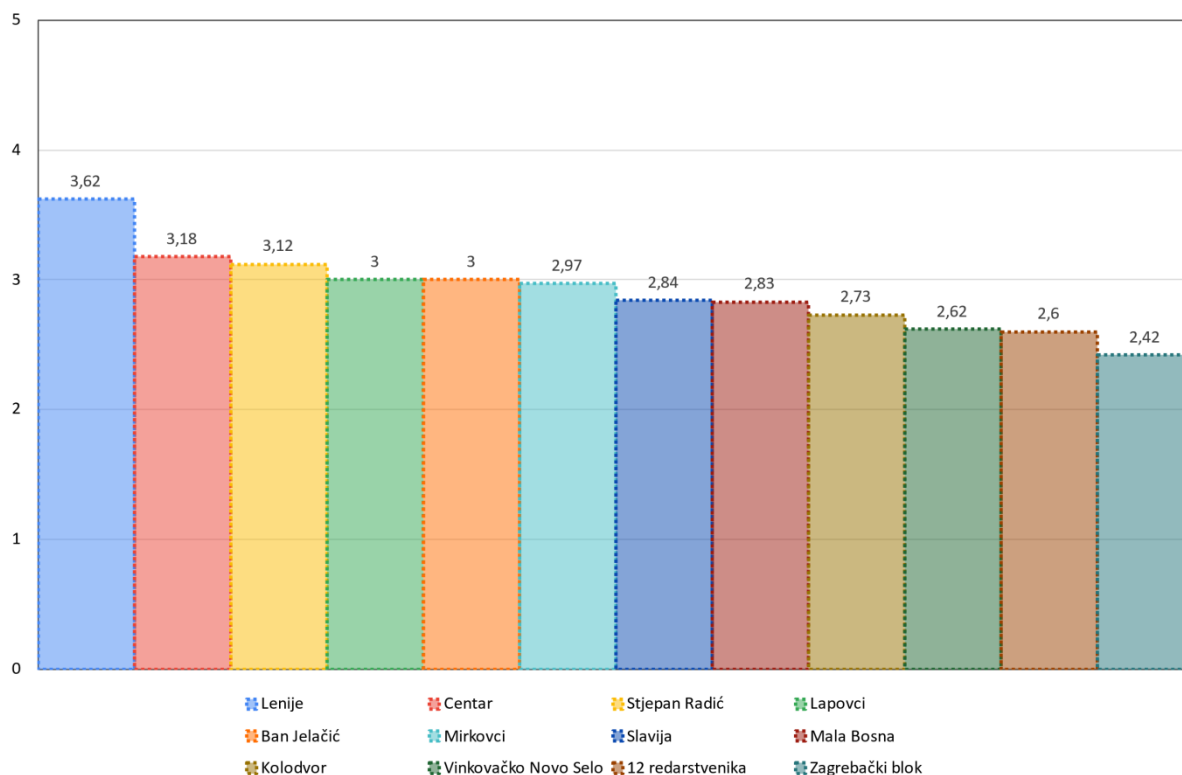
Zatim, ispitanici su trebali poredati po važnosti 10 odabranih funkcija na principu ocjena 1 - najbitnija funkcija i ocjena 10 - najmanje bitna funkcija. Iz Tablice 5. vidljivo je da je najbitnija funkcija prema odgovorima ispitanika financijska funkcija, zatim odgojno-obrazovna te gospodarska funkcija. Prema važnosti, prve tri funkcije su odraz onoga što je stanovništvu Grada Vinkovaca najbitnije kada se ogleda kvaliteta života. Dok su zadnje tri kategorije prometna, uslužna i ugostiteljsko-smještajna funkcija navedene kao najmanje bitne za kvalitetu života u Gradu. Zdravstvena funkcija jest tek na 4. mjestu po važnosti što je iznenađujuć rezultat ovog anketnog upitnika (Tablica 5.).

Tablica 5. Poredak centralnih funkcija Grada po važnosti na skali od 1 do 10

Centralna funkcija	Prosjek	Ocjena
Financijska	4,60	1
Odgojno-obrazovna	4,62	2
Gospodarska	4,93	3
Zdravstvena	4,94	4
Društvena	4,95	5
Sigurnosna	5,52	6
Okolišna	5,73	7
Prometna	6,20	8
Uslužna	6,67	9
Ugostiteljsko-smještajna	6,83	10

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Na samom kraju anketnog upitnika ispitanici su trebali ocijeniti na skali od 1 do 5 koliko Grad Vinkovce smatraju kvalitetnim mjestom za život (Slika 34.). Analizirajući rezultate po mjesnim odborima, prosječna ocjena zadovoljstvom Grada kao kvalitetnog mjesta za život jest ocjena 3 – dobar za gotovo sve mjesne odbore, osim MO Lenije čija je prosječna ocjena 4 – vrlo dobar i MO Zagrebački blok čija je prosječna ocjena 2 - dovoljan. Drugim riječima, ispitanici, odnosno stanovništvo MO Lenije od svih ispitanika, odnosno stanovnika najzadovoljnije je kvalitetom života u Gradu Vinkovcima. S druge strane, najmanje zadovoljni su ispitanici, odnosno stanovnici MO Zagrebački blok. Posredno se može zaključiti kako su ispitanici, odnosno stanovnici MO Lenije najzadovoljniji kvalitetom života u vlastitom mjesnom odboru, polazeći od činjenice da ispitivana osoba donosi zaključak na temelju vlastite percepcije prostora te iskustva u prostoru, koje je najintenzivnije mikrolokalnoj (mjesni odbor) i lokalnoj (Grad) razini.

Slika 34. Ukupno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom života u Gradu Vinkovcima prema mjesnim odborima

Izvor: Anketno istraživanje 1.1.-1.2.2022.

Iz navedenih rezultata može se uvidjeti znatna razlika između MO s najvišom i MO s najnižom ocjenom. Primjerice, u MO Lenije nalaze se vrtići, osnovna škola, srednje škole, visokoobrazovne ustanove, autoškole te škola stranih jezika, dok se u MO Zagrebački blok ne nalaze niti jedna osnovna i srednja škola, kao ni visokoobrazovne ustanove te škole stranih jezika i autoškole. Na području čitavog MO Zagrebački blok nalazi se samo jedan vrtić, što je izrazito malo za potrebe stanovništva i samim time smanjuje se njihova dostupnost odgojno-obrazovnim ustanovama što smanjuje ukupnu kvalitetu života.

Nadalje, u MO Lenije nalazi se nekoliko trgovina prehrambenim namirnicama kao i nekoliko pekarna, dok se u MO Zagrebački blok nalazi samo jedna trgovina prehrambenim namirnicama i samo jedna pekarna, što je također premalo za stanovništvo tog područja te su stanovnici MO Zagrebački blok nužni gravitirati ostalim MO jer im je smanjena dostupnost osnovnih potreba za život.

7. Rasprava

Navedeni rezultati istraživanja o odabranim funkcijama Grada Vinkovaca su u velikoj mjeri potvrdili već poznate problematike određenih centralnih funkcija koje uvelike utječu na kvalitetu života u Gradu. Od svih istraživanih skupina centralnih funkcija ugostiteljsko-smještajna i uslužna funkcija dobile su najviše ocjene, a broj, dostupnost i kvaliteta ovih funkcija opravdavaju ocjenu. Vrijedilo bi spomenuti vjerojatno nekritičko ocjenjivanje navedenih funkcija, budući da one kao takve za većinu stanovnika nisu primarne prirode, što potvrđuje njihovo pretposljednje i posljednje mjesto u rangiranju centralnih funkcija prema prioritetu. Zdravstvenom funkcijom, izuzevši Opću bolnicu Vinkovci, s prosječnom ocjenom dobar stanovništvo je relativno zadovoljno. Ocjena „dovoljan“ za Opću bolnicu Vinkovci (OBV) rezultat je kao i u većini drugih bolnica u Republici Hrvatskoj loša opremljenost, liste čekanja, nezadovoljstvo radom stručnog kadra, itd... Osim toga, zdravstvene ustanove neravnomjerno su raspoređene u prostoru tako što su većina ordinacija (opće prakse, stomatoloških, privatnih i ostalih) i Dom zdravlja smješteni u strogom centru Grada izuzevši OBV. U svakom MO nalazi se barem jedna ordinacija doktora opće prakse ili stomatološka ordinacija, što ipak nije dovoljno s obzirom na potencijalni broj pacijenata pripadajućem MO. Broj trgovina prvog, drugog i trećeg reda na području Grada je dovoljan za opskrbu stanovništva svim potrebnim resursima što se vidi po prostornom rasporedu, gustoći i dostupnosti određenih skupina trgovina, stoga je dovoljno reći kako ova centralna funkcija zadovoljava prema svojoj ulozi.

Odgojno-obrazovna funkcija ocijenjena je kao dobra (3), no nešto niže od prethodnih funkcija. Broj vrtića, osnovnih i srednjih škola je dovoljan za područje istraživanja, odnosno stanovništvo, no upitna je njihova opremljenost, kvaliteta i stručnost što su razlozi niže ocjene u odnosu na prethodne skupine. Na području Grada djeluje 14 vrtića koji su ravnomjerno raspoređeni i dostupni većem broju stanovnika. Osnovnih škola ima 6 i pravilno su raspoređene u prostoru tako da svaka osnovna škola pokriva jedan MO, odnosno gravitiraju joj susjedni MO, izuzevši 3. i 4. osnovnu školu koje se nalaze u MO Centar jer je u neposrednoj blizini najveća koncentracija gradskog stanovništva. Srednje škole nalaze se na području MO Lenije, osim Gimnazije koja se nalazi u strogom centru Grada. Visokoobrazovne ustanove koncentrirane su u MO Lenije. Također, kvaliteta i izbor visokog obrazovanja je nedovoljan - gotovo da ga i nema. U Gradu postoji Stručni studij poljoprivrede kao ogranak Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku te Preddiplomski stručni studija Drvne

tehnologija kojeg provodi Fakultet šumarstva i drvne tehnologije iz Zagreba. Krajem 2021. otvoren je dislocirani preddiplomski stručni studij Računarstva u Vinkovcima u suradnji s Fakultetom elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek. No, uzimajući u obzir druge hrvatske gradove, izbor smjerova je oskudan i ne izaziva veliku zainteresiranost mladih, koji uglavnom studiraju u drugim hrvatskim gradovima s većom i boljom ponudom studija, stručnijeg kadra i više poslovnih mogućnosti. Škole stranih jezika i autoškole su u dovoljnom broju zastupljene na području Grada s očekivanom koncentracijom u središtu Grada. Učilišta za odrasle ima dovoljno, no nije izražena prevelika zainteresiranost stanovnika za ponudom istih. Stoga, kada se zbroje sve prednosti i mane obrazovanja u Gradu, dobije se prosječna ocjena 3 – dobar koja opravdava sve navedeno.

Nadalje, financijska funkcija je također ocijenjena prosječnom ocjenom 3 – dobar i njena funkcija opravdava ocjenu. U Gradu se nalazi dovoljan broj banki, bankomata, mjenjačnica i osiguravajućih kuća, no njihov prostorni raspored nije ravnomjeran, odnosno većinom su locirani u centru Grada, izuzevši bankomate koji se nalaze u gotovo svakom mjesnom odboru. No, usluge navedenih ustanova i mogućnosti financiranja uz pomoć lokalnih vlasti zaslužni su za prosječne ocjene financijske funkcije. Nezadovoljstvo građana izraženo je posebice kod mladih ljudi koji kupuju vlastite nekretnine ili pokreću nove poslove, a pri tome pomoć Grada i lokalnih vlasti vrlo je oskudna ili nedovoljna za potporu i sufinanciranje. Posljednja istražena funkcija je prometna koja je dobila ocjenu 2 – dovoljan. Niska ocjena ispitanika rezultat je nepostojanja ili sporog saniranja i rekonstrukcija prometnica i kao takva je opravdana, premda se posljednjih dvije-tri godine uspješno radi na rekonstrukciji glavnih prometnica. Željeznički promet nije dovoljno pouzdan i razvijen, odnosno degradiran je u usporedbi s prijašnjom funkcijom poveznice Srednje Europe i Podunavlja te značenjem za Vinkovce. Prometovanje i kvaliteta vlakova nisu u skladu s današnjim standardima. Biciklističke staze koje su dobile ocjenu 1 – nedovoljan, jer zapravo uopće ne postoje u urbaniziranom i rezidencijalnom dijelu Grada. Biciklističko prometovanje nesigurno je i oslanja se na korištenje kolnika i nogostupa, a osim nepostojanja uređenih biciklističkih staza problem predstavlja i nepostojanje svijesti, razumijevanja i sposobnosti za bicikliste i njihovo pravilno sudjelovanje u prometu. Javne parkirališne zone također predstavljaju prometni problem zbog nedostatka dovoljnog broja parkirališta te velikog broj automobila u gradskom prometu. Također, pojedine parkirališne zone pod naplatom ne odgovaraju pravilnim tehničkim uvjetima da bi se naplaćivale, što izaziva nezadovoljstvo građana zbog naplate korištenja neuređene javne površine.

Okolišnim uvjetima stanovnici Grada također su relativno zadovoljni, čiji elementi su dobili ocjene dobar i vrlo dobar. Vinkovci su miran grad, u kojem postoji sustav odvožnje i reciklaže otpada te se brine o drugim komunalnim aktivnostima, međutim vrijedi istaknuti potrebu za povećanjem svijesti i njegovati mogućnosti o odvajanju otpada i pravilnom saniranju. Osim toga, vrlo je bitno urediti sve dosad neuređene zelene površine te promišljati o povećanju njihovog udjela gdje je to moguće, osobito u zonama s visokom koncentracijom stanovnika. U pogledu sigurnosti stanovništvo je uglavnom mišljenja kako se radi o sigurnoj sredini, gdje se ističu dva problema: sigurnost biciklista u prometu te raširenost i laka dostupnost alkohola i droga. Niska ocjena, osobito u pogledu dostupnosti i konzumiranja droga problem je s kojim se suočavaju i druge lokalne sredine, međutim u suzbijanju tog fenomena treba poći od njegovih uzroka. To su u prvom redu loša poslovna atmosfera i neperspektivnost prostora, kojima je već dugo vremena uzrok netransparentnost i politička korupcija. Ukupna slika odaje dojam beznada za mlade, što u kombinaciji s ratnim razdobljem kojeg su Vinkovci iskusili te svim problemima u posljednja tri desetljeća dovodi do takvih problema poput neusmjerenosti mladih koji lako odabiru krivi izlaz.

Zanimljiv segment istraživanja bilo je vrjednovanje elemenata izgleda grada i međuljudskih odnosa. Građani dobrima smatraju sve ispitane elemente, međutim uočljiva je nešto veća kritika na izgled prirodnog okoliša i javnih građevina, kao i na plansko uređenje prostora. Mišljenje građana sasvim je jasno i opravdano, budući da se nerijetko nailazi na neodržavane javne i privatne površine i građevine, što narušava opći dojam o izgledu grada, a tome je još i pridodan manjak kontrole i odgovornosti te nezainteresiranost privatnih osoba i javnih institucija. Elementi izgleda grada time su bitnija stavka, što se Vinkovci posljednjih nekoliko godina sve više etabliraju u turističko-ugostiteljskom svijetu. Upozoravajuća je također relativno niska ocjena pojedinih društvenih elemenata poput solidarnosti s drugima, kulture i odgoja mladih te stupnja demokratske aktivnosti, što zapravo govori o jednom negativnom trendu koji se odvija unutar društva, nedovoljno dobroj ulozi koju roditelji imaju te zajednici koja polagano gubi osjećaj jednih za druge. To je problem kojeg treba promatrati s više gledišta, a prije svega rezultat je nepovoljne gospodarske i političke klime, što su građani jasno izrazili relativno niskom ocjenom stupnja demokratske aktivnosti – takvo što rezultat je nezainteresiranosti velikog udjela stanovništva, što koriste lokalni politički lobiji kako održali njima pogodno stanje; ukupni rezultat je nepovoljna atmosfera i osjećaj nepromjenjivosti stanja te posljedično neperspektivnosti prostora i društva u njemu.

8. Zaključak

Provedeno istraživanje temelji se na utvrđivanju funkcionalne opremljenosti prostora, odnosno opremljenosti centralnim funkcijama kao objektivnim čimbenicima te na utvrđivanju stavova i zadovoljstva stanovništva pojedinim segmentima kvalitete života u Gradu Vinkovcima. Analizom sadržaja centralnih funkcija utvrđena je njihova prostorna raspodjela ovisno o vrsti djelatnosti. Prema tome, primarni i sekundarni sektori djelatnosti u velikom postotku raspoređeni su prema rubovima Grada ili u zonama gospodarskih djelatnosti. Osim osnovnih škola, trgovina osnovnim potrepštinama te specijaliziranim prehrambenim trgovinama, ostali elementi centralnih funkcija imaju obilježje koncentracije na određenom dijelu Grada. Tu se uglavnom radi o koncentraciji u i oko mjesnog odbora Centar, odnosno oko šireg središta Grada. Unatoč koncentriranju funkcija, one su dostupne većini stanovništva prostora, odnosno nalaze se u zoni dostupnosti do 15 minuta pješaćenja. Sasvim jasno, svim stanovnicima šireg središta grada, odnosno mjesnog odbora Centar i susjednih mjesnih odbora dostupne su sve primarne funkcije, čija dostupnost se smanjuje prema rubnim dijelovima Grada. Zbog toga određene rezidencijalne zone poput onih u mjesnim odborima 12. redarstvenika, Vinkovačko Novo Selo, Lenije, Stjepan Radić, Mirkovci, Mala Bosna i Slavija nisu u zonama dostupnosti pojedinih elemenata poput ljekarni, osnovnih i srednjih škola, ordinacija opće prakse i sl., što govori o potrebi premještanja takvih sadržaja dalje od središta Grada.

Stanovnici Grada općenito su najmanje zadovoljni prometnom funkcijom što se odnosi na stanje infrastrukture i organizaciju biciklističkog prometa. Drugi elementi kojima su stanovnici nezadovoljni jesu gospodarsko-politički uvjeti te zbog toga narušena atmosfera čiji je rezultat manjak društvene solidarnosti i negativne pojave poput veće dostupnosti opojnih sredstava i njihova upotreba. S druge strane, stanovnici su najzadovoljniji okolišnim uvjetima te ugostiteljsko-smještajnim sadržajem, a osim toga ističe se zadovoljstvo brojem i kvalitetom sadržaja u prostoru poput trgovina, ljekarni, dostupnošću osobnih usluga poput frizerskih salona i sl.

Općenito gledano, stanovnici Grada Vinkovaca relativno su zadovoljni kvalitetom života s prosječno dobrom ocjenom za sve centralne funkcije i ostale društvene segmente. Najviše zadovoljni su stanovnici mjesnog odbora Lenije s vrlo dobrom ocjenom, dok su najmanje zadovoljni stanovnici Zagrebačkog bloka s dovoljnom ocjenom.

S obzirom na trenutnu izrazito nepovoljnu demografsku, te ostale stvarnosti poput političke, gospodarske i slično, jasno je kako se kvaliteta života u Vinkovcima, unatoč rezultatima ipak nalazi u nezavidnom položaju kojeg treba čim prije popraviti. Budući da je društvo, odnosno da su ljudi predmet oko kojeg se tema kvalitete života vrti, bitno je prije svega stvoriti uvjete ostanka i povratka stanovništva. To podrazumijeva zadovoljenje osnovnih potreba, a to su financijska i poslovna stabilnost te dostupnost zdravstvene zaštite. Navedeni čimbenici svojim poboljšanjem stimuliraju ostale oblike pokazatelja koji zajedno stvaraju sigurniji i bolji životni prostor, kao i društvo.

9. Popis izvora i literature

1. Mrđen, S., 2011: *Demografska tranzicija*, nastavni materijali, Odjel za geografiju, Sveučilište u Zadru
2. Murgaš, F., 2016: Geographical conceptualization of quality of life, *Ekológia (Bratislava)*, 35 (4), 309-319, <https://sciendo.com/article/10.1515/eko-2016-0025>
3. Omazić, M. (2019): *Kvaliteta života i funkcionalna opremljenost Gradske četvrti Stenjevec*, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Odsjek za geografiju, Zagreb
4. Pacione, M., 2003: Urban environmental quality and human wellbeing – a social geographical perspective, *Landscape and Urban Planning* (65), 19-30, <https://cmapspublic.ihmc.us/rid=1Q62GWNLB-HKQB6S-4CTB/uban%20environmental%20quality%20and%20human%20wellbeing.pdf>
5. Slavuj, L., 2012: Objektivni i subjektivni pokazatelji u istraživanju koncepta kvalitete života, *Geoadria*, 17 (1), 73-92
6. Slavuj Borčić, L., 2014: Problem određivanja složenih (objektivnih i subjektivnih) indeksa kao cjelovitih mjera kvalitete života, *Sociologija i prostor*, 198 (1), 23-39
7. Slavuj Borčić, L., Šakaja, L., 2017: Kvaliteta života kao predmet geografskih istraživanja: osvrt na razvoj interesa i teorijskih modela istraživanja, *Hrvatski geografski glasnik*, 79 (1), 5-31
8. Šiljeg, S., 2016: *Vrednovanje kvalitete stanovanja u Zadru*, doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Odsjek za geografiju, Zagreb

Izvori:

1. URL1: <https://www.grad-vinkovci.hr/hr/geoprometni-polozaj> (18.11.2021.)
2. URL2: <https://grad-vinkovci.hr/hr/mjesna-samouprava> (10.10.2021.)
3. URL3: <https://www.dzs.hr> (20.11.2021.)
4. URL4: <https://novosti.hr/vinkovci-gospodarske-zone-za-novi-razvojni-zamah/> (17.11.2021.)
5. URL5: <https://www.grad-vinkovci.hr/hr/promet-i-veze> (18.11.2021.)
6. URL6: <https://gradsko-gospodarstvo.com/wp/parking/> (18.11.2021.)
7. URL7: <http://polet.hr/vozni-red/> (18.11.2021.)

10. Prilozi

Popis slikovnih prikaza

Slika 1. Peterodimenzionalni model proučavanja kvalitete života prema M. Pacioneu (2003)	11
Slika 2. Mjesni odbori Grada Vinkovaca – prostor istraživanja	12
Slika 3. Prostorni raspored prehrambeno-trgovačkih objekata 1. reda	17
Slika 4. Zone udaljenosti od najbližeg marketa	19
Slika 5. Prostorni raspored trgovačkih objekata 2. reda	21
Slika 6. Prostorni raspored trgovačkih objekata 3. reda	22
Slika 7. Prostorni raspored ugostiteljsko-smještajnih kapaciteta	25
Slika 8. Prostorni raspored usluga prve skupine	27
Slika 9. Prostorni raspored usluga druge kategorije	28
Slika 10. Prostorni raspored financijskih objekata	31
Slika 11. Zone udaljenosti do najbližeg bankomata	32
Slika 12. Prostorni raspored odgojno-obrazovnih objekata	33
Slika 13. Zone udaljenosti od najbližeg vrtića	35
Slika 14. Zone udaljenosti od najbliže osnovne škole	36
Slika 15. Prostorni raspored zdravstvenih objekata	39
Slika 16. Zone udaljenosti od najbliže ordinacije opće prakse	40
Slika 17. Zone udaljenosti od najbliže ljekarne	42
Slika 18. Prometna karta Grada Vinkovaca	44
Slika 19. Struktura ispitanika prema spolu	46
Slika 20. Struktura ispitanika prema dobnim skupinama	47
Slika 21. Struktura ispitanika prema stupnju obrazovanja	47
Slika 22. Struktura ispitanika prema trenutnom statusu	48
Slika 23. Zadovoljstvo ispitanika odgojno-obrazovnim ustanovama	49
Slika 24. Zadovoljstvo ispitanika zdravstvenim ustanovama	50
Slika 25. Zadovoljstvo ispitanika trgovačkom funkcijom	51
Slika 26. Zadovoljstvo ispitanika uslužnom funkcijom	52
Slika 27. Zadovoljstvo ispitanika ugostiteljsko-smještajnom funkcijom	53
Slika 28. Zadovoljstvo ispitanika financijskom funkcijom	54

Slika 29. Zadovoljstvo ispitanika prometnom funkcijom	55
Slika 30. Zadovoljstvo ispitanika okolišnom funkcijom.....	56
Slika 31. Zadovoljstvo ispitanika sigurnosnom funkcijom	57
Slika 32. Zadovoljstvo ispitanika izgledom Grada	58
Slika 33. Zadovoljstvo ispitanika društvenom funkcijom.....	59
Slika 34. Ukupno zadovoljstvo ispitanika kvalitetom života u Gradu Vinkovcima prema mjesnim odborima.....	61

Popis tablica

Tablica 1. <i>Ukupno kretanje broja stanovnika Grada Vinkovaca 1857. - 2021. godine</i>	14
Tablica 2. <i>Broj stanovnika i gustoća naseljenosti u Gradu Vinkovcima po mjesnim odborima 2011. godine</i>	15
Tablica 3. <i>Trgovačke djelatnosti prve skupine</i>	18
Tablica 4. <i>Broj i udio ispitanika po mjesnim odborima u Gradu Vinkovcima</i>	48
Tablica 5. <i>Poredak centralnih funkcija Grada po važnosti na skali od 1 do 10</i>	60

Anketni upitnik

Kvaliteta života u Vinkovcima

Poštovani/a,

Moje ime je Andrijana Furlan i studentica sam 2. godine diplomskog studija na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu (diplomski smjer: Prostorno planiranje i regionalni razvoj). Za potrebe diplomskog rada naziva "Kvaliteta života u Vinkovcima" provodim anketno istraživanje o stupnju zadovoljstva stanovnika istraživanog područja.

Pred Vama se nalazi anketni upitnik koji je u potpunosti anonimn te čiji će se rezultati koristiti isključivo za potrebe diplomskog rada. Upitnik se sastoji od 22 pitanja, a mogu ga ispunjavati isključivo osobe starije od 18 godina s područja Grada Vinkovaca (Vinkovci i Mirkovci).

Unaprijed Vam se zahvaljujem na sudjelovanju i odvojenom vremenu!

1. odjeljak

(U prvom odjeljku ispituju se osnovni podaci potrebni za statističku obradu upitnika.)

1. *Spol?*

- a) Muški
- b) Ženski

2. *Dob?*

- a) od 18 do 29 godina
- b) od 30 do 39 godina
- c) od 40 do 49 godina
- d) od 50 do 59 godina
- e) od 60 i više godina

3. *Koji je Vaš stečeni stupanj obrazovanja?*

- a) bez završene škole

- b) osnovna škola
- c) srednja škola
- d) preddiplomski studij
- e) diplomski studij
- f) poslijediplomski studij

4. *Koji je Vaš status?*

- a) učenik/-ica
- b) student/-ica
- c) zaposlen/-ica
- d) nezaposlen/-ica
- e) umirovljenik/-ica

5. *Kojem mjesnom odboru pripadate?*

(Ponuđena je lista s dvanaest mjesnih odbora Grada Vinkovaca s orijentacijskom kartom, vidjeti Slika 2.)

2. odjeljak

U drugom odjeljku ispituje se Vaše zadovoljstvo i stavovi o određenim segmentima kvalitete života u Vinkovcima.

Vaše zadovoljstvo možete izraziti na skali od 1 do 5 (1 - izrazito nezadovoljan/-na, 2 - uglavnom nezadovoljan/-na, 3 - niti zadovoljan/-na niti nezadovoljan/-na, 4 - uglavnom zadovoljan/-na i 5 - izrazito zadovoljan/-na).

6. *U kojoj ste mjeri zadovoljni kvalitetom odgojno-obrazovne funkcije?*

- 6.1 Organizacija i opremljenost vrtića
- 6.2 Organizacija i opremljenost osnovnih škola
- 6.3 Organizacija i opremljenost srednjih škola
- 6.4 Organizacija visokoškolskih ustanova
- 6.5 Organizacija i opremljenost autoškola
- 6.6 Sadržaj i ponuda škola stranih jezika
- 6.7 Sadržaj i ponuda učilišta za odrasle

7. U kojoj ste mjeri zadovoljni kvalitetom zdravstvene funkcije?

7.1 Organizacija i usluga Opće bolnice Vinkovci

7.2 Organizacija i usluga Doma zdravlja

7.3 Organizacija i usluga ordinacija opće prakse

7.4 Organizacija i usluga stomatoloških ordinacija

7.5 Organizacija i usluga privatnih ordinacija

7.6 Organizacija i usluga veterinarskih službi

7.7 Usluga i ponuda ljekarni

8. U kojoj ste mjeri zadovoljni kvalitetom trgovačkih obilježja?

8.1 Ponuda osnovnih prehrambenih namirnica

8.2 Ponuda drogerija

8.3 Ponuda odjevnih predmeta

8.4 Ponuda i usluga benzinskih crpki

8.5 Ponuda opreme za kućanstvo i vrt

8.6 Ponuda informatičke opreme

8.7 Ponuda specijalizirane opreme za različite djelatnosti (poljoprivreda, građevinarstvo,...)

8.8 Ponuda sadržaja za motorna vozila

9. U kojoj ste mjeri zadovoljni zastupljenošću i kvalitetom uslužnih djelatnosti?

9.1 Usluge uljepšavanja, zdravstvene njege i tjelesnog razvoja i sl. (frizerski saloni, fitness studiji,...)

9.2 Usluge iznajmljivanja i održavanja motornih vozila (autopraonice, autoservisi,...)

9.3 Informatičke i informacijsko-komunikacijske usluge (IT podrška, oglašavanje i emitiranje sadržaja)

9.4 Zanatske djelatnosti (instalateri, stolari, zidari,...)

9.5 Upravno-administrativne djelatnosti (javni bilježnici, sudstvo, odvjetništvo, stručno savjetovanje,...)

10. *U kojoj ste mjeri zadovoljni ugostiteljskim sadržajem i kvalitetom?*

10.1 Usluživanje pića (barovi, kavane, klubovi,...)

10.2 Usluživanje hrane (brza prehrana, pizzerije, restorani, slastičarnice,...)

10.3 Smještajni kapaciteti (hosteli, moteli, hoteli, apartmani,...)

11. *U kojoj ste mjeri zadovoljni financijskom funkcijom?*

11.1 Organizacija i financijske usluge poštanskih službi

11.2 Organizacija i usluga banki i FINA-e

11.3 Broj i dostupnost bankomata odabrane banke

11.4 Mogućnosti ulaganja i savjetovanja

11.5 Mogućnost sufinanciranja uz potporu lokalne vlasti

12. *U kojoj ste mjeri zadovoljni prometnom infrastrukturom?*

12.1 Javne prometnice

12.2 Pješачke staze

12.3 Biciklističke staze

12.4 Željeznički promet

12.5 Javni promet (autobus, taksi,...)

12.6 Javne parkirališne zone

13. *U kojoj ste mjeri zadovoljni okolišnom funkcijom?*

13.1 Čistoća zraka

13.2 Čistoća vode

13.3 Razina buke

13.4 Održavanje javnih zelenih površina

13.5 Usluga odvožnje smeća

13.6 Mogućnost odvajanja otpada

14. U kojoj ste mjeri zadovoljni sigurnosnim aspektima Vašeg mjesta stanovanja?

14.1 Sigurnost u prometu (sve skupine)

14.2 Sigurnost od prirodnih prijetnji (poplave, požari, suša, olujni vjetar, tuča,...)

14.3 Brzina i kvaliteta djelovanja sigurnosnih službi (policija, vatrogasci, zaštitarske službe,...)

14.4 Pojava broja nasilnih pojedinaca i slučajeva

14.5 Raširenost upotrebe opojnih sredstava (alkohol i droga)

15. U kojoj ste mjeri zadovoljni izgledom pripadajućeg susjedstva?

15.1 Izgled i stanje javnih građevina

15.2 Uređenost igrališta i parkova

15.3 Pokrivenost i kvaliteta rasvjete

15.4 Plansko uređenje susjedstva

15.5 Stanje prirodnog okoliša u/oko susjedstva

15.6 Opći dojam o izgledu susjedstva

15.7 Opći dojam o izgledu Grada Vinkovaca

16. U kojoj ste mjeri zadovoljni međuljudskim odnosima i djelovanjem u okruženju?

16.1 Međususjedski odnosi

16.2 Kultura i odgoj mladih

16.3 Stupanj demokratske aktivnosti

16.4 Solidarnost s drugima

17. Poredajte po važnosti sljedeće elemente kvalitete života:

1 - najbitnije, 10 - najmanje bitno; moguće je dati samo jednu ocjenu važnosti po kategoriji!

Društveni, financijski, gospodarski, odgojno-obrazovni, okolišni, prometni, sigurnosni, ugostiteljski, uslužni, zdravstveni

3. odjeljak

U posljednjem odjeljku ispituju se pojedine značajke Vašeg kućanstva koje su relevantne za istraživanu temu.

18. *Koliko članova broji Vaše kućanstvo?*

18.1 1

18.2 2

18.3 3

18.4 4

18.5 5

18.6 6 i više

19. *Koliki su vaši ukupni mjesečni kućanski prihodi? (Plaća, mirovina, socijalna pomoć..)*

19.1 Do 1.000 kn

19.2 1.000 - 3.000 kn

19.3 3.000 - 5.000 kn

19.4 5.000 - 7.000 kn

19.5 7.000 - 10.000 kn

19.6 10.000 - 15.000 kn

19.7 više od 15.000 kn

20. *Jesu li vaša ukupna kućanska primanja dovoljna za pokrivanje osnovnih troškova života?*

1 – uopće ne, 2..., 3..., 4..., 5 – u potpunosti da

21. *Jesu li vaša ukupna primanja dovoljna za dodatne slobodne aktivnosti ili veće privatne izdatke? Primjerice: ljetovanje/zimovanje, putovanje u inozemstvo, pohađanje tečajeva i sl.*

1 – uopće ne, 2..., 3..., 4..., 5 – u potpunosti da

22. *Smatrate li Grad Vinkovce kvalitetnim mjestom za život?*

1 – uopće ne, 2..., 3..., 4..., 5 – u potpunosti da

